GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Vitt.
Sv.

·MARGARETA·

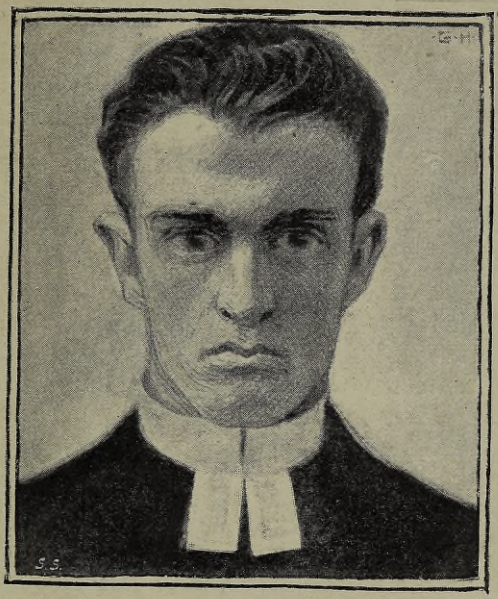

·RAGNAR·
·TÖRNE·

·ROMAN·

Stockholm. Albert Bonniers förlag.

Pris 3 kr.

MARGARETA.

RAGNAR TÖRNE.

RAGNAR TÖRNE

ROMAN

AF

MARGARETA

M. Stavnberg

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1899.

Någonstädes däruppe på fjället hade den börjat sin tillvaro, den lilla fjällbäcken, som dansade så ystert utför branterna, sorlade och sjöng och ryckte med sig allt, som den kunde få loss. Brådtom hade den, förfärligt brådtom, det gick i svindlande fart, och glad var den, så glad midt i sin brådskande färd, att den narrade också mig att sjunga, att le. Jag hade inte sjungit på länge, och inte heller hade jag lett. Med tunga steg och med tunga tankar hade jag börjat min färd uppför fjället, men så fick jag syn på den lilla fjällbäcken, och de tunga tankarna flögo sin kos; jag kastade mig ned vid dess sida, och jag sjöng, som den, en munter sång.

Hvart ämnade den sig väl, den muntra bäcken? Kände den målet för sin färd?

Å, visst kände den målet! Kände det, förnam det i hvarenda droppe, som återspeglade himmelens blå, kände det i hvartenda yrande stänk, som glittrade i solljuset, kände och för-

nam det i hela sin tillvaro, fastän den aldrig sett det eller ens förstod det, kände, att det måste finnas, fjärran eller nära, det stora, djupa lugnvattnet, där den skulle få mynna ut, där den skulle få stillhet och ro, där den skulle förlora sin litenhet och uppgå i storhet.

Å, lilla fjällbäck, nu förstår jag din fröjd, nu begriper jag din brådska. Sjung din muntra tillvaro för mig men säg mig ock något om ditt ursprung! Hvarifrån kommer du?

Då sjöng det mellan stenar och tufvor, mellan buskar och snår, sorlade och sjöng:

»Hvarifrån jag kommer, hvar mitt ursprung är, spörjer du. Visste du ej, att jag kommer från höjden, från fjällets topp. Ingen djup, klar källa är mitt ursprung; fjällets rena, hvita drifva är min moder, en varm solstråle min fader. De kysstes i älskog däruppe på fjällets topp dagen lång, och så föddes jag. Jag gled ut ur min moders sköte som en liten rännil, ut i den stora, vida världen. Liten och oansenlig var jag, men jag har vuxit, som du ser, jag har samlat, jag har upphämtat, jag är en fjällbäck nu, och det stora lugnvattnet är mitt mål. Förstår du afståndet mellan drifvans snövatten och det djupa hafvets, rena, klara våg? Skulle jag inte fröjdas? Måste jag inte skynda?»

Och fjällbäcken gled mig förbi på sin brådskande färd, sorlade och sjöng, samlade och sökte, och jag låg vid dess rand, timmar igenom, undrande öfver dess tillvaro och öfver min.

Hvar finns det lugnvatten, där min lifsström skall mynna ut, där dess grumliga våg, renad och klar, skall få lägga sig till ro?

1.

Min moder. Huru väl minnes jag dig ej! Ren och hvit såsom fjällets drifva står du för mitt minne. Jag ser dina varma, blå ögon, ditt dunkelsvarta hår, dina små, mjuka händer. Jag hör din röst, innerlig och mjuk och dämpad som ett ackord i moll, och jag hör ditt skratt, såsom du skrattade under de första åren af vår samvaro, det sista var ett år utan skratt. O, moder, om jag kunnat stryka detta år ur ditt lif, om du hade fått dö, medan lyckans och glädjens ljus låg som rikast öfver din väg, men nu måste sorgens svarta skugga också falla öfver dig.

Jag minns, hur du täljde mig om ditt lifs vår och om din kärleks fröjd. Huru min far sjöng sig in i din själ, så att alla dess strängar ljödo i samklang med hans. I hvilken stormande lycka du gaf dig åt honom, lämnande far och mor, hem, syskon, vänner och allt för att följa den svartögde sångaren, som du känt endast en flyktig vår. Huru din far, din mor, dina

anhöriga bådo, besvuro dig att afstå. Huru din mor lät sina tårar falla i din brudkrona, runkande sitt hufvud af namnlös ångest för det lif du i jublande lycka ilade emot. Å, de voro ju blinda allesammans, endast du såg, såg det ingen annan kunde se, att din svartögde brudgum var en ädling, en konung, en gud. En tid af lycka och så den hemska upptäckten, att *du* hade varit blind och *de andra* seende, att den ditt hjärta hyllat som en konung, den, som gifvit lifvet åt din son, var en brottsling, en bedragare, en niding. Arma mor! Så böjde du ditt hufvud och dog liksom blomman, hvilken nattfrosten kysst till döds. Jag minns dina hvita kinder och dina sorgsna, ängsliga ögon, där du låg på din dödsbädd. Jag minns din hvita, kalla hand, som strök öfver min panna, och jag minns dina ord, minns dem, som om de voro ritade med eldskrift i min själ: »Du måste lefva, sonen min, du måste bli stor och stark, och då du en gång blifvit en man, måste du blifva präst, hör du det, präst och bedja Gud för din far genom hela ditt lif.» — Jag vätte dina händer, ditt ansikte, ditt hår med mina tårar, hviskande om och om igen: »Jag lofvar dig allt, allt, blott du icke dör, icke dör.» Och mitt upprörda lilla barnahjärta ropade genom snyftningarna upp till Gud: »Gode, käre Gud, låt mor få lefva, låt henne icke dö!» — Och medan jag bad därom, dog du, och din hand släppte min, och du blef alldeles stilla, och de

lade dina ögon samman, så att du ej mer kunde se på mig, och så ledde de mig bort från dig. Det var en stjärnljus septemberafton, och din åttaårige son såg upp mot det strålande fästet, knöt sin lilla hand och hviskade: »Du är inte god, Gud, inte alls god. Om jag kommer att tjäna dig, så gör jag det för min mors skull, inte för din.» — Så stod jag bredvid den svarta kistan, där de lagt dig, och jag såg, huru de sänkte ned den i grafven och kastade jord däröfver, tung, svart jord, för att gömma dig. Jag ville sätta mig på jordhögen, som hvilade öfver dig, och stanna för alltid, men jag fick inte stanna, en stark hand ledde mig bort från dig, och de tunga, svarta järngrindarna slogo med ett gnisslande ljud igen bakom mig. Med detta gnisslande ljud afslutades det första kapitlet af mitt lifs historia.

2.

Tåget rusade framåt. Det var, som om det ansträngt sig af alla sina krafter för att komma fort undan. Det rasslade och ryckte och ropade: »du får inte stanna, du får inte stanna», och så skrattade det ett hånfullt, öfverlägset skratt, ha ha ha — ha ha ha.

På soffan midt emot mig låg min morbror och sof. Han hade tagit af sig den svarta cylinderhatten och satt en resmössa på sitt hufvud, och så hade han tagit upp ur sin resväska en liten kudde och en plaid, och nu låg han helt bekvämt utsträckt på soffan och sof. Hans bröst höjde och sänkte sig i jämn, långsam takt, och underliga, rasslande snarkningar blandade sig med tågets öfverlägsna hånskratt. Det var, som om de två, tåget och min morbror, voro i komplott om att föra mig så långt bort som möjligt ifrån den jordhög, under hvilken de gömt min mor. »Du får inte stanna, du får inte stanna, ha ha ha», ropade tåget »Nej, du», svarade det i långa utdragna ljud från soffan,

»nej du». Jag satte händerna för öronen för att slippa höra, men det lyckades ej. Så smög jag mig bort till motsatta ändan af kupéen och sköt ned fönstret. Om jag skulle trotsa dem? Om jag skulle smyga mig ut genom fönstret? Jag stack ut hufvudet och gjorde mina beräkningar. Jag kunde godt stiga med ena foten på låset nedanför fönstret och sedan hoppa af. Å, hvad jag skulle springa, springa af alla mina krafter tillbaka just den väg tåget hade fört mig, och jag skulle inte stanna, förrän jag stod vid min mors graf. Det mörknade därute, skymning och dunkel föll öfverallt, ingen skulle se mig. »Försök», ropade träden, som rusade förbi, »försök», ropade telegrafstolparna den ena efter den andra. Jag steg upp på soffan och lyfte ena foten upp mot fönstret. Då, just då, en häftig stöt; det var naturligtvis tåget, som stötte till för att väcka min morbror. Han satte sig upp och såg på mig.

»Stäng fönstret,» sade han, »det drar ju så ohyggligt.»

Jag drog långsamt upp fönstret. »När du somnar igen, skall det ske,» tänkte jag, »jag får blott litet längre att springa, det är alltihop.»

»Vill du inte försöka att sofva litet?» frågade min morbror.

»Jag kan inte,» svarade jag.

»I påsen därborta vid min väska har du karameller; ät så mycket du vill,» tillade han, i det han sträckte ut sig på soffan i hela sin

längd och lade sin mörkskäggiga kind mot den mjuka sidenkudden.

Jag satt och väntade, att han skulle börja snarka igen, men jag hörde endast tågets rasslande stämma: »Du får inte stanna, du får inte stanna!» Man hade tändt ljus, det var ett kort, tjockt, stearinljus, och man hade placerat det så, att det skulle lysa upp två kupéer. Jag satt och såg på lågan. Om den ville slockna, så skulle det bli lättare för mig att smyga mig ut. Kanske att vinden skulle blåsa ut den. Mina blickar hängde fast vid den lilla ljuslågan. Den böjde sig, buktade, kröp samman, som om den tänkte slockna för att nästa ögonblick höja sig i hela sin styrka hånleende emot mig. Å, den stod naturligtvis i komplott med tåget och min morbror, den skulle inte slockna, jag förstod det nu. Jag ville inte se på den, jag vände mig mot fönstret och försökte se ut i mörkret, men nästa minut var min blick höjd mot den lilla ljuslågan igen — vinden kunde kanske blåsa ut den ändå. Jag satt och stirrade på ljuslågan, tills mina ögon började svida, så föll hufvudet ned mot soffans ryggstöd, och jag somnade.

Hur länge jag sof, vet jag ej, men jag vaknade vid, att min morbror ruskade mig och bad mig sätta ytterrocken på, vi voro framme. Tåget stod stilla. Jag såg tända ljuslyktor och människor, som sprungo om hvarandra. Vi befunno oss i den stad, där min mors föräldrar bodde, och till hvilka min morbror skulle led-

saga mig. Jag följde honom i den sena kvällen genom ett par gator och så in i en rikt upplyst förstuga och uppför vackra, mattbelagda trappor. Min morbror ringde på en klocka, och dörren öppnades af en ung flicka i hvitt förkläde.

»Å, är det doktorn,» utropade hon förvånad, »och herrskapet, som inte väntar doktorn förrän i morgon.» Så lät hon dörren stå och skyndade in i våningen. Min morbror steg in, jag följde honom, och han stängde dörren bakom oss. Så trädde en kvinna emot oss, hon var lång, hennes hår var grått och slätkammadt öfver en fårad panna, och hon bar sorgdräkt.

»Är du redan här?» sade hon till min morbror och hälsade på honom, medan hennes blickar forskande hvilade på mig. Så böjde hon sig ned till mig och strök mig sakta öfver håret.

»Kyss mig, min vän!» hviskade hon. »Jag är din mormor, och du måste vara hos oss nu, eftersom du inte har hvarken far eller mor.»

Jag sträckte mig på tå och kysste henne, därför att hon bad mig göra det.

Så tog hon min hand och förde mig genom en vacker, upplyst sal till ett rum med många böcker och ett stort skrifbord. På hvar sin sida om det stora skrifbordet sutto ett par äldre herrar och rökte. Min mormor förde mig fram till en af dem, sägande:

»Se här, Axel, här ha vi nu Annas barn; se, så lik sin mor han är.»

Den gamle mannen lade bort sin pipa och såg på mig. Det var ett par grå, genomträngande ögon, som fixerade mig skarpt.

»Det är din morfar, Ragnar, du måste hälsa på honom,» sade mormor.

Jag räckte min morfar handen, han tog den och klappade mig sedan helt flyktigt på axeln.

»Ja, han är lik sin mor, måtte han blott vara klokare, än hon var.» Så vände han sig till mannen på andra sidan skrifbordet: »Detta är frukten af vår dotters dårskap.» Han strök med handen öfver sin panna, som om han velat stryka ut ur sitt minne detta barn och den dårskap, han ansåg henne ha begått.

Jag stoppade händerna i fickorna på min kavaj — det var min första kavaj, min mor hade beställt den åt mig — och så såg jag in i min morfars gråskimrande ögon:

»Min mor var alltid klok.»

Det blef tyst ett ögonblick, så bredde sig ett leende öfver min morfars ansikte. Det leendet sade mig, att jag förstod ingenting, att jag inte kände min mor, att jag inte hade rättighet att säga, det jag hade sagt. Han reste sig upp.

»Innan du fanns, min gosse, begick hon en stor dårskap mot sig själf.»

»Har du aldrig begått någon dårskap, morfar?»

Jag sträckte på mig för att kunna se in i hans ansikte, ty han var lång, och han stod upprätt framför mig. Så log han igen. O, hvad jag hatade detta leende. Jag ville hellre ha ord än ett leende till svar.

»Så skall du inte tala till din morfar,» sade mormor och strök med handen öfver mitt hufvud. »Du är blott ett barn, och han är en gammal man, du måste komma ihåg det.»

»Men han talade onda, orätta ord om min mor.»

Jag såg på henne, hon borde inse, att jag hade rätt, men jag förstod henne ej, förstod ej, om hon höll med morfar eller med mig. Det var, som om hon tyckte, att vi båda hade rätt, och jag önskade, att hon blott hållit med en af oss. Men jag tyckte om henne, därför att hon inte log emot mig utan svarade mig med ord.

»Du är säkert trött,» sade hon och tog min hand i sin, »kom, så skall jag se till, att du får litet varmt te och sedan i säng.»

Jag följde henne, men bakom mig hörde jag orden trots, egensinne, bortskämd.

»Jag tycker inte om morfar,» sade jag, då mormor och jag kommit ut i salen.

»Morfar är mycket snäll, och han är mycket klok och lärd, och du måste lära dig att tycka om honom, jag hoppas, att du vill försöka.»

»Tyckte du så mycket om morfar, då du var ung, att du gick bort från din pappa och din mamma och alla, som tyckte om dig, för

att få vara hos honom, alldeles som min mamma gjorde.»

Jag satt vid det stora matbordet, och mormor stod bredvid mig och hällde te i min kopp. Hon satte ned tekannan och såg på mig. Hennes ansikte blef rödt, icke öfver kinderna, som min mor rodnade, utan vid hårfästet, öfver pannan såg jag, att hon var röd, och hennes mun blef så underligt allvarsam.

»Ja, jag måste lämna alla och följa morfar.»

»Bådo de dig att stanna, att inte gå?»

»Nej, de bådo mig att gå.»

»Men då var det ju inte svårt att gå, då behöfde du ju inte vara så där modig, som min mamma var.»

Då kom en tår rullande utför mormors kind.

»Det fordrades allt mod af mig också, kanske mer mod än af din mor. Men, ser du, jag var lydig mot mina föräldrar, men det var inte hon.»

»Hon var lydig sitt hjärta,» sade hon till mig. »Var du också lydig ditt hjärta, mormor?»

»Sådant där förstår inte ett litet barn,» sade hon. »Talade din mor med dig om sådant?»

»Ja, när vi sutto tillsammans och sågo på ditt porträtt, och jag frågade, hvarför hennes mamma aldrig kom till henne, sade hon, att det var för att hon hade lydt sitt hjärta och följt min pappa, då ni inte ville det.»

»Nu måste du lägga dig, liten vän,» sade

mormor och kysste mig på pannan. »Gå nu in och säg god natt till morfar och morbror!»

»Måste jag säga godnatt till morfar?»

»Ja, det måste du, och det vill du väl också?»

»Nej, jag vill inte göra det.»

Då såg min mormor på mig med undrande, ängsliga ögon.

»Men du måste. Du vill ju lyda mig?»

»Ja, men ser du, då blir jag olydig mot mitt hjärta.»

»Om ditt hjärta vill, att du skall vara ohöflig, då är ditt hjärta ondt, och då bör du inte lyda det.»

»Du har kanske rätt, jag känner, att det är ondt nu, jag vill inte lyda det i kväll,» svarade jag och gick därpå in till min morfar.

»Mormor sade, att jag skulle säga god natt.»

Jag stod framför morfar och räckte ut min hand emot honom.

»Jaså, mormor sade det, du ville det således inte själf?»

»Nej.»

»Nå, det var väl, att du åtminstone kunde lyda. God natt!»

Han tog min hand helt flyktigt, och jag kände, att han tyckte lika illa om mig, som jag om honom.

När jag kom till morbror, klappade han mig vänligt på kinden och sade: »Sof nu godt! Jag tänker du är trött efter resan.»

»Jag skulle tycka om dig, om du bara låtit mig stanna, där de lade min mor,» sade jag, »men jag förstår nu, att det var inte du, som bestämde det.»

Morfar såg bort till mig, han höll på att läsa några papper, som min morbror räckte honom, och han sade, att kistan var alldeles för dyr; jag undrade, om det var den kistan, som de lagt min mor uti.

»Bed gossen gå!» sade han skarpt.

Men jag gick, utan att någon behöfde bedja mig därom.

När jag sedan låg i min lilla säng och mormor lutade sig öfver mig, slog jag armarna om hennes hals och kysste hennes mun, såsom jag brukade göra med min mor.

»Nu lydde jag mitt hjärta, det är inte alls ondt på dig,» svarade jag.

»Tack, mitt stackars lilla barn,» svarade hon och kysste mig tillbaka. »Hjärtat är ett sådant underligt litet ting, man vet inte riktigt, när man bör lyda det.»

Hennes ögon voro fulla af tårar, och den ena efter den andra rullade utför hennes kinder ned i min säng.

»Sof nu godt, liten, och om du blir rädd eller vill något, så kan du ropa på mig, eller komma in till mig, jag sofver här i rummet bredvid.»

»Sofver morfar också där?»

»Ja.»

»Då kommer jag inte.»

Hon svarade mig ej utan strök blott med sin smala, hvita hand öfver min panna, och så gick hon ut. Jag kände mig glad öfver, att hon ej bedt mig läsa min aftonbön, såsom min mor alltid gjorde, innan hon gick ifrån min säng. Jag ville inte bedja till Gud, jag hade inte bedt till honom, sedan min mor dog. Men så tänkte jag, att Gud kanske undrade öfver, hvarför jag inte bad såsom förr, och att det vore kanske bäst, att han fick veta det, och så knäppte jag mina händer samman och sade: »Jag vill inte bedja till dig, därför att du lät mamma dö, det var inte snällt gjordt af dig; när jag kan glömma det, skall jag kanske bedja till dig, och när jag blir stor, ty du vet jū, att jag måste bli präst. Amen.»

Så lade jag handen under kinden och somnade.

3.

Nästa morgon, när jag vaknade, kände jag en underlig tyngd öfver min panna, och det hamrade och bultade i mitt hufvud. Jag satte mig upp och såg mig omkring. Det var ett litet vackert rum, jag låg uti, men jag tyckte, att det såg så förfärligt allvarsamt ut. Gardinerna voro mörka, mattan var mörk, allt däri-inne var mörkt; hemma hade allting varit så ljust. »Man kan säkert inte skratta här,» tänkte jag. Så fick jag syn på en liten gungstol, som stod i ett hörn. Å, kanske min mor hade suttit i den, då hon var ett litet barn och bodde här.

Jag sprang upp ur sängen för att sätta mig i den lilla gungstolen, men jag föll omkull på mattan nedanför min säng, och så vet jag inte, hur det var, men jag låg i min säng igen, och mormor stod lutad öfver mig, och morfar var också inne, och min morbror stod nere vid sänggafveln, och bakom honom stod flickan med det hvita förklädet, hon, som hade öppnat dörren åt oss.

»Jag förstod, att han inte var död, eftersom han var så het,» hörde jag mormor säga. »Men jag blef så rädd, då jag fann honom sanslös på golfvet. Jag hoppas, att doktorn måtte komma snart.»

»Det är inte värdt att oroa dig,» sade min morfar, »om han skulle dö, så vore det bäst för honom, utan föräldrar och utan mynt, som han är.»

Jag slöt mina ögon.

»Om han skulle dö.» De orden liksom lade sig kvar i mina öron och upprepade sig själfva gång på gång. »Kanske att Gud ändå är godare, än jag hade trott, kanske att jag skulle få dö och komma till min mor,» tänkte jag. »Jag vill säga det till honom, om jag dör, säga, att det var snällt af honom att låta mig dö, och att det var bara mitt onda hjärta, som tyckte, att han var stygg, och han vet nog, att hjärtat är ett underligt ting, som mormor sade i går.»

Den tanken, att jag skulle få dö, gjorde mig nöjd och lugn och stilla. Allt vek liksom bort från mig, mormor och morfar och alla de andra, och jag föll i en slummer, som varade nästan hela dagen. När jag återkom till sans, var det skymning i rummet, och flickan med det hvita förklädet satt vid min säng.

»Är jag mycket sjuk?» frågade jag henne.

Hon for förskräckt upp från stolen, och jag undrade däröfver.

»Ja,» sade hon, »Ragnar har varit mycket sjuk, och doktorn tror, att det blir tyfus.»

»Hvad är det för en sjukdom?»

»Det vet jag inte, men det är visst en mycket svår sjukdom, och Ragnar måste lyda doktorn och mormor och morfar och göra allt, hvad de säga, om Ragnar skall kunna bli bra igen.»

»Brukar man alltid dö, då man har tyfus?»

»Å, så han säger, inte måste Ragnar dö, det behöfver inte Ragnar vara rädd för.»

»Men, ser du, jag skall visst dö nu, och det är bäst för mig, ty då får jag komma till min mamma, och morfar sade också, att det vore bäst, om jag fick dö; jag trodde inte, att han kunde vara så snäll, jag trodde, att han var bara stygg.»

»Om Ragnar lyder sin morfar, blir han nog snäll mot Ragnar. Det är endast Ragnars mamma, som han var ond på och inte kunde förlåta, därför att hon var olydig emot honom och gifte sig med Ragnars pappa.»

»Men hon lydde sitt hjärta, och jag är alldeles säker på att hon gjorde rätt.»

»Det hade nog varit bättre för henne, om hon lydt sin far. Hon ångrade ju sedan sin olydnad, så att hon blef sjuk och dog.»

»Nej, hon ångrade sig inte, det är jag alldeles säker på, hon var bara ledsen, för att pappa for bort från oss, och så dog hon.»

»Vet inte Ragnar, hvarför hans pappa for bort då?»

»Det var väl någonting, som han måste resa för.»

»Ja, det var visst något rysligt dåligt, som han hade gjort, och så måste han resa sin väg, och därför är det, som Ragnars morfar är så ledsen.»

»Något rysligt dåligt,» sade du. Det är inte sant, han kunde inte göra något dåligt, han var alltid så snäll mot mamma och mig.»

Då gick dörren upp, och mormor kom in.

»Mormor,» sade jag, »Lina säger, att min pappa har gjort någonting rysligt dåligt, du måste tala om för henne, att det inte är sant.»

Mormors ansikte blef så underligt strängt och allvarligt, och hon vände sig om med en sådan häftig rörelse.

»Jag förbjuder dig att tala med gossen om hans far eller hans mor.»

»Men du måste säga henne, att det var osant, det där hon sade om pappa.»

»Lina får gå,» sade mormor, »jag stannar inne hos gossen.»

»Men du måste säga henne det först,» bad jag. »Lina får inte gå, förrän du sagt henne, att det var osant.»

»Var nu lugn, liten vän,» sade mormor och klappade mig på kinden.

När jag såg upp, var Lina borta.

»Hvarför sade du henne inte, att det var osant? Nu trodde hon säkert, att det var sant.»

»Du får inte tänka på det där du, Ragnar, ty då blir du inte frisk, och du måste bli frisk snart.»

»Men jag kan inte tänka på något annat nu, och jag är så ledsen, för att du inte sade henne det, jag kan inte bli glad, förrän hon vet det.»

»Jag skall säga henne det, du behöfver inte vara orolig. Lofva mig, att inte tänka mer därpå!»

»Men jag kan inte.»

»Yrar han?» hörde jag morfar hviskande fråga.

Han hade kommit in, utan att jag hört det, och han ställde sig bredvid mormor och såg på mig; han var klädd i en lång, grå nattrock med en blå kordong om midjan.

»Jag yrar inte,» sade jag, »men Lina sade, att min pappa har gjort någonting rysligt dåligt, och jag vill blott, att mormor skall säga henne, att det är osant.»

»Det vore väl, om hon det kunde, Lina har tyvärr rätt.»

Det var morfar, som sade de orden. Det blef alldeles tyst i rummet, mormor sade ej ett ord, men hon lade sin hand på morfars axel och såg på honom, och jag såg, att hennes ögon bådo honom om något. Men i mitt inre kändes det, som om något blifvit sönderrifvet,

som om det blödt därinne. Jag låg länge utan att säga något och utan att tänka, det var, som om själfva tanken hade dött. Jag vände mitt ansikte mot väggen, och jag blundade för att slippa se morfar. Det var dock öfverflödigt, han hade visst lämnat rummet, endast mormor var inne, jag hörde en djup suck, och jag förstod, att den kom från henne. Så kände jag hennes hand på min panna.

»Ragnar, sofver du?» hviskade hon.

Men jag kunde inte svara, jag vet inte, hur det var, och jag kunde heller inte tänka. Inte förrän på natten, då jag var ensam, kommo tankarna igen. Som svarta vålnader vandrade de genom min barnasjäl.

»Min far har gjort någonting rysligt dåligt,» sade den första tanken, »någonting så dåligt, att morfar måste hata mig, därför att jag är hans son.» — »Ja, och min mor måste dö därför, dö, och hon ångrade, att hon varit olydig mot sina föräldrar och följt min far,» sade den andra tanken.

Men då kom en tredje rusande som en stormvind genom min själ. »Nej,» ropade den, »nej, min mor ångrade sig ej, hon gret, för att min far hade gjort den där synden, och så dog hon, men ångrade sig, gjorde hon ej; hon gjorde aldrig någonting orätt, aldrig, hon var alltid god.»

Den tanken värmde mitt hjärta, den kom mitt blod att svalla genom mina ådror, och den kom mina kinder att glöda.

»Henne kan du försvara,» ropade samma tanke, »försvara inför morfar och alla, om du också inte kan säga ett enda ord till din fars försvar.»

Jag satte mig upp. Mina händer voro så underligt heta, de nästan brände. En nattlampa spred ett svagt ljus öfver rummet. Jag såg mig omkring, så föll min blick på den lilla gungstolen i vrån — mammas gungstol. Ingen hade sagt mig, att den hade varit hennes, att hon suttit i den, men jag kände att så var. Den lilla svarta stolen såg så vänlig ut, mycket vänligare än allt annat därinne. Jag tyckte, att den förstod mig, att den talade till mig om min mor; jag vet inte riktigt, hvad den sade, men jag brast i gråt och började ropa: mamma, mamma!

Nästa ögonblick stod mormor vid min säng, och hon kände på mina händer och mitt hufvud.

»Hur är det, mitt barn, är du mycket sjuk?» frågade hon.

»Nej,» svarade jag, »jag är inte alls sjuk, men du måste maka dig litet, så att jag kan få se på min mammas gungstol. Jag tror, att jag får dö nu, och om jag inte skulle hinna säga det, så måste du säga till morfar och Lina, att mamma inte ångrade sig, att hon inte gjorde något orätt.»

»Jag skall säga det till både morfar och Lina, och nu måste du lofva mig att ej tänka mer därpå,» sade mormor och lade mig tillrätta

i sängen samt band en kall, våt näsduk om min panna.

»Tack, mormor!»

Jag hade så gärna velat slå armarna om hennes hals och kyssa henne, men jag orkade inte.

»Vill du inte stanna inne hos mig?» bad jag. »Jag tror, att jag får dö nu, det känns så underligt, och se'n ville jag så gärna, att de lade mig i samma graf, som mamma ligger. De kunna ju skotta upp den där jorden, som de lade öfver hennes kista; om man ber dem riktigt snällt, så göra de det nog, tror du inte det, mormor?»

»Om du skulle dö, min lilla vän, så skall du få ligga i din mammas graf, det lofvar jag dig. Och jag skall inte gå ifrån dig, jag skall sitta här vid din säng hela natten,» svarade mormor, och det kom stora tårar rullande utför hennes kinder.

»Jag ville så gärna sitta i mammas gungstol, då jag dör, vill du inte hjälpa mig att komma dit?»

»Det orkar du inte, du är alldeles för klen, du måste ligga stilla i din säng.»

»Men om jag försöker?»

Då lyfte mormor upp mig ur sängen och bar mig till gungstolen, men jag orkade inte sitta där, utan hon bar mig tillbaka till sängen och lade mig. En varm tår föll på min hand.

»Hvarför gråter du?» frågade jag.

»Jag gråter, för att du talar om att dö,

och jag vill inte, att du skall dö, jag vill, att du skall lefva och hålla af mig, som du höll af din mamma; jag vill, att du skall växa upp och bli min glädje, bli en stor och god man och göra mycket godt, göra allt det, som din pappa och din mamma ej hunno göra.»

Jag såg på mormor, och medan hon talade, rann mig i minnet min moders ord: »Du måste lefva, sonen min, du måste bli stor och stark, och då du en gång blifvit en man, måste du blifva präst, hör du det, präst och bedja Gud för din far genom hela ditt lif.»

»Mormor,» hviskade jag under tårar, »jag hade alldeles glömt det, men jag får inte dö, jag får inte, jag måste lefva, och jag måste bli präst, jag har lofvat mamma det.»

Tanken att jag måste lefva var förkrossande för mig. Jag förlorade den smula styrka, som hittills hållit mig uppe, jag förlorade sansen och föll i en långvarig feber, hvarunder jag veckor igenom sväfvade mellan lif och död, har man förtäljt mig.

Jag minns mina feberfantasier från den tiden, minns dem, som jag minns allt annat, som timat i mitt lif, därför att jag i minnet åter och åter genomleft mitt lifs händelser. Jag minns, hur jag tyckte mig se min mors graf öppnad, och att morfar ville tvinga mig att lägga mig där och dö, och hur jag kämpade med honom på jordvallen om mitt lif, ty jag fick inte dö, jag hade lofvat min mor, att jag skulle

lefva, att jag skulle bli präst. Jag minns, hur jag efter långa veckors feberfantasier långsamt återvaknade till klarhet och sans. Jag minns, hur verkligheten smög sig in i mitt medvetande tum för tum och huru jag slutligen fick klart för mig, att jag varit döende men återkommit till lifvet, ett lif, som fordrade af mig, att jag skulle bli präst.

Det var en afton i november. Regnet piskade rutorna, och stormen slet i trädkronorna utanför mitt fönster; luften var som ett enda grått dunkel. Min säng stod så, att jag kunde se ut genom fönstret. Tankarna vandrade så långsamt genom min hjärna, det var, som om de släpat på tyngder, som de ej förmådde bära, tyngderna voro min fars brott och min mors död.

»Mormor,» sade jag, »kom hit, mycket nära, jag vill fråga dig om något.»

Mormor satt vid fönstret och stickade på en dammhandduk. Hon lade genast ned sitt arbete och kom till min säng.

»Hvad är det, barnet mitt?» frågade hon.

»Du måste böja dig ned,» svarade jag, »ty jag vill hviska det i ditt öra.»

Hon böjde sig ned till mig, och med en stämma så låg, att jag knappast själf hörde den, sporde jag henne: »Hvad var det för en ryslig synd, som min pappa hade gjort?»

Mormor satte sig ned på sängkanten, hennes ansikte blef så sorgset.

»Mitt barn, mitt kära lilla barn, spörj mig

ej därom och spörj ingen annan heller! Du får inte tala därom och inte tänka därpå, vill du inte försöka att lofva mig det! En gång, då du vuxit upp och blifvit stor och förstår allt, skall jag säga dig det. Nu måste du vara lugn, hör du det, lugn och låta de där tankarna fara. Du får endast tänka på din far och din mor med glädje och frid, — vill du inte lofva mig det?»

»Jo, mormor, jag lofvar dig det, men jag tror, att jag skulle förstå det nu. Vill du inte bara säga mig, om det var en rysligt stor synd, om den var så stor, att Gud inte kan förlåta den.»

»Det finns ingen synd, som är så stor, att Gud inte kan förlåta den,» svarade mormor.

»Är det riktigt säkert?»

»Ja, det är riktigt säkert. Skulle inte du till exempel kunna förlåta din pappa, att han en gång gjorde det, som var orätt.»

»Om jag kunde? O, jag skulle förlåta honom strax, förlåta honom alldeles.»

»När vi kunna förlåta hvarandra, då kan ju också Gud förlåta, han är ju mycket, mycket bättre än vi.»

När mormor sedan satte sig ned vid fönstret igen för att sticka, försökte jag att jaga bort ur tanken allt, som varit. Jag försökte tänka på framtiden och löftet, som jag gifvit min mor, men det ville inte lyckas. Jag hade ju målet utstakat, jag skulle ju bli präst, men mina

irrande barnatankar förmådde inte fatta det, förmådde inte tänka sig det som fullbordadt, de kommo inte längre än till det, att jag *måste* bli präst. Så försökte jag tänka på den tid, jag hade att genomlefva, innan jag stod vid mitt mål. Men inte heller det ville lyckas för mig. Allt syntes mig som en öde hed, dimhöljd, ängslande grå. Men jag måste fram genom dimmorna och dunklet till mitt mål. — Där blef ängsligt för barnatanken att vandra, och utan att jag visste, hur det gick till, hade tanken gjort helt om och befann sig i det förflutna, och jag var hemma igen i mitt eget hem och satt i min mors knä, och hon berättade sagor för mig, och i kakelugnen brann en brasa, en sådan där ljus och varm brasa, som mamma brukade tända, inte en sådan där, som Lina gjorde hos morfar och mormor, och på bordet bredvid oss doftade rosor i höga, vackra glas.

När mormor den kvällen sade godnatt till mig, hviskade jag till henne:

»Jag vet inte, hvem som var modigast, mamma eller du, jag tror nästan, att du var det, mormor.»

4.

Det gick fort med mitt tillfrisknande. Så snart jag fick lämna sängen, följde jag mormor troget som en hund, och när hon satte sig vid sitt arbete, satt jag alltid bredvid henne i mammas gungstol och läste högt för henne ur någon sagobok.

Jag hade aldrig gått i skola, men mor hade lärt mig att läsa innantill och att skrifva; hon hade lärt mig »Fader vår» och »Gud, som hafver barnen kär», och hon hade berättat för mig sådana vackra berättelser, som hon läst i bibeln. En dag lade hon ett papper på bordet. »Nu skola vi rita af rummet, som vi sitta uti,» sade hon. »Se här ha vi alla fyra väggarna, och här står bordet, som vi sitta vid.» Så fick jag visa, hvar kakelugnen stod och fönstret och hennes sybord och soffan och gungstolen och blommorna. Nästa dag lade hon ett nytt papper på vårt bord och sade, att vi skulle rita af staden, i hvilken vi bodde. Å, hvad det var roligt! Med en linial ritade vi upp gatorna,

och med ett tjockt streck visade jag ut platsen för vårt hus, och en svart punkt visade, hvar kyrkan stod och en annan fängelset. Och när staden var afritad, sade min mor: »Nu skola vi se, hur det land ser ut, där vår stad ligger.» Så tog hon min hand och ledde mig in i pappas rum. Där hängde på väggen, något, som hon kallade Sveriges karta, och som visade mig, hur vårt land ser ut. Å, så stort vårt land var! Jag blef så glad och så stolt öfver vårt stora land, och mor visade med fingret, hvar vår stad låg, hvar kungen bodde och morfars och mormors stad. Hur mången gång stodo vi ej sedan framför den stora kartan, och min mor lärde mig förstå och älska mitt land. — Och sedan, när skymningen föll på, och brasan var tänd, då berättade hon för mig om det folk, som bor i vårt land och därför kallas vårt folk. Hon täljde mig om tider, som för länge sedan flytt; om våra förfäders vikingatåg; om mannen långt söderifrån, han, som trotsade alla faror för att lära vårt folk känna den rätte guden; om den stolte Karl Knutsson Bonde, som var så mäktig och så rik och ändå inte nöjd, för att han inte var kung, och hur han fick bli kung och då kände sig som en »arm och olycklig man»; om Gustaf Vasa, om Gustaf II Adolf, om Carl XII. Hvad vi hunno mycket! Hon berättade också för mig om andra länder och andra folk. Hon öppnade mitt sinne för den stora djurvärlden och lärde mig att med

vördnad och kärlek vandra där fram. Hon lade en frisk blomma i min hand och en vissnad, på det att jag måtte förstå, att blomman hade lif, att hon var ett lefvande ting. Hon förde mig fram till fönstret i den sena vinterkvällen och lät mig blicka upp till stjärnefästet, och då framstod Gud för mig som någonting så stort, att min barnatanke svindlade därvid, och jag kände mig själf så liten, att jag blef nästan rädd och måste hålla i mors hand.

Moder, välsignad vare du för hvad du lärde mig!

Nu skulle jag snart börja skolan. Jag måste öfva mig uti att läsa innantill, och därför läste jag mina sagor högt för mormor, medan hon arbetade. Vi talade sällan om mitt hem, om min far eller min mor; inte heller morfar talade med mig om mina föräldrar, och jag trodde, att mormor bedt honom därom. Min morfar var lektor vid stadens läroverk, och så hade han en mängd andra göromål, hvilket gjorde, att han ofta var borta, och jag saknade honom ej; det gladde mig, då jag hörde honom säga, att han måste gå bort. Det var, som om vi två undvikit hvarandra. Jag sprang aldrig för att öppna tamburdörren, då jag hörde hans steg i trappan, och det förekom mig, som om han aldrig lade märke till, att jag fanns med. Han talade sällan till mig, och om jag frågade om något, svarade han mig ej, mormor brukade svara i hans ställe. Vid bordet brukade han

förebrå mormor, för att hon gaf mig för mycket smör på mitt bröd eller för mycket socker i mitt kaffe, han sade, att det fördärfvade mig.

»Jag trodde, att du skulle tycka om det, morfar,» sade jag vid ett sådant tillfälle.

»Hvad menar du?» frågade mormor.

»Jag menar, att morfar måste tycka om, att jag blir fördärfvad,» svarade jag.

Morfar såg upp från sin tallrik; jag tyckte, att hans buskiga ögonbryn växte och sköto ut som ett par greniga horn från hans panna.

»Tror du inte, att jag har tillräckligt stora utgifter för dig, utan att jag skulle önska att få dig sjuk. Jag skall säga dig, gunstig herre, att det kostar penningar att vara sjuk, att det är lättare att skaffa sig en sjukdom än att bli af med den, och att jag inte har lust att lägga ut någon större summa för dig en gång till.»

»Men om jag blef fördärfvad, kunde jag ju dö, och det var det, jag trodde, att du ville.»

Feberfantasien om kampen med morfar för mitt lif hade stannat kvar i mitt sinne som en verklighet.

Jag såg en skiftning i rödt öfver morfars ansikte, men han svarade mig ej. Om en stund vände han sig till mormor, sägande: »Gossen är hätsk, jag väntar mig intet godt af honom.»

* * *

Jag sattes på skolbänken.

Det var i en flickskola jag skrefs in, emedan jag var för ung att skrifvas in i stadens läroverk för gossar, inte heller hade jag kunskaperna inne för att vinna inträde där, förmodar jag.

Vi voro en skara gossar och flickor, åttaåringar allesammans, och vi sutto i långa rader, två och två på hvar bänk. Jag tyckte om skolan, och jag ville hellre vara där än hemma hos morfar och mormor, men jag tyckte inte om, att vår lärarinna frågade så mycket, mor frågade aldrig, hon berättade för mig, och det var jag, som frågade, då jag inte förstod. Men i skolan var det inte så, där frågade lärarinnan, och vi måste svara. Jag önskade, att hon hade gjort, som mor brukade göra, och jag undrade, hvarför hon frågade om allt, som hon hade lärt oss. »Kanske att hon tror, att vi inte höra på, då hon talar till oss, och så frågar hon för att få veta, om vi hört på,» tänkte jag. Men den tanken gjorde mig ledsen. Kunde hon då inte förstå, att jag hörde på, då hon talade till mig. O, jag minns, huru rädd jag var att förlora ett enda ord, af hvad hon sade, huru jag såg på hennes mun, då hon talade, på det att inte ett enda ord måtte gå förloradt för mig. Den tanken, att vår lärarinna inte litade på oss, bedröfvade mig.

På rasterna slöt jag mig till pojkarna, flickorna hade skrämt mig. Det var, som om de

skoningslöst sökte röra vid det, som jag inte ville, att någon skulle röra vid.

En flicka med tjock fläta och smala ben frågade mig en dag utan någon anledning: »Har du ingen mamma?»

»Nej,» svarade jag.

»Blef du glad, då din mamma dog?» frågade hon vidare.

Jag förstod inte hennes fråga, och jag svarade henne ej.

»Min mamma har sagt, att din pappa var så stygg, att det var väl för din mamma, att hon fick dö,» tillade hon.

För första gången i mitt lif kände jag i min hand en rörelse, som om den ville höja sig och slå till, och jag lät den höja sig, jag lät den slå till — midt öfver ansiktet slog jag henne. Å, så hon tjöt! De andra flickorna hade sett det, och de sprungo med sådan ifver efter lärarinnan, berättande för henne, hvad jag hade gjort.

»Har du slagit din kamrat?» frågade lärarinnan mig.

»Ja.»

»Slog hon dig först?»

»Nej.»

»Hvarför slog du henne då?»

»Mitt hjärta sade, att jag skulle slå henne.»

»Det var styggt gjordt af ditt hjärta,» sade min lärarinna. »Nu måste du bedja din kamrat om förlåtelse, och så får du, som straff för

hvad du gjort, sitta på skambänken en stund. Kom sedan ihåg, att du aldrig mer får slå en kamrat.»

Jag bad om förlåtelse, och jag satt på skambänken, och medan jag satt där, undrade jag öfver, om det inte var mer orätt att slå ens hjärta än ens ansikte. Det gjorde då mycket mera ondt, då hjärtat fick ett slag, såsom mitt nyss hade fått.

En annan gång då jag stod i skolans tambur för att kläda mig och gå hem, sade en annan flicka, som hette Elin:

»En sådan ful rock du har, inte har mina bröder sådana fula rockar.»

»Det här är en kavaj,» sade jag, »och den är inte ful, min mamma har beställt den åt mig.»

»Din pappa och din mamma voro ju fattiga, det var väl därför din mamma köpte en så ful rock.»

Jag tog min mössa och sprang min väg, jag var rädd för mitt hjärta och rädd för min hand.

Så slöt jag mig till gossarna. De gjorde aldrig mitt hjärta något illa, inga sårande ord, inga närgångna frågor, men mången knytnäfve föll tung på min kropp — dock, det rörde mig föga, de slagen träffade ej mitt hjärta.

5.

Året därpå skrefs jag in i läroverket för gossar. Samma dag jag skrefs in där, omtalade mormor för mig, att jag hädanefter skulle bära morfars namn och inte min fars. Det kom mitt hjärta att svida, men jag vågade inte säga ett ord, ty det var morfar, som hade bestämt det. Det gick länge om, innan jag kunde förmå mig att skrifva mitt nya namn på mina skolböcker och känna igen mig själf under den nya benämningen. Ragnar Törne var nu mitt namn, min far hette Gråde.

Hvad det gladde mig, att inga flickor funnos i den skola, där jag nu gick. En känsla af befrielse strömmade genom min själ vid tanken därpå. Men där fanns ock annat, som vidgade mitt sinne och fröjdade min själ, och det var den enighetsanda, som rådde mellan oss kamrater. Intet skvaller på hvarandra, inga hänsyftningar på de förhållanden, i hvilka vi

stodo utanför skolan, intet klander eller förlöjligande af kläder eller svaghet och oförmåga i något ämne och ingen afund mot den, som andligt eller lekamligt var mer rustad än de öfriga. Tvister grumlade ej samvaron, knytnäfvarna afgjorde mellan oss. Det var en känsla af fristående, som slog mig med hänryckning och glädje. Men så fanns där en annan sak, som kom min barnasjäl att grubbla och undra, och det var det förhållande, i hvilket vi stodo till våra lärare. Ingen kärlekens tillit och förståelse utan ett obefogadt motstånd, en obefogad fientlighet. Vi förlöjligade dem genom att återge deras ord och deras rörelser, vi gåfvo dem spenamn, och kunde någon af oss spela dem ett spratt, ansågs han af oss andra som en mästare. Och så först och sist en obestämd känsla af att de ville, som vi uttryckte det, kugga oss. Allt detta berörde min barnasjäl på ett obehagligt sätt och kom mig att undra däröfver. Jag, som suttit vid min mors fötter och lärt i kärlekens skola, måste ju undra därpå.

Mina kamrater sade, att jag hade medhåll i skolan. Kanske att de hade rätt, kanhända också inte. Min morfar var inte synnerligt omtyckt af sina kamrater, och nu cirkulerade bland dem en historia om, huru jag haft mod att säga min morfar sanningar, som ingen annan haft mod att säga honom, och en af dem hade kristnat mig till min morfars samvete. Det var en lärareson, som berättade det för mig, men

historien gjorde mig ej glad, och den gaf mig anledning att grubbla däröfver, såsom jag grubblade öfver allt.

»Dessa herrar tycka således inte om min morfar,» tänkte jag, »men de ha inte mod att säga honom sin tanke eller visa honom sitt hjärtas känslor. Men då fanns ju ingen sanning hos dem, ingen helhet. Så kunde man ju inte lita på vänskapen, där bakom kunde ligga hat, som inte tordes fram. Hvar fanns då något att bygga på?»

Jag var blott tolf år, då jag började grubbla häröfver och började få syn på ohållbarheten i det sätt människorna visa hvarandra. Min första, rena, hängifna barnatro började vackla, medan jag ännu var ett barn.

En gång bar jag fram mina tankar och mitt grubbel till mormor, men hon redde ej ut det, som var oredigt i mitt begrepp. Hon strök mig blott öfver håret, såsom hon plägade göra, och sade, att jag skulle inte tänka så mycket. »Man vinner ingenting därmed, ingenting,» sade hon.

»Finns det då saker, som också du tänkt på och aldrig förstått?» frågade jag henne.

Hon log åt min fråga.

»Lifvet är ett stort under, gossen min, skulle vi då inte ha skäl att undra genom hela vårt lif?»

»Men någon måste väl ha förstått det, någon måste väl genom de långa tiderna ha kommit till klarhet,» sade jag.

»Kanske, jag vet det inte,» sade min mormor, »men hela den stora hopen famlar i mörker, ovisshet och grubbel. Jag är en i den stora hopen, och du, Ragnar, är också en.»

»Men om alla sade, det de tänka, om alla voro sanna, då skulle det inte vara så mycken ovisshet,» sade jag.

»Låt oss inte tänka därpå! Sådana där tankar störa bara din barnaglädje och din barnaro. Kom och följ mig, så skola vi gå ut tillsammans.»

Från den dagen behöll jag mina tankar och mitt grubbel för mig själf.

Då jag var femton år, dog min morfar. Jag sörjde honom ej. Han hade aldrig värmt mitt hjärta eller gladt mig under sin lifstid, hans bortgång kunde inte innebära någon saknad för mig, tvärtom borde den ha medfört en känsla af befrielse. Som det nu var, kände jag hvarken det ena eller det andra, ett likgiltigt lugn hade kommit öfver mig. Med pomp och ståt fördes min morfar till sin sista hvilostad. Praktfulla kransar lades på hans kista, och berömmande ord talades vid hans bår.

Från den tiden minns jag en händelse, som på ett obehagligt sätt störde mitt lugn.

Det var en afton några dagar efter morfars begrafning, som jag ofrivilligt blef vittne till ett samtal mellan mormor och min morbror, som varit hemma allt sedan morfars död.

»Allt, hvad min far lagt ut för Ragnar dessa

år, måste sammanföras som skuld till sterbhuset och återgäldas genom afdrag af hans arf.» Det var min morbror, som talade.

»Men hvad har han egentligen fått under dessa år?» hörde jag mormor säga. »Knappt med kläder, knappt med föda, aldrig en slant för sin egen del. Penningen satt alltid fast i din fars hand men aldrig så fast, som då den skulle gifvas ut för Ragnars skull.»

»Jag tänker, att du mor nog försett honom med hvad han behöft, och jag tror inte, att jag satt upp skulden för högt, då jag satt upp den till ett tusen kronor för år.»

»Knut, Knut, det är alldeles för högt, alldeles för högt,» hörde jag mormor säga.

»Jag är af en annan mening,» sade min morbror, »och om du vill göra dig besvär med att sammanföra utgifterna, skall du nog komma till samma resultat som jag. Antag till exempel, att han ackorderades bort, nå, inackorderingssumman skulle belöpa sig till minst femtio kronor i månaden, och det gör för år sex hundra kronor. Så ha vi kläder, skolböcker, tvätt, läkarvård med mera, hvilket allt ej understiger fyra hundra kronor — alltså ett tusen kronor för år.»

»Du vill således draga sju tusen kronor från Ragnars arf, menande, att han därmed skall betala allt tvång, allt lidande, all hårdhet han rönt i sin morfars hem under dessa sju år.»

»Mor, du skall inte tala så! Jag vet nog, att min far inte hade någon kärlek öfrig för

Ragnar och det inte för hans egen skull utan för hans föräldrars, men det är en sak för sig. Hvad vi nu ha att uppgöra är endast affärer och måste ses endast från den synpunkten. Det ligger, enligt lagen, ingen orättvisa i mitt påstående.»

»Människolag säger måhända så, hjärtats måste säga något annat. Du är den enda, som kan kräfva detta afdrag. Har du hjärta därtill?»

»Jag har hjärta till allt, som jag anser vara rättvist.»

»Låt oss då skärskåda denna rättvisa genom att se saken från en annan sida. Ragnars mor var nitton år, då hon lämnade hemmet, du var tjugunio, således tio år längre än hon hade du ditt uppehälle från hemmet, och du vet mycket väl, att de summor, du dessa år erhöll hemifrån, vida öfversteg tusen kronor om året. Och så vill du göra afdrag för de sju år din systers son haft ett hem i dina föräldrars hus.»

»Från den synpunkten anser jag mig ej behöfva se saken. Det var för resten ingen, som tvingade min syster att vid nitton år lämna sitt föräldrahem och följa den usling, som hon valde till make. Kanske du också protesterar emot, att den summa, som min far lade ut för min svågers skull, drages från Ragnars arf.»

»Du är din fars son, Knut, du besjälas af samma känslor som han; du kommer inte att få någon välsignelse med ditt arf.»

Jag hade hela tiden suttit i mitt rum och

hört detta samtal, suttit som fastnaglad på min stol. Nu knöt jag krampaktigt min högra hand, det var, som om allt blodet rusat till mitt hjärta. Jag steg upp, och i nästa ögonblick stod jag på tröskeln till det rum, där min morbror och mormor befunno sig.

»Tag allt,» sade jag, vändande mig till min morbror, »jag vill inte dela något med dig, jag vill inte hafva ett öre af min morfars penningar, inte ett öre.»

Så gick jag fram till mormor, böjde mig ned och kysste hennes hand samt lämnade därpå rummet. I tamburen grep jag min mössa och gick ut. Blodet brände, jag gick med hastiga steg. Ut från staden, bort från vägarna, in i skogen gick min färd. Harm och sorg kämpade i min själ. Tanken var icke redig, känslorna stormade så, att den ej kunde bli hörd. Jag ströfvade genom skogen, där ingen väg var, hit och dit utan något mål. Omedvetet hade jag kommit upp på en höjd, och när jag såg mig om, bländades jag af en naturtafla så strålande, att jag stannade slagen af förvåning och tjusning. Nedanför mina fötter låg staden som ett fint lekverk, där bortom dalen med sin glittrande å, krökande sig graciöst och värdigt, och vid synranden blånande, barrskogsklädda höjder. Och hvilket färgspel, hvilket glitter! Septembersolens bleka guld öfver höstdagens gröna, gula och röda löfverk. Aldrig förr hade mitt öga skådat naturens skönhet, såsom det nu skå-

dade den. Aldrig förr hade jag känt, hvilken makt, hvilken inverkan naturen har på vårt sinne. Allt, som stormade och brusade genom min själ, lade sig till ro, och det blef stilla och tyst därinne. Jag glömde mig själf, glömde mina sorger, glömde tiden, jag bara såg och såg och såg. Och medan jag låg utsträckt på den grå mossan, gick solen ned bakom skogen, och lätta dagrar i purpur och violett ersatte det varma, gyllene ljusskenet. Men knappt hade mitt öga fått syn på de violetta dagrarna, förrän de voro som bortblåsta. Det var mörkret med sin nattsvarta färg, som dödat dem, som stal bit för bit af min fagra tafla, som kom mig att rädas för den oskyldiga, finbarriga enbusken, och som kom mig att rysande draga mig undan för det ärliga, intet ondt anande hasselsnåret.

Jag hade stigit upp från den plats, där jag suttit, och nu ville jag fly från den plats, som för en stund sedan så fängslat mig. Min barnasjäl hade fått en aning om ljusets och mörkrets makt öfver oss.

Hur jag rusade utför höjden, flyende för mörkret. Där fanns ingen väg, jag kände ej trakten, mörkret förvillade mig. I två timmar ströfvade jag i ångest omkring i skogen, sökande väg, rädd för hvarenda buske, hvart enda snår, famlande i mörkret.

Å, så skulle mitt lif komma att te sig: fängslad af klarhet och ljus, jagande efter väg, förvillad af mörkret.

I en stjärnas ljus fann jag en stig, jag följde den, den förde mig hem. Det var sent, då jag ringde på tamburklockan. »Jag vill inte ha någon mat,» sade jag till tjänstflickan, som öppnade dörren för mig och som berättade, att mormor varit så orolig för min skull. Jag gick direkt in på mitt rum. En känsla af värme och välbehag strömmade genom mig, den känslan föddes af tanken på, att någon hade oroat sig för mig. Jag hade känt mig så ensam, så utan stöd, utan hållpunkt. Det enda, som höll mig fast vid lifvet, var det löfte jag gifvit min mor, det sporrade mig till att lefva, det sporrade mig till att lära. Nu sade mig känslan, att jag hade ett fäste, att jag hade någon att hålla mig till. Medan jag farit vilse därute, hade mormor suttit hemma och oroat sig för mig. Det kom ett sådant lugn öfver mig, jag kände mig trött, jag ville sofva. Då knackade någon på dörren, och mormor trädde in. Hon tog en stol och satte sig vid min säng.

»Ragnar, min store gosse, säg mig, hvar du varit?»

Den oro, mormor känt för mig, var inte borta, den fanns ännu i hennes själ och stirrade emot mig ur hennes ögon.

»Jag har varit i skogen.»

»Ensam i mörkret?»

»Ja, mormor, och jag gick vilse, därför kom jag så sent hem.»

»Och du var bedröfvad, var det inte så?»

»Jo, jag var bedröfvad.»

»På din morbror?»

»Jag vet inte, kanske. Men han har ju inte gjort mig något, han ville endast ha mina penningar, det var ju ingenting att bli ledsen öfver. Kanske var det för min fars skull, för att jag måste höra honom kallas en usling och inte kunna försvara honom. Eller var det för min mors skull, för att hon gick bort från sitt hem, och jag måste hit i hennes ställe, eller för att hon dog. Jag vet inte, hvarför jag kände mig så bedröfvad. — Mormor, säg mig, hvad min far hade gjort! Om du visste, hvad jag undrat, hvad jag grubblat däröfver.»

Jag satte mig upp, slog armarna om mormors hals och brast i gråt. Jag hade inte haft en tår, när jag strövfade ensam i skogen, och nu strömmade de i massor utför mina kinder. Också mormor började gråta.

»Jag har inte kallat din far för en usling, din mor gjorde det inte heller, och du får inte heller göra det.»

»Men hvad hade han gjort, mormor, hvad hade han gjort?»

»När du blir mogen att höra det, skall jag säga dig allt, nu kan jag det ej, du är blott ett barn ännu. Om hela världen skulle kalla din far för en usling, så minns dock, att din mor ej kallade honom det — låt det vara din tröst.»

Hon torkade bort mina tårar med sin näs-

duk, kysste mig och lade mitt hufvud på kudden igen.

»Nästa gång min store gosse blir bedröfvad, får han ej fly till skogen, han måste komma till mormor med sin sorg.»

Hon lämnade mig, och jag somnade lugn som ett barn.

6.

När jag var sexton år, konfirmerades jag, och vid sjutton eröfrade jag den hvita mössan. Huru väl jag minns den aftonen, då jag slungade min skolmössa i skyn och satte den hvita på mitt hufvud, minns mormors strålande ansikte och hennes omfamning samt alla blommor, som fästes på mitt bröst.

Under de nio år jag varit i min mormors hus, hade jag samlat alla de slantar hon gifvit mig för min egen del. För den summan köpte jag en grafvård att resas på min mors graf. Det var ett stort stycke granit i form af en bautasten, och på stenens midt lät jag inhugga de två orden: »Min moder». Samma dag jag eröfrade den hvita mössan, restes vården på min mors graf.

De två år, som förgått sedan morfars död, hade gifvit mig mer glädje och trefnad än de föregående. Vi bodde fortfarande kvar i samma våning som under min morfars tid, men där

hade kommit öfver hemmet en ro och en trefnad, som ej funnits där förr. Mormor och jag voro ensamma. Det var hon, som öppnade dörren, när jag kom hem från skolan, hon, som satte blommor på mitt skrifbord, hon, som läste högt för mig, när jag var trött. Öfver allt och i allt mötte jag hennes omvårdnad. Min morbror var sällan hemma, han var lärare i en norrländsk stad, och han hade gift sig kort efter morfars död.

»Hon är mycket rik,» sade mormor, då jag frågade, hurudan min moster var.

Det var dagen efter sedan jag tagit min studentexamen. Vi sutto i arbetsrummet, min mormor och jag. Jag hade tänkt, att hon skulle tälja mig min faders sorgliga historia, då jag kommit till denna period i mitt lif.

»Mormor,» sade jag sakta, »har du ingenting särskildt att säga mig i dag?»

Hennes ansikte blef allvarsamt, hon satt tyst en stund, men så sade hon hastigt:

»Jo, Ragnar, jag har verkligen någonting att säga dig.»

Hon blef återigen tyst och satt en stund och betraktade sina naglar. Hennes tystnad ängslade mig. När hon slutligen höjde sin blick och såg på mig, låg ett skimmer af glädje gömdt i hennes blå ögon.

»Ser du, min gosse,» sade hon, »det arf, som du bekom genom din morfars död, lämnar endast omkring åtta à nio hundra kronor i

räntor om året, och det kan du inte lefva på i Uppsala, och därför har jag bestämdt mig för att flytta dit i höst, då behöfva vi inte skiljas, och du får ett hem där och behöfver inte skuldsätta dig.»

»Men du vet ju, att jag afsade mig mitt arf.»

»Arfsaken är för länge sedan ordnad. Du kunde inte afsäga dig ditt arf, din förmyndare bestämde och bestämmer ännu öfver dina affärer.»

»Men det jag kostat morfar och dig och det, som — som lagts ut för min fars skull, har det dragits af från mitt arf?»

»Den saken är ordnad och kan ej göras om. Men som jag sade, dina räntor äro inte stora, dock, så länge jag finns, behöfver du inte mer.»

»Gud välsigne dig, mormor! Men jag måste veta, om det där är betaldt.»

»Det där?»

»Ja, min fars skuld och min.»

»Jo, det är betaldt, alltsammans är betaldt. Din fars skuld är utkräfd af dig, hans son, du har måst gälda den.»

»Godt,» svarade jag. — »Och min egen skuld?»

»Din skuld?» Mormor räckte mig sin hand. »Du får inte tala om skuld till mig eller detta hus. Du vet inte, hur dystert och tungt mitt lif var intill den dag, då du kom. Du blef min glädje, min kärlek, min tröst. Tror du väl, att

kärlek och tillgifvenhet, att den glädje, vi bereda hvarandra, kan vägas upp och betalas med mynt?»

Hennes bröst höjde och sänkte sig i tunga andetag. Hon tystnade, men då hon inte fick något svar från mig, fortfor hon:

»Jag hade en son, en son, som gäckade mina förhoppningar, som skilde sig från mig mer och mer genom åsikter och principer, som jag inte kunde gilla.»

»Mormor, hvad du måste ha lidit,» sade jag.

»Ja, gossen min, jag har lidit, lidit hopplöst intill den dag, jag lärde känna dig, du blef mitt hopp. Jag vet, att du ej skall svika det hopp, jag ställt till dig, ej svika dig själf eller det löfte du gaf din mor.»

»Det löfte, jag gifvit min mor, kan jag inte svika, och huru skulle jag kunna svika dig, mormor, eller mig själf? Men säg, hvad hoppas du af mig?»

Mormors blick hvilade länge på mig. Tår efter tår sprang fram och rullade utför de bleka kinderna. Så böjde hon sig ned och hviskade i mitt öra:

»Att du skall bli vår släkts ärlighet, att du skall godtgöra allt.»

Då kastade jag mig på mattan nedanför mormors fötter och brast i gråt. Jag kände, som om en hel släkts synder och förbannelser hvilade på mig. Hade jag kraft, hade jag styrka att vända denna förbannelse i välsignelse?

»Mormor, tälj mig nu den där historien om synd och skam och förbannelse!»

»Icke i dag, Ragnar, icke i dag. Torka dina tårar! Det borde vara högtid och glädje i ditt lif nu och ingen sorg. Stig upp och se, huru vänligt och varmt solen skiner öfver oss. Lifvet kan vara härligt, lifvet kan vara skönt. Du är ung, lifvet är ditt, gör det härligt, gör det skönt genom att aldrig fördunkla det med brott och skam.»

På hösten flyttade mormor och jag till Uppsala, och jag började läsa på min prästexamen. Vi redde oss ett litet hem, som vi kallade vårt, ett hem, där intet ondt och ingen sorg skulle få slippa in, sade mormor. Jag tyckte, att hon blef yngre och yngre, eftersom jag blef äldre. Hennes figur var spänstig och rak och hennes gång ledig och lätt. Hon föreföll gladare än förr, och hon log ofta. Vi promenerade tillsammans, och alla mina intressen delades af henne. Vi hade några bekanta familjer i Uppsala, vi gjorde visiter, och så hade vi snart vår lilla umgängeskrets. Det var mormor, som ifrat härför, och snart nog kom jag underfund med, atl det ingalunda var för hennes skull, som hon tog emot gäster i sitt hem och antog bjudningar till middagar och supéer. Hon förde ungdom i min väg, unga flickor, hvilkas lek

och skratt förbryllade och tjusade mig. De narrade också mig att leka, att skratta, att dansa. Mormors ögon följde mig, och hennes grå hufvud nickade belåtet.

»Man är inte ung mer än en gång, min gosse. Njut af din ungdom, medan du kan!» sade hon till mig.

Och jag var ung, jag smakade på ungdomens fröjder och solade mig i dess värmande ljus, men på botten af min själ gömde sig lifsallvarets nattsvarta skugga.

En vårafton, då mormor och jag återvände från en promenad, låg ett telegram, adresseradt till mormor, på salongsbordet. Jag bröt det och läste. Det var från Norrland, från min moster, min morbror hade svårt insjuknat i lunginflammation, tillståndet var hopplöst.

»Jag måste resa,» sade mormor, »genast resa.»

En timme senare ledsagade jag henne till stationen, och hon for för att om möjligt hinna träffa sin son ännu en gång i hans lif. Men vägen var lång: när hon nådde hans hem, hade den gnista, som utgjorde hans lif, slocknat.

Efter fjorton dagars frånvaro återkom mormor.

»Han dog, utan att äga någon arfvinge, hälften af hans förmögenhet återkommer till dig och mig,» sade hon. »Förstår du lifvets underbara sammanhang?»

Jag hade ännu inte rättighet att bestämma

öfver det, som tillkom mig, men mormor skänkte den summa, som kom på hennes del, till ett hem för föräldralösa barn.

»Det är endast skulder, som afbetalas,» sade hon sorgset, då jag i de föräldralösas namn tackade henne, för hvad hon hade gjort.

7.

Jag närmade mig målet. Mekaniskt hade jag vandrat framåt, min reflekterande ande hade liksom slagits i bann. Jag inhämtade och inhämtade utan att smälta det tanken härbergerade, andra tider skulle få det till sin uppgift.

Jag lämnade Uppsala och begaf mig till det stift, jag genom födelsen tillhörde, och hvilket inom sig slöt min moders graf.

Min mormor hade lofvat att närvara den stund jag vigdes till mitt ämbete. De dagar, jag uppehöll mig i stiftsstaden före prästvigningen, fylldes af saknad efter henne. Jag kände mig så ängsligt ensam i den främmande staden, hvarje människa, jag mötte på min väg, var en främling för mig. Därtill hade inställt sig en oro, en ångest, som jag förut ej tagit med i räkningen. Hunnen till målet, kände jag mig ej tillfredsställd. Den öde hed, jag haft att vandra för att uppnå detta mål, var icke

slut med att jag hunnit det. Nya synvidder öppnade sig för mitt öga, och med fasa märkte jag alltjämt hed, öde hed framför mig. Mitt personliga jag började röra på sig och ville göra sin stämma hörd. Jag började få en förnimmelse af att jag hittills gått efter en annan vilja och att jag hade en egen med kraf på att bli åtlydd. Jag kom i kamp med mig själf. Hittills hade jag, med blicken stadigt riktad på målet, utan att se till höger eller vänster, jagat framåt, sporrad af det löfte, jag gifvit min mor. Nu, när målet var hunnet, kom en tvekan öfver mig, en tvekan, som aldrig förr fått rum i mitt inre. Ångesten dref mig från vägg till vägg i mitt rum.

»Kan du svika det löfte du gifvit din mor?» frågade jag mig själf. *Kan* du det? Du har icke tvekat ett ögonblick, du har icke stapplat under den långa färd, du haft att tillryggalägga för att nå detta mål, och nu, när du nått det, låter du tvekan snärja din själ. Hvilken eländig svaghet! Finns det då inte ett uns karaktersstyrka hos dig?»

Så sökte jag tysta rösten från mitt eget jag, samlande alla mina krafter för att hålla det löfte jag gifvit min mor.

Å, jag fick inte svika det! Men för att infria det, måste jag, jag kände det med fasa, svika mig själf.

En hel natt var jag i kamp med mig själf. När dagen grydde, satte jag mig ned och skref

till min mormor, bedjande henne komma; dagen för min prästvigning var bestämd.

För att inte få tillfälle till så mycket tänkande började jag ordna för mormors ankomst. Jag bodde på ett hotell, och nu hyrde jag rum åt henne bredvid mitt eget. En liten salong måste hon hafva och så ett sofrum. Jag ordnade därinne för hennes bekvämlighet och smyckade rummet med blommor — hyacinter och rosor, liljekonvaljer och förgät-mig-ej. Under många år hade hennes hand ordnat och smyckat för min bekvämlighet och trefnad; det kändes godt att en gång få göra något för henne.

På morgonen, den dag jag vigdes till mitt ämbete, kom hon.

Det var vår, det var värme och ljus, det var solglitter öfver grönskande löf och doftande blommor, det var aningens, hänryckningens och och förhoppningens tid.

Hur det stormade i min själ! Vårkänslor omkring mig i naturen, vårkänslor inom mig i min egen barm. Krafter, som arbetade, krafter, som ville fram i ljuset inom mig och omkring mig. Men vårens förhoppning inom mig måste klafbindas, en stund ännu, och den skulle vara fastkedjad med en ed.

Jag behöll min tvekan och min kamp för mig själf, mormor fick ingenting veta därom. Hon var lugn, hon var nöjd. Det var glädje och tacksamhet i hennes blick, i hennes kyss.

Hon satt i kyrkan och bad för mig. Jag

stod framför altaret, och på altarringen framför mig låg en uppslagen bibel. Ord nådde mitt öra, som en stenkastning träffade de mig. »Den, som satt sin hand till plogen och ser tillbaka, är icke bekväm för Guds rike. Icke ett halft arbete utan ett helt fordrar det ämbete du i dag skall svära din tro; icke en del af din kraft utan hela din kraft; icke en del af din person utan hela din person; icke en del af din tid utan hela ditt lif. Har du kommit af andra afsikter än att som Guds tjänare få arbeta i hans vingård — ve dig då!»

Jag böjde mitt hufvud, blygselns rodnad brände min panna. Hvem blygdes jag för? Månne för Gud? Med fasa kände jag, att jag blygdes endast för mig själf.

Jag lade min hand i den öppnade bibeln, och jag lofvade att tro på den treenige Guden, att förvalta det ämbete, jag iklädt mig, till Guds ära, att förblifva vid den lära, kyrkan antagit, och aldrig befrämja andra, däremot stridande läror, att lefva efter kyrkans lag, att hjälpa de fattiga och värnlösa, att hugsvala de bedröfvade och att lefva så, att man vore till ett föredöme.

Att redligt och samvetsgrant efterkomma allt detta lofvade jag inför den allvetande Guden.

Så föll jag ned för altaret.

»Om du finns, om du är, helige Gud, förlåt min far och förlåt också mig!» kom det som ett ångestskri från djupet af mitt inre.

Händer lades på mitt hufvud, böner lästes öfver mig. Orgeln brusade. Långdragna, klagande toner fyllde templet.

Jag gick ut ur kyrkan, min mormor gick vid min sida. En lärka steg jublande i solljuset mot skyn, fritt framkvittrande sitt hjärtas känslor. Jag afundades henne, som fick vara, endast det naturen gjort henne till — en liten lärka.

8.

Det var på aftonen, den dag jag prästvigdes, som jag fick kännedom om det brott min far hade begått.

»Ragnar,» sade min mormor, blickande in i mina ögon, »nu är du en man, nu kan du förstå, nu har du styrka att höra historien om din far.»

Jag kysste hennes grå hufvud, satte mig vid hennes fötter och gömde ansiktet i mina händer.

Hvad skulle jag få höra?

Det jag år igenom grubblat öfver och undrat på, det jag bedt om att få veta, var jag nu färdig att bedja om att bli spard ifrån. Jag bäfvade.

»Skall jag kunna säga dig det, såsom det verkligen är?» sade mormor dröjande. »Säga det så, att ingen skugga faller öfver det, som var ljust och rent, och intet ljus öfver det, som

var mörkt. Öfver henne, din mor, får ingen skugga falla. Hennes kärlek till din far var ingen synd. — Det var det året, hon fyllde aderton år, som han kom till vår stad. Hvilken bedårande varelse han var! Det låg glöd i hans blick, och det var klang i hans stämma. Hans röst, hans sång kanske du ännu minns? Så föll hans blick på vår enda dotter, och den blicken kedjade henne fast vid honom. Med ungdomens hela glöd och ungdomens hela styrka gaf hon sig i kärlek åt honom. Jag, hennes mor, såg det kanske, innan hon själf visste om sin kärlek, och med oro i sinnet började jag spörja efter, hvem denne svartögde främling var. Då sades det mig, att han var en odåga, en lätting, en utsväfvande sälle, att han försökt mycket men var intet, att han ruinerat sin far och lagt honom i en förtidig graf. Så tog jag min dotter afsides och sade henne allt detta. Hon såg på mig, medan jag talade, det glittrade, det lyste i hennes ögon, det låg som ett skimmer öfver hela hennes ansikte. Hvad brydde hon sig om allt det där, som andra hade sagt om honom. Han älskade henne, och hans kärlek var henne nog, alldeles nog. Då frågade jag henne, hur det kunde vara möjligt att älska en människa, som inte var god, inte ädel, inte karaktersfast, huru hon kunde älska den, som inte var värd kärlek. Hon log åt min fråga. 'Fråga inte, hvarför jag älskar honom,' sade hon. 'Fråga Gud, hvarför han

älskar oss? För mig är han allt det där du sade, för mig är han god, för mig är han ädel, för mig är han karaktersfast — hela världen kunde inte ersätta honom. Spörj mig blott inte, hvarför jag älskar honom, jag vet det inte själf.' Hennes kärlek var som en vådeld i hennes själ, en vådeld den ingen makt kunde släcka. — Jag berättade allt för min man. Han blef ursinnig af vrede och kallade sin dotter in till sig samt förbjöd henne all gemenskap med den hon älskade. Han hade alltid varit en sträng och fordrande far, och hon hade varit en stilla och undergifven dotter, alltid lydig sin far. Nu stod hon inför honom med högrest hufvud och ett skimmer af lycka öfver sin hvita panna. 'Jag har gifvit honom mitt hjärta,' sade hon med fast stämma, 'och jag har lofvat honom hela mitt lif. Med eller utan din vilja, min far, måste jag blifva hans.' — Min man reste sig upp, han höjde sin arm och slog sin dotter ett slag öfver ansiktet. 'Med ett sådant tal på dina läppar har du ingen plats i dina föräldrars hus,' sade han. Hon stod stilla och tog emot slaget utan att rygga tillbaka. 'Förlåt mig,' bad hon, 'men jag kan inte lyda dig, jag måste följa mitt hjärta. Vill du, att jag skall gå genast, du vet, till hvem jag går.' Då slog jag armarna skyddande om henne. 'Du får inte gå ifrån oss, mitt barn, du får inte,' sade jag. 'Ännu kan allt bli godt, ny dag, ny sol kan måhända bringa reda i det, som nu är oredigt. Låt oss

inte förhasta oss!' — Och så förde jag henne till hennes eget rum, och där fick jag hennes löfte att ej lämna hemmet utan min vetskap. Hon kysste mig innerligt, och jag stängde dörren till hennes rum, och på min mans befallning lade jag mig att sofva i rummet utanför hennes. — Sofva! Hur kunde det vara möjligt att sofva denna natt? Jag låg och lyssnade till min mans steg, där han vandrade i sitt rum natten igenom, och till mina egna tankar, som också vandrade tunga och trötta genom min själ. Inemot midnatt tände jag ljuset och steg sakta in i min dotters rum. Icke för att jag misstrodde henne utan därför, att jag trodde, att hon behöfde mig, trodde, att hon vakade liksom jag och i tårar. Men det var icke så — hon sof. Hennes hår föll i mjuka vågor kring hennes panna, och kinderna voro varma och skära. En mörkare strimma löpte från pannan tvärs öfver kinden, det var märket efter det slag hennes far gifvit henne. Hvad hade hon då förbrutit? Hvad hade hon gjort? Jo, hennes unga, varma hjärta hade i öfverflödande kärlek gifvit sig åt en annan, det var allt. Jag föll på knä vid hennes säng, kysste sakta den röda strimman i hennes ansikte och bad Gud innerligt om lycka för mitt barn. Så smög jag mig ut ur hennes rum, släckte ljuset, och i natten och mörkret vandrade mina tankar tillbaka till den tid, då jag själf var ung, då jag en natt i tårar begrof min kärlekslycka och

mitt lifs ljusa förhoppningar, sedan jag lofvat mina föräldrar att afstå den jag hade kär för att äkta den som rik ansedde lektor Törne, din morfar. Å, du må tro, att det fordrades mod därtill, mod för att kunna afstå sin kärlek, sin lycka, mer mod till och med än att lämna allt och följa den. Men jag får inte tala om mig själf nu. — Nästa dag hade min man ett längre samtal med din far, och det slutade så, att han gaf sitt bifall till äktenskapet med det villkor, att din far skaffade sig en plats med någorlunda stora inkomster. Din mor skickades genast bort till anhöriga för att om möjligt glömma sin kärlekssaga. Men hon hörde icke till dem, som älska en gång för att sedan glömma. — Efter en tid hade din far genom en släktings försorg fått plats på en bank i en af södra Sveriges städer. Han åberopade nu det löfte, min man gifvit honom, och inom kort tid var vår dotter hans brud. — Det fanns hos min man en sällsam fruktan för människors medömkan eller åtlöje. Han tyckte om att gå sin väg framåt med högrest hufvud och afundad. För andras skull, ej för sin egen, höll han sig med en praktfullt inredd våning, för andras skull måste hans hustru bära dyrbara smycken och hans bord vid gästabud öfverflöda, men då ingen såg det, kunde han strida för öret, ty han var i grund och botten ytterligt snål. Tanken på att hans dotter skulle gifta sig utan hans medgifvande och därigenom gifva anledning till

skandal, åtlöje och medömkan från den stora hopens sida kom honom att gifva sitt samtycke, men han förlät aldrig sin dotter denna kärlek, detta äktenskap, och han förbjöd mig att besöka min dotter efter hennes giftermål, och däraf kom det sig, att du inte lärde känna mig förrän efter din mors död. Att din mor var outsägligt lycklig de första åren af sitt äktenskap, vet jag af hennes bref. Hon älskade din far alltjämt, hon var honom tillgifven, och hon trodde honom, tills den dag kom, då hennes ögon öppnades, och hon fick se, att han inte var värd all denna kärlek, all denna tillgifvenhet, denna tro.»

Mormor tystnade. Jag böjde mitt hufvud djupare. Det blef så iskallt inom mig. Då kände jag mormors hand på mitt hufvud, nästan skälfvande gled den öfver mitt hår. Hon fortsatte med låg stämma:

»En dag lämnar han sin hustru, sitt barn, sitt hem för en annan kvinnas skull, en varietédam, och med henne flyr han till främmande land, medtagande den kassa banken anförtrodt i hans vård. Icke ett ord till sin hustru, icke en hälsning, icke ett tack för den tid, som varit. Hon sitter där hemma och väntar och undrar, hvarför han inte kommer. Hon smyckar hans skrifbord med blommor, hon lagar hans älsklingsrätt, hon lär sin lille son en sång, som han skall sjunga, då far kommer hem, en sång,

som hon själf diktat, och där hon låter sin son sjunga:

'Ingen är så god som far —
mors och Ragnars sol så klar.'

Och medan den lille sjunger, ringer det på tamburklockan, och direktören för den bank, där din far hade anställning, ber om ett samtal med din mor. Då får hon veta, att det är balans i de kassor hennes man omhänderhaft, att man befarade, att han flytt för att undandraga sig rättvisan, och att någon sett honom lämna staden i sällskap med en af honom omhuldad varietédam. Direktören kände medlidande med din mor. Han kände din morfar, de hade varit kamrater, och han lofvar henne, att om hon genom sin fars hjälp kan betäcka balansen, skall saken nedtystas, i annat fall måste han sätta polisen i rörelse för den brottsliges gripande och rättvisan hafva sin gång. Han gick ännu längre, han vände sig själf till min man, gifvande honom tjugufyra timmars betänketid. Telegrammet var affattadt på latin. Det var en afton det anlände. Din morfars vrede låter inte beskrifva sig. Hans stämma blef hes, blef hväsande. Telegrammet skälfde i hans hand. Jag visste, hur han älskade sina penningar, och jag visste också hans djupt rotade fruktan för människors prat. Den ena stunden sade han, att rättvisan skulle få segra, att din far skulle få sitt straff. Men då jag sade, att det var bäst

så, blef han ursinnig öfver mitt påstående och sökte bevisa, hvilken skandal det skulle medföra, hurusom tidningarna skulle bära notisen därom landet rundt och hans namn måhända inblandas däri, genom att brottslingens hustru vore hans dotter. Den andra stunden sade han, att han måste offra sina penningar för att hålla sitt namn fritt från vanära, och när jag då påminde honom om, att hans kapital i mer än dubbelt mått öfversteg den summa, som fordrades för balansens betäckande, sade han, att han skulle inte offra ett enda öre af sina med så mycken möda förvärfvade penningar på att igensopa spåren efter en brottsling. — Sina med så mycken möda förvärfvade penningar, sade han. Vid de orden knäppte jag mina händer samman och grät. Nemesis! Nemesis! Jag visste, att min man var en ockrare. — Tjugutvå timmar efter telegrammets ankomst telegraferade min man, att balansen skulle betäckas.»

Då tog jag händerna från mitt ansikte och såg upp.

»Lefver min far?» frågade jag.

»Jag vet inte,» svarade mormor, »vi ha ej hört någonting från honom, ingen spaning gjordes, hans skulder betalades, din mor dog, och du kom till oss. Jag fick ej besöka din mor under hennes sjukdom, ehuru jag bad och besvor min man därom. Arma barn! Hade jag trott, att döden varit så nära, hade jag rest utan lof. Gud var god, då han lät henne dö.»

Jag reste mig upp.

»Dö,» sade jag, »dö, och detta för en kvinnas skull. Lifvets giftigaste gift, lifvets mest snärjande snara är kvinnan.»

»Tänk på din mor!» Mormors stämma var bedjande.

»Ja, min mor! Välsignadt vare ditt minne! Du var välsignelsen i kvinnoskepnad, liksom din medsyster var förbannelsen. Stympadt, hämmadt, ofritt kommer ditt släkte att förblifva, så länge där ännu finns en, som inte vet, att hennes styrka ligger i hennes dygd, så länge där ännu finns en, som frivilligt blir till en snara för mannen. Förunderliga släkte, du bär själf hämskon öfver dig.»

»Jag vet inte, om du har rättighet att välta hela brottets börda på den kvinna, som flydde med din far,» hejdade mig min mormor.

»Måhända har du rätt. Mannens eländiga svaghet att låta snärja sig är också ett brott. Jag fritar inte min far. Hans oredliga förfarande med bankens medel måste anklaga honom. Minns du, huru stor den summa var, med hvilken min morfar sopade igen spåren efter hans brott?»

»Tolf tusen kronor.»

»Och den summan blef ju efter morfars död dragen från mitt arf — var det inte så?»

»Jo, till och med med ränta på ränta.»

»Det gläder mig. Jag tackar dig, för att så fick bli. Det är en börda mindre för mig.»

»Det var din morbror, som yrkade därpå. Din fars skuld är betald.»

»Med en ockrares mynt,» tillade jag.

»Nej, Ragnar, med dina egna, ärligt ärfda medel. Att din morfar tillvällat sig dem genom ocker, var hans sak och inte din. — Hvad jag älskade dig den där dagen, då du fritt afsade dig det, som din morbror sökte tillägna sig. Hur det värmde mitt hjärta att höra, att det i vår släkt ändå fanns en, som inte sänkte sig i dyn för penningens skull. Hela mitt hopp stod till dig — du skulle bli vår släkts ärlighet. Så långt du kan, Ragnar, betala och godtgör, godtgör! Glöm ej, att det hvilar ostraffad skuld öfver din faders namn och öfver din morfars. Det ena namnet är höljdt af skam, det andra af ära, det är den enda skillnaden. Hur det gläder mig, att du blef präst. Du skall vända allt i välsignelse igen. Du vet ej, hvilka tunga steg din mormor trampat fjärran från lyckans, glädjens och välsignelsens väg.»

Hennes tårar föllo varma på mina händer. Jag kysste henne till svar, ty jag hade ej ett ord att gifva till tröst. Så sade hon mig god natt och gick in i sitt rum. Jag tog min hatt och gick ut i den sena vårnatten. Som en fredlös irrade jag omkring timme efter timme, medan kanske hon, min mormoder, i sin tysta kammare tackade Gud, för att han gifvit henne mig som sin släkts ärlighet. Hvilken ironi! Jag, som ockrat med mig själf, jag, som nyss

svurit trohet åt en Gud, på hvilken jag ej trodde. Hvar fanns min ärlighet? Å, om jag blott ägt detta enda — tron! Jag såg upp mot den dunkla natthimmelen, den gaf mig intet svar. Öde, tröstlöst och tomt utom och inom mig. Ingen hållpunkt, intet stöd, intet hopp. Hvarifrån kom den tro, för hvilken martyrerna offrat sina lif? Jag skulle vilja offra mitt för att äga den.

9.

Nästa dag återvände min mormor till Uppsala. Jag ordnade mina affärer, det vill säga, jag bortskänkte alla mina penningar åt fattiga, behöfvande människor. Så packade jag min koffert för att begifva mig till det pastorat, jag blifvit missiverad till som pastorsadjunkt.

Men dessförinnan hade jag ett besök att göra, det besöket gällde min mors graf.

Solljuset föll varmt och glödande öfver den lilla staden, där mina första, lyckliga barnaår förflutit. Jag köpte en bukett rosor, hvita och rena som snö, och med dem i min hand trädde jag genom den svarta grinden, som ledde till de dödas gård. Det var många år sedan den grinden med ett gnisslande ljud slog igen bakom mig, utestängande mig från min mor och mitt hem och min barnaglädje. Jag vandrade under trädkronorna uppför den breda, sandade gången. Det var en sådan underlig frid och

stillhet innanför dessa svarta grindar. Lifvets bullrande oro nådde icke de dödas gård. Så stod jag framför den gröna kulle, på hvilken stenen med inskriptionen »Min moder» stod. Där lade jag ned mina rosor, och en ström af tårar vätte deras rena, hvita blad. Jag tyckte mig stå inför min moder, jag kände, som om hennes blick hvilade på mig. »Moder,» hviskade jag, »moder, jag har hållit det löfte, jag gaf dig på din dödsbädd, men som en lögnare, en bedragare. Kan du förlåta, att jag i sanning ej kunde blifva det du önskade, att jag skulle bli! Ser du, jag hann inte till, det är alltsamman, jag hann inte till.»

Så bröt en solstråle fram genom löfverket och gled smekande öfver mitt blottade hufvud. Mild och varm och välsignande som min moders hand hvilade den öfver min brännheta panna. Jag satte mig ned vid stenens fot, lutande mitt hufvud mot den kalla graniten. Det kom en sådan underlig ro öfver mig. Hvarifrån kom den? Var det solstrålens milda smekning, som förlänade mig detta lugn, eller var det dödens stillhet, som framkallade det? I mitt inre tyckte jag mig förnimma en stämma, mäktigare än min egen, framhviska sitt: »Var stilla!» — Och där vardt stilla, lugnt.

När aftonskuggorna började lägra sig öfver min mors graf, steg jag upp och lämnade den. Jag skulle ha velat stanna där för alltid och vissnat och dött där såsom de rosor, jag lagt

ned vid stenens fot, men i dag, liksom den dag min morbror ledde mig bort, fördes jag därifrån af en starkare hand än min egen. Det var pliktens järnhårda hand, som förde mig från dödens ro till lifvets bullrande oro.

Jag gick genom stadens gator. Där hade mina barnafötter för länge sedan tagit lätta steg, där hade min mor och jag vandrat tillsammans, och min hand hvilat i hennes. Jag stod utanför den gård, där mina föräldrar bott, och såg upp mot det fönster, hvarifrån min mor och jag blickat upp mot stjärnornas strålande värld och där mitt barnaöga i orubblig tro skådat upp mot en himmel och en Gud. Jag stod på den plats, där jag vid åtta års ålder knöt min barnahand och, med blicken riktad på den stjärnklara septemberhimmeln, hviskade: »Du är icke god, Gud, icke alls god. Om jag kommer att tjäna dig, så gör jag det för min mors skull, inte för din.»

10.

Ej långt från den stad, där mina föräldrar bott, låg den församling, till hvilken jag erhållit missiv som pastorsadjunkt.

Fruktträden stodo i blom, syrener och pingstliljor doftade, och sommarsolen strödde sitt ljus öfver den rödmålade prästgården, då jag där gjorde mitt inträde. Vänlighet och frid slog mig till mötes, sanning och tro liksom blickade emot mig från alla vinklar och vrår, från inskriptionen ofvanför förstugudörren, där man med stora bokstäfver läste: »Soli deo gloria», från den uppslagna orgeln i salen och från den stora bibeln på bordet framför soffan. Hvad hade jag, lögnaren, bedragaren, för en plats där?

Prosten Kristerson var en man på omkring sjuttio år. Hans arbetskraft var ännu icke alldeles bruten, men ett slaganfall under vintern hade gjort honom oförmögen att röra det vänstra benet och den vänstra armen, hvarför han i en

rullstol fördes från det ena rummet till det andra. Det låg fromhet och tro i det fårade ansiktet, och kring munnen bredde sig ett drag af godmodighet, men där fanns också spår, som vittnade om utkämpade strider. Hans hår var rikt och yfvigt men hvitt som vinterns snö. Jag undrade, då jag satt framför honom i hans skrifrum, om den lära, han förkunnat i så många år, förmått förläna åt hans drag detta uttryck af fromhet och frid. Vid hans sida satt hans dotter, den tjugusexåriga fröken Eleonore, som med stora, ängsliga ögon aktgaf på faderns alla rörelser färdig att bispringa honom, innan han ännu begärt någon hjälp. Hennes växt var smidig, hennes rörelser behagliga, och hon skulle med skäl kunnat kallas en vacker flicka, om inte denna ängslande oro ständigt stått att läsa i hennes ögon. En stund senare, då vi befunno oss i salen, hon och jag, kom hon fram till mig och bad mig att aldrig med några djupare tankeutbyten eller dispyter trötta hennes far. Han hade ej krafter därtill, sade hon, och hans sinneslugn fick ej störas. Hon afbröts i sitt tal af att en stor, mångfärgad kautschukboll kom inslungandes i salen, och bollen åtföljdes af en ung flicka med lång, ljus fläta utefter ryggen, det var prostens andra dotter, den sextonåriga fröken Elsbet. Fröken Eleonore presenterade sin syster för mig och försvann sedan i sin fars rum, från hvilket hon helt visst tyckt sig höra något ovanligt ljud. Fröken

Elsbet kastade sin stora hatt på matbordet och kom sedan fram till mig.

»Jag vet mycket väl, hvad min syster bad er om,» sade hon, nästan hviskande. »Hon ville säkert, att ni aldrig skulle tala med pappa, var det inte så?»

»Jo,» svarade jag, »er syster sade, att er far inte har så stora krafter och att hans sinneslugn inte får störas.»

»Det skall ni inte bry er om, han tål mycket mer, än Eleonore tror, hon bara inbillar sig det där om hans krafter. Då hon någon gång lämnar honom ensam smyger jag mig in till honom och berättar allt hvad jag vet, och han har aldrig blifvit sämre däraf. Syster Eleonore är rädd för all ting, som gäller pappa, jag brukar kalla henne fröken Misströstan. Ni, pastor Törne, måste lära henne att tro på Gud. Jag har alltid sagt henne, att den, som misströstar om allt, den tror inte på Gud.»

»Kan ni inte själf lära henne det?»

De glittrande flickögonen vändes mot mig.

»Å, mig bryr hon sig naturligtvis inte om.»

»Är ni då så säker på, att er syster bryr sig om, hvad jag säger?»

»Ja, ni är ju präst, er måste man väl tro.»

Jag såg ut genom fönstret, bort från de ärliga, öppna flickögonen. Fröken Elsbet tog sin hatt och ämnade sig tydligen ut igen, men som jag inte ville förlora henne lika hastigt, som jag funnit henne, bad jag om att få göra

henne sällskap, ifall hon ämnade sig ut på en promenad. Det spred sig en sådan vacker rodnad öfver de runda kinderna, då jag bad därom.

»Då gå vi till mammas graf med blommor,» sade hon gladt, »och då får ni se kyrkan och kyrkogården, och så skall jag berätta för er något om oss — vill ni inte det?»

»Jo, fröken Elsbet, det vill jag naturligtvis, jag tackar er.»

Jag tog min hatt, och hon samlade ihop blommor i en korg, och sedan vi envisats om hvem som skulle bära den, och jag afgått med seger, sade jag: »Nu hoppas jag, ni genast börjar er historia.»

»Jo, ser ni,» sade hon, »först och främst är pappa inte alls så farligt sjuk, som Eleonore tror, det har doktorn sagt. Det är bara det, att han inte kan röra sitt ben och sin arm och inte kommer ihåg allting så bra som förut. Men Eleonore är så rysligt rädd, att han skall få ett sådant där anfall igen och dö. Ni måste tala med honom om allt möjligt och så ofta ni kan, ty då blir han så glad, det är så synd om honom. Tänk er att sitta så där stilla i en stol, och allt är så där tråkigt tyst rundt omkring, och man bara halfhviskar, jag tycker, att man kan dö bara af det. Den andra adjunkten, han som for i måndags, han hviskade också, alldeles som Eleonore gör, när han var inne hos pappa. Usch, det riktigt hväser i mina öron, bara jag tänker på det. Ibland brukar

jag skrika till riktigt högt, då jag är inne hos pappa, ty jag vet, att han inte tycker om, att man hviskar, men då blir jag förstås utkörd. Jag skulle bli så glad, om ni ville tala till pappa som till en frisk, om också Eleonore söker hindra det. Säg, vill ni inte det?»

»Jag hoppas, att inte bli er far till någon olägenhet, hvarken på det ena eller andra sättet,» svarade jag. »Jag vill göra allt hvad jag kan för honom.»

»Tack, pastor Törne!»

Det låg en sådan innerlighet i hennes stämma, när hon sade de tre orden, att det riktigt rörde mig. Inom mig undrade jag dock i tysthet, om jag inte gjorde klokast uti att följa den äldre systerns råd och lämna gubben i fred.

»Fröken Eleonore förefaller mycket öm om sin far,» sade jag.

»O, ja, vi hålla så mycket af pappa båda två, och Eleonore är så klok och förståndig, ni kan inte tro, så förståndig hon är, hon säger aldrig någonting dumt, bara i detta enda tror jag, att hon gör orätt och så i en sak till, men det får ni inte veta nu.»

»Och jag, som hoppades att få veta allt.»

Hon tycktes öfverlägga med sig själf en half minut måhända, så yttrade hon hastigt:

»Ni säger det naturligtvis inte, ni kan gärna få veta det nu. Ser ni, jag tror, att hon tycker om, jag menar, att hon är kär i pastor Dahl, den förra adjunkten, han, som for i måndags,

och jag tycker inte alls om honom, inte alls. De hviskade jämt och ständigt, och det retade mig så förfärligt. Jag tycker mycket bättre om er, pastor Törne, och jag ville mycket hellre, att Eleonore skulle bli kär i er.»

Hon hejdade sig hastigt, och hon blickade upp till mig med en skygg, förlägen blick, liksom hon ertappat sig själf med att säga något dumt. Så, utan någon som helst anledning, fortfor hon:

»I juli sätter jag upp mitt hår, ty då fyller jag sexton år. Eleonore satte inte upp sitt, förrän hon var sjutton, och hon tycker, att jag skall låta mitt hänga lika länge — tänk ett helt år! Men det gör jag inte, det har jag sagt Eleonore. Tycker ni inte, att det är tillräckligt gammalt att vara sexton år?»

Hon blickade förläget ned på sin kjol, och jag kunde märka, att hon ansåg den ej tillräckligt lång för sina sexton år.

»Tillräckligt gammal? Den frågan är mycket svår att besvara,» sade jag. »Men hvad jag vet är, att en sådan där lång fläta är mycket vackrare, då den faller fri utefter ryggen, än då den är uppsatt.»

»Tycker ni?»

Hon log helt belåtet. Vi hade under tiden kommit in på kyrkogården och stannat framför en stor, inhägnad graf. Fröken Elsbet böjde sig ned och tog bort några vissnade blommor samt lade i stället dit dem vi medfört, allt under

det hon berättade för mig, att hon det året slutat skolan och att hon var så glad däröfver. Jag stod tyst, och tanken gled sakta bort till en annan graf. Med hvilka andra känslor än denna unga, blomstrande, lefnadsfriska flickas hade jag inte stått vid den grafven. Men så hade man heller ingenting begärt af henne, ingenting.

»Är det länge sedan er mor dog?» frågade jag för att komma bort från mina egna tankar.

»Åtta år,» svarade hon, »och vet ni, hon var så sjuk, innan hon dog, så förfärligt sjuk i tre hela år, och Eleonore skötte henne. Hvad det måste vara förfärligt att vara så där sjuk. Jag önskar, att jag finge dö utan att vara sjuk. Tror ni, att sjukdomarna komma från Gud?»

»Jag vet inte.»

»Men hvad tror ni?»

»Jag tror just ingenting därom. Hvad tror ni, fröken Elsbet?»

»Pappa säger, att sjukdomarna komma från Gud som ett straff eller en pröfning, men det tror inte jag.»

»Hvad tror ni då?»

Inte utan en viss nyfikenhet väntade jag på hennes svar.

»Jag tror, att allt, som är godt, kommer från Gud och allt, som är ondt, från djäfvulen.»

»Ni tror således både på Gud och djäfvulen?»

Jag blef rädd för min egen fråga. Hon såg på mig med stora, undrande ögon.

»Tror ni, att jag är så rysligt dum, så att jag inte ens tror på Gud,» ljöd det svar jag fick.

»Dum sade ni, det mente jag visst inte. Det, att inte tro på hvarken Gud eller djäfvulen, anses numera ingalunda som en dumhet.»

»Men det är ändå dumt, tycker ni inte det? Se på den här!» Hon sträckte en pingstlilja emot mig. »Med allt vårt vetande kunna vi ändå inte göra ett enda sådant här af lif genomandadt litet ting. Hvar enda blomma säger mig, att det finns en Gud.»

Jag teg. Ord till motbevis behöfde jag inte söka efter, men att drypa tviflets gift hos detta oskyldiga barn hade varit ett nidingsdåd, att beröfva henne hennes rena, sköna tro hade varit ett helgerån. Å, hvad hon föreföll mig rik, och hvad jag var eländig och olycklig! Jag tog den tömda blomkorgen, och så vandrade vi hem. Jag var tyst. Fröken Elsbet hade också upphört att tala, min tystnad hade måhända förstummat henne, men gång på gång säg hon upp i mitt ansikte, oroligt, spörjande. Slutligen frågade hon:

»Är er mor död?»

Hvad det lilla ansiktet var uttrycksfullt!

»Ja, hon är död.»

»Var ni gammal, då hon dog?»

»Åtta år.»

»Å, lika gammal som jag var, då min mamma dog. Så underligt, tycker ni inte det? Det är ju nästan, som om vi haft en gemensam sorg.»

Jag måste le.

»Gemensam kunna vi nog inte kalla vår sorg, fröken Elsbet,» sade jag. »Min sorg har ensamt och odeladt varit min.»

»Ja, ni har rätt, det var dumt sagdt af mig,» svarade hon, »jag säger alltid så mycket, som är dumt. Jag önskar, att jag kunde vara så förståndig, som Eleonore är.»

»Ni blir det nog. Det förståndiga är inte alltid det trefliga.»

Det blef återigen tyst en stund, men fröken Elsbet tyckte helt visst inte om tystnad, ty hon bröt den helt hastigt med en ny fråga.

»Gifte er far om sig, då er mor dog?»

Jag ryckte ofrivilligt till. Hvad svar kunde jag gifva? Då jag teg, såg hon på mig, och hela hennes ansikte uttryckte förvåning öfver min tystnad.

»Fröken Elsbet, vill ni veta, hvad jag tänkte nyss?»

»Ja,» svarade hon.

»Jag tänkte på hvad ni kvinnor ha för en stor talang för att fråga.»

Hon blef röd och syntes förlägen.

»Det var säkert dumt gjordt af mig att fråga så, men ni såg så sorgsen ut, jag tyckte synd om er, och så tänkte jag, att kanske er far gifte om sig, då er mor dog. Ser ni, jag hade en kamrat, hvars mamma dog, och så tänkte hennes pappa att gifta om sig, och hon var så ledsen däröfver, så förfärligt ledsen. Det var

med hennes förra guvernant han ville gifta sig, men så ville inte hon, och min kamrat blef så glad, att hvartenda år gör hon henne ett vackert arbete till hennes födelsedag.»

»Som tack för att hon inte gifte sig med hennes far,» sade jag leende.

»Ja, för hon tyckte, att det var snällt gjordt af henne.»

Vi hade kommit upp på gården, och fröken Eleonore stod på verandan, tydligen väntande på oss. Hon såg mycket allvarsam ut, och oron i hennes blick fanns där alltjämt. Jag gaf akt på huru väl hennes hår var uppsatt och huru sirligt hennes förklädesband voro knutna.

»Vi ha väntat på er,» sade hon sakta, »vi supéra alltid klockan åtta.»

Jag såg på klockan, det var en hel kvart öfver tiden. Jag bad om ursäkt för vårt dröjsmål. Fröken Eleonore böjde lätt på hufvudet till svar, och vi stego in i matsalen. Prosten deltog ej i måltiderna, det var endast husets döttrar samt ett äldre fruntimmer, en släkting, som för närvarande vistades där, och jag. Måltiden fortgick under tystnad. Jag var trött och kände mig beklämd. Jag önskade, att fröken Elsbet sagt något, som jag kunde få skratta åt, men hon satt tyst och visade ingen lust för att tala. Jag undrade, hvad hon tänkte på, hon intresserade mig.

Efter supéen rullades prostens stol in i salen,

och allt tjänstfolket samlades till aftonbön. Prosten bad mig läsa, han såg ej så bra nu mer, sade han, och fröken Eleonore räckte mig en bibel och en bok, innehållande betraktelser för hvar dag i året. Hon visade mig, att de föregående dag läst det åttonde kapitlet af Pauli bref till Romarna och att jag hade att läsa det nionde. Prosten bad mig afsluta läsningen med en bön. Jag slog mig ned vid bordet och började bläddra i boken med betraktelserna för hvar dag i året. Allas blickar voro riktade på mig. Det kändes så motbjudande, en känsla af vämjelse fyllde mig. Utan känsla, utan öfvertygelse läste jag det man ålagt mig att läsa. När jag slutat, såg jag bort mot soffan. Fröken Elsbet hade placerat sig helt bekvämt i det ena soffhörnet, och hennes blick hvilade på mig. Det lilla ansiktet såg inte gladt ut. Jag undrade ett ögonblick, om hennes klara barnaögon upptäckt falskheten hos mig. När fröken Eleonore följde prosten in i hans rum och vi voro ensamma, frågade jag henne, hvarför hon såg så sorgsen ut.

»Nu är det min tur, pastor Törne, att komplimentera er talang som frågare,» sade hon leende.

Jag bugade mig sirligt till svar.

»Hur var det, fick jag min fråga besvarad?» tillade hon.

»Nej, ni fick den ej besvarad, och nu vill ni naturligtvis hämnas genom att inte besvara min.»

»Fy, pastor Törne, nu var ni stygg. Jag tror inte, att vi kvinnor ha någon talang för att hämnas, och som bevis därpå skall ni genast få veta, hvarför jag är ledsen, om det verkligen kan intressera er, förstås.»

»Naturligtvis intresserar det mig, intresserar mig på det allra högsta,» svarade jag.

Hon tummade på sin klockkedja, och hon fixerade den noga.

»Jag är ledsen på mig själf, för att jag sade så mycket, som var dumt, till er nyss. Aldrig i tid, alltid efteråt inser jag, hur dum jag är, men då är det för sent, då har jag redan skickat ut mina dumma tankar, då kan jag inte återtaga dem, endast ångra hvad jag sagt.»

»Men ni var inte dum, fröken Elsbet, ni har ingenting att ångra. Ni var sann, ni sade edra tankar, och det hedrar er,» svarade jag henne.

Hon såg upp från sin klockkedja, blygt, rodnande, älskligt:

»Är det sant, riktigt sant, att ni inte tycker, att jag var dum?»

»Riktigt sant,» svarade jag med öfvertygelse och värme.

11.

Följande dag var en så kallad expeditionsdag, jag hade därför åtskilliga pastorala göromål att uträtta. Prosten var mig behjälplig med råd och anvisningar. Han bad om att få sin stol inrullad i expeditionsrummet, men fröken Eleonore förhindrade det genom att föreslå, att jag kunde komma in till hennes far, när jag behöfde göra några förfrågningar. Jag såg, att det var emot hans önskan, men han fogade sig efter dotterns vilja. — Då jag gjorde mina förfrågningar hos honom, fick jag tydliga, korrekta svar, och jag märkte ett inneboende, uppflammande intresse för de göromål han ej längre förmådde sköta. Hans minne svek honom stundom, men tanken var redig och klar. När jag slutat mina göromål, slog jag mig ner hos honom och begynte språka om hvarjehanda förhållanden inom församlingen. Hans blick klarnade, hans vänliga, godmodiga ansikte lystes

upp af tillfredsställelse, och han bad mig tända en cigarr. Jag såg vädjande på fröken Eleonore, hon gaf mig en ängslig, förebrående blick och hviskade något om, att fadern nog behöfde hvila nu, han hade redan haft allt för mycket, som sysselsatt hans tankar. Jag kände medlidande med den gamle, och jag undrade, om inte fröken Elsbet möjligtvis hade rätt, då hon tyckte, att fadern fick för mycken vård. Jag vände mig då till prosten själf och frågade, om han var trött och önskade, att jag skulle lämna honom.

»O, nej,» svarade han ifrigt, »dagen är lång, så tillräckligt lång för mig, jag hinner nog hvila. Det gläder mig, att du vill stanna en stund här inne hos mig. Tänd din cigarr och slå dig ned!»

Jag satte mig, men jag tände ej min cigarr af hänsyn till fröken Eleonore. Hon satt vid fönstret, och hennes hvita, välformade händer sysslade med någon virkning. Jag önskade, att hon lämnat mig ensam med den gamle, hennes närvaro kändes tryckande och pinsam.

»Skulle ni inte själf vilja använda den här stunden till att hvila, fröken Eleonore?» frågade jag dämpadt. »Ni kan fullkomligt lita på mig.»

Hon såg upp från sin virkning, hennes mörka, ängsliga ögon voro så sorgsna.

»Jag tackar er, men jag behöfver inte hvila.»

Hon fortsatte att arbeta. Jag vände mig till den gamle, och vi voro snart inbegripna i ett ganska lifligt samtal. Det var egentligen om Uppsala vårt samtal rörde sig, och jag märkte med glädje, att den sjukes minne ej var alldeles förslappadt. Efter ungefär en kvart steg fröken Eleonore upp.

»Jag önskar, att ni ville lämna min far nu,» sade hon hviskande och såg på mig.

Jag lämnade då den gamle, och han nickade vänligt åt mig till tack för den stund jag dröjt hos honom.

När jag kom upp på mitt rum, fann jag en doftande blombukett på mitt skrifbord. Den lilla buketten gladde mig och förde tankarna på fröken Elsbet. Hvilken glad, öppen och fri liten varelse hon var och hvilken underlig, sällsam gåta hennes syster.

Jag slog mig ned vid mitt skrifbord och började bläddra i min psalmbok. Det var fredag, och på söndagen skulle jag predika. Jag läste igenom den text jag hade att predika öfver. Det var Lucas 14: 25—35. Jag läste: »Hvilken är den man af eder, som vill bygga ett torn och icke först sitter och öfverlägger bekostningen, om han hafver det han behöfver, till att fullkomna det med. Att då han hafver lagt grundvalen och icke kan fullborda det, alla de, som få se det, icke skola begynna göra spe af honom och säga: 'Denne man har begynt bygga och förmådde icke fullborda det'.»

Jag gömde mina ögon med min hand. Var jag inte just den där mannen, som begynt bygga utan att först öfverväga bekostningen. Hvad hade jag att säga, att predika, att lära, att förmana, att trösta? Huru eländig föreföll jag mig inte själf! Jag försökte att nedskrifva något, det ville inte gå, jag kunde inte tänka. Jag började vandra fram och åter i mitt rum. Så tog jag min hatt och gick ut. Ute var det sol och fågelsång och doft af syrener. På en af sandgångarna i trädgården stod fröken Elsbet. Hennes långa fläta glänste i solljuset. Jag gick dit.

»Jag har saknat er, fröken Elsbet, hvar har ni varit hela dagen?» frågade jag.

»Jag försof mig till frukosten, och så har jag varit hos sömmerskan och profvat en klädning, det är alltsammans. Har ni verkligen saknat mig?»

Hvilket solglitter öfver hennes ansikte, hvilken förtjusande grop i kinden, hvilken triumf i blicken!

»Ja, jag har saknat er,» sade jag leende, »och ni får inte försofva er någon mer gång.»

Hon skrattade.

»Eleonore bannar mig alltid, för att jag inte passar på frukosten. Ser ni, när pastor Dahl var här, försof jag mig alltid med vilja: jag tyckte inte om att ha honom till bordsgranne. Jag drack hellre kallt kaffe utan honom än varmt med honom. Han var så odräglig.»

»Och i morse försof ni er för att slippa mitt sällskap?»

»Nej, pastor Törne, det var inte alls för er skull, inte alls.»

»Kan jag lita på det?»

»O, ja.»

Hängifvet och okonstladt såg hon upp i mitt ansikte.

»När jag nyss kom upp på mitt rum, fann jag på mitt skrifbord något, som jag tog som en hälsning från er. Jag hoppas, att jag inte misstog mig.»

»Jag vet inte, hvad ni menar?» frågade hon.

»Tänk efter, om ni ändå inte vet, hvad jag menar,» sade jag.

»Å, blommorna!» utropade hon.

»Ja, just blommorna! Har jag inte er att tacka för dem?»

Hon blef allvarsam och svarade mig ej strax, men när jag förnyade min fråga, svarade hon:

»Det var Eleonore, som gaf er blommorna. Jag såg, när hon bar upp dem på ert rum.»

Jag kände mig besviken. Jag hade aldrig väntat mig blommor af fröken Eleonore. Det var något i hennes sätt, som afkylde mig. Jag hade hellre sett, att blommorna på mitt skrifbord skänkts mig af fröken Elsbets lilla knubbiga hand. Det fanns mycket hos henne, som tilltalade och värmde mig.

»Jag hade inte väntat mig blommor från

er syster. Jag måste tacka henne därför,» sade jag.

Elsbet vände sig bort och teg. Vi gingo tysta uppför sandgången. Jag hade för en stund glömt min sorg, glömt mina bekymmer, men så i en hast döko de åter upp för mig, fyllande mig med ångest. Jag tänkte på min predikan. Då, utan någon anledning, vänder fröken Elsbet sig mot mig och säger:

»Hvad ni måtte kunna predika vackert! Jag riktigt längtar efter söndagen, då jag får höra er.»

»Hvad har ni för anledning att tro det?» frågade jag.

»Å, jag vet inte, men er stämma är så vacker, och ni talar så väl.»

»Men om ni misstar er, fröken Elsbet, om jag inte alls kan predika, hvad skall ni då säga?»

»Jag skulle inte alls säga något, men jag skulle bli ledsen.»

»Hvarför skulle ni bli ledsen för det?»

»Jag skulle bli ledsen för att ni blef präst, då ni inte kunde predika. Förstår ni inte det?»

Med de orden ljudande i mina öron gick jag upp på mitt rum. Jag bläddrade litet i ett par teologiska böcker, och så satte jag mig ned och skref min predikan. När det var gjordt, kastade jag pennan ifrån mig och började vandra fram och åter i mitt rum. Huru lätt skulle

icke mitt arbete ha varit, huru härligt till och med, om jag blott haft — tro, tro i min själ. Min ställning tycktes mig förtviflad. Jag lutade mig mot kakelugnens fris, och så brast jag i gråt. Hejdlöst som ett barn, som en ung flicka lät jag tårarna strömma. Det lättade mitt kval, lugnade mitt sinne och bragte mig i jämvikt igen. Jag beslöt mig för att tala med prosten, att bikta mitt lidande för honom, kanske att han kunde gifva mig någon tröst. Men skulle hon, dottern med de stora, ängsliga ögonen, gifva mig en minut ensam med den gamle? Därpå var jag ej säker, men jag ville försöka. Eller skulle jag vända mig till min mormor, skulle jag kasta alla mina tvifvel för hennes fötter, bedjande henne om råd, om tröst, om hjälp. Men det vore ju att grusa hennes enda, hennes sista förhoppning, och hade jag väl hjärta därtill? Nej, icke ännu.

O, om det blott funnits någon, inför hvilken jag kunde falla ned och ropa: »Hjälp mig, hjälp mig!» Men där var ju ingen, där var ju intet, intet.

12.

Klockorna ringde. Det var söndagsmorgon. Drömmande och vemodiga gingo tonerna ut öfver nejden, det var något af den öfvergifnes hopplösa klagan i de bortdöende ljuden. De täljde om tider, för länge sedan svunna, tider, då deras stämma varit en makt, som hörsammats vida omkring, då vägar och stigar vimlat af oräkneliga skaror, som lyssnat till deras kallande ljud. Nu voro vägarna och stigarna öde, nu stod templet tomt, nu måste de fordom så mäktiga klockorna i bortdöende ljud klaga den öfvergifnes sorg. I andlös tystnad lyssnade hela naturen därpå. Själfva vinden tycktes ha stannat i sitt hejdlösa lopp, intet blad rörde sig, ingen krusning öfver insjöns blåa djup, och svalan gled på tysta vingar hän mot sitt bo. Men på templets gyllene kors lyste solen, öfver vägar och stigar, öfver människoboningarna, öfver fält och äng, öfver höjd

och dal föll den ljus, rik, varm och lifgifvande.

Fröken Elsbet och jag vandrade i solljuset hän emot kyrkan. Hon bar en hvit klädning, och i sin hand höll hon en liten psalmbok, bunden i svart plysch och med ett hvitt kors af ben på dess ena pärm. Tyst, utan att säga ett ord gick hon vid min sida. Men så, hastigt, oförmodadt, såsom hennes sätt var, begynte hon tala, långsamt, dämpadt, som om hon talat för sig själf:

»Hela naturen är som ett stort tempel i dag. Jag känner det, som om vi måste gå varsamt fram, ni och jag, att vi ej måtte störa något, som ej får störas. Känner inte också ni det så?»

»Naturen är härlig och tilltalande,» svarade jag.

»Ja, men det måste vara något annat också. Jag har gått här så mången söndagsmorgon, men jag har aldrig känt det så härligt som i dag att gå upp i Guds hus.»

Jag teg, ty jag var rädd för att mina ord skulle ödelägga stämningen i hennes själ.

Hon såg upp på mig frågande. Hon kände helt visst, instinktlikt, att där var något hos mig, som hon ej förstod, något, som hon ej kom till rätta med.

Den lilla kyrkan var glest besatt, då vi trädde där in. Gamla, utarbetade män och kvinnor, böjda af hvardagslifvets tunga släp,

sutto här och där i bänkarna, lutande sina fårade ansikten öfver stora, af ålder gulnade psalmböcker; och bland dem en och annan, som ännu icke hunnit så långt på lefnadsstigen, en och annan, som ännu förmådde hålla sitt hufvud högt, och hvars rygg ej fullständigt böjts ännu under arbetets tunga ok.

Jag stod på predikstolen och blickade ned på alla dessa människor. De sågo upp till mig, bidande, väntande. Hvad väntade de af mig? Väntade de månne, att jag skulle rikta deras trötta blickar mot en annan tid och ett annat land, där ingen möda skulle vara, intet arbete, intet lidande, ingen sorg och ingen tår. Visste jag då, att detta land verkligen fanns, hade jag själf fått syn därpå? Var jag af honom, som härskade där, sänd att för dessa arma, uttröttade, lidande, förkunna om detta härlighetens land?

Jag böjde mitt hufvud till bön, men jag bad icke. Huru länge jag stod så, minns jag ej, men då jag såg upp, mötte min blick fröken Elsbets. Det låg namnlös oro i de blå ögonen.

Så höjde jag min röst och började tala. Hvarifrån kom kraften i min stämma, hvarifrån ordet? Min stämma fyllde hela templet, och mina ord lockade tårar ur sina gömslen. Jag såg dem glida utför fårade kinder och torkas af valkiga händer. Då och då gled min blick bort mot prostgårdens bänk. Oron i de blå

ögonen var försvunnen, och hon därnere i sin hvita klädning sände mig en tacksamhetens och hänryckningens blick.

Men så var det också hennes tro, jag bar fram, så var det också om hennes Gud jag talade.

När jag gick ned från predikstolen, kände jag självföraktets skarpa udd rista mitt inre.

Så gingo vi hem från kyrkan, fröken Elsbet och jag. Jag fann henne vid hennes mors graf, hon hade väntat där på mig.

»Jag tackar er,» sade hon, och räckte mig sin hand. »O, hvilken härlig predikan! Jag visste, att ni skulle predika så, som ni gjorde. Jag hade kunnat sitta där timmar igenom utan att tröttna på att höra er. — Men jag blef så rädd först, jag trodde, att ni var sjuk, ni dröjde så länge, innan ni började.»

»Ja, jag var visst sjuk,» svarade jag.

»Jag såg det,» sade hon, »och jag bad Gud, att han skulle hjälpa er.»

»Tack, fröken Elsbet! Det var således från er, som hjälpen kom.»

»Inte från mig, o nej, men från Gud.»

Jag önskade, att jag kunnat fånga den blick, hon gaf mig, och gömma den i mitt inre, kanske den kunnat locka öfvertygelse och tro dit in.

»Hvad det måste vara skönt att kunna predika,» fortsatte hon. »Att stå så där litet högre än alla andra och få tala till en skara

människor, tala utan att bli afbruten i sitt tal, säga allt det där man tänker och känner inom sig.»

»Men man får inte säga, allt det där man känner och tänker inom sig.»

»Får man inte?»

»Nej, man får inte bära fram sig själf.»

»Måste man då säga endast det andra ha känt och tänkt?»

»Det rätta, fröken Elsbet, är att inte känna och inte tänka något annat, än det man får lära.»

»Men om jag gör det? Om jag tänker annorlunda, än andra ha tänkt, om jag känner annorlunda, än andra ha känt — inte kan jag väl predika emot mig själf, emot min öfvertygelse.»

»Jag måste det, om mina tankar strida mot den lära jag har att förkunna.»

»Men då är jag ju inte sann mot mig själf.»

»Nej, men mot den lära jag svurit min tro.»

»Ni, pastor Törne, ni måste vara sann mot er själf. Man kan inte predika, såsom ni gjorde, utan att vara det.»

»Fröken Elsbet, ni är så ung, ni har så litet människokännedom, och ni tror mig om så godt, alldeles för godt. Jag är endast en helt vanlig människa.»

»Men ni är mycket, mycket bättre än pastor Dahl, det är jag alldeles säker på. Ni skulle ha hört hans predikningar — å, så tråkiga, så

förfärligt tråkiga och så långa sedan. Jag hörde aldrig på, då han predikade, jag tänkte alltid på något annat. Och vet ni, hvad han gjorde, när han kom hem? Jo, han frågade mig om sin predikan för att höra, om jag följt med. Men jag brukade alltid springa min väg eller säga, att han sagt något, som han aldrig sagt, och då blef han alltid ond. Brukar ni också fråga ut er predikan? Jag tror nästan, att jag skulle kunna svara, om ni frågade mig om hvad ni sagt i dag.»

»Men jag kommer inte att fråga er något af det enkla skäl, att jag inte själf vet, hvad jag sagt.»

På eftermiddagen rullade jag ut prostens stol på verandan, där kaffebordet var dukadt. Fröken Eleonore sökte förekomma det, men jag låtsade ej därom. Jag hade frågat prosten, om han ej önskade komma ut till oss, och han hade svarat mig, att det ville han mycket gärna, om jag blott kunde förhjälpa honom därtill, och så rullade jag ut hans stol, inte aktgifvande på fröken Eleonores protester. Men jag såg, hur oron i hennes ögon växte, tills den spred sig öfver hela hennes ansikte, och den blick, hon gaf mig, kom mig nästan att rädas. Men så var där ett par andra ögon, som i strålande glädje och tacksamhet blickade emot mig, det var fröken Elsbets. Hon slog sina armar om det hvita hufvudet och kysste det skrynkliga ansiktet med det barnsligt goda leendet. Hennes

smekning kom hans filt att glida ned och hans kudde i oordning, men fröken Eleonores smala, hvita händer lade både filt och kudde tillrätta igen.

»Dessa två äro de enda, som återstå af den barnaskara jag kallade min,» sade prosten vänd till mig. »Jag kallar den ena för min Nytta och den andra för mitt Nöje och båda göra skäl för sina namn.»

»Jag skulle också vilja vara till din nytta, pappa, men du vet, att jag inte får,» sade fröken Elsbet. »Eleonore har intagit hela platsen som din vårdarinna, och hon vill inte afstå den allra minsta lilla bit åt mig.»

»Du är inte förståndig nog till en sådan plats ännu,» sade fröken Eleonore långsamt. »När du blir det, skall jag afstå min plats åt dig.»

Hennes långsamma, sorgsna, halfhviskande stämma irriterade mig.

»Fröken Elsbet,» sade jag högt, »ni kan vara förvissad om, att det är inte utan sin stora nytta, om man kan vara till glädje för någon. Er smekning nyss, till exempel, var säkert er far till lika stor nytta, som den filt, er syster lade öfver hans axlar. Sinnesglädje och sinnesro är den bästa medicin, påstod en gång en mycket skicklig läkare.»

»Pastor Törne, vill ni inte vara så god och inte höja er röst så i pappas närvaro. Ni

känner inte hans sjukdom och vet inte, hvilken vård han behöfver.»

Fröken Eleonores hviskande tillrättavisning silade sig som en kall dusch öfver mig.

»Om jag stört farbror,» sade jag, vändande mig till prosten, »så ber jag om ursäkt därför, det var ingalunda min mening.»

»Du har inte stört mig, min vän, inte alls stört mig. Men det är någonting annat, som känns störande. Jag önskar, att du måtte finna någon smula trefnad hos oss, fastän mitt hem är en sjuklings, att du kunde anse dig som en medlem af familjen. Det skorrar i mina öron, då jag hör dig säga fröken Eleonore eller fröken Elsbet, I kunnen ju kalla hvarandra vid namn.»

Jag steg upp och bugade mig. Fröken Eleonore böjde lätt på sitt hufvud, hennes ansikte föreföll likgiltigt och blekt. Fröken Elsbets kinder däremot voro röda som vallmo. Det skulle inte bli någon konst att kalla henne vid sitt namn.

Jag satte mig igen. Det hade kommit ett tryck öfver samtalet, vi lyckades inte komma till någon förtrolighet, oaktadt prostens önskan.

»Kanske farbror vill, att jag skall läsa någonting högt?» frågade jag.

»Ja, det skulle glädja mig mycket,» svarade han lifligt. »Kanske du vill läsa för mig en del af din predikan i dag. Elsbet har sagt mig, att den var så utmärkt. Ni, unga präster,

komma alltid med så mycket nytt, så många egna tankar.»

»Den önskan kan jag inte uppfylla,» svarade jag plågsamt berörd. »Men jag har måhända någon bok, som för en stund kunde roa farbror.»

»Jaså, du extemporerar måhända?»

Han började skratta helt sakta, jag såg mig om efter anledningen till hans skratt, men kunde inte finna något. Eleonore reste sig häftigt upp, och hon bad mig vara henne behjälplig med att rulla in faderns stol. Han fick inte tröttas längre, han måste hvila nu, sade hon.

Jag fick en sådan lust till att trotsa denna unga flicka, jag svarade henne ej, utan vändande mig till hennes far, sade jag:

»Jag skall springa upp på mitt rum efter en bok, som jag tror skall intressera farbror. Jag hoppas farbror inte är trött ännu.»

Han nickade vänligt till svar, och jag gick efter min bok. Jag kände en viss tillfredsställelse öfver att åtminstone en gång ha kunnat förekomma Eleonores pjosk, som jag inom mig själf kallade hennes ytterliga försiktighet om fadern. När jag kom ner med min bok, fann jag Elsbet ensam på verandan, Eleonore hade själf rullat in sin fars stol.

»Jag förstår inte er syster,» sade jag till Elsbet, »hvarför kunde inte er far få stanna här ute, då han önskade det.»

»O, ja, det är just, hvad jag tycker,» svarade

hon, och det glimmade som af tårar i hennes ögon. »Eleonore är så underlig. Alltid då pappa är som gladast, för hon honom bort från oss, så att han inte kan få tala med någon. Jag fick inte ens följa honom in i hans rum nu. O, hvad det är synd om honom!»

»Ja, ni har rätt, det är synd om honom,» svarade jag. »Men hvarför gör han sig så beroende af sin dotter?»

»Jag vet inte, och Eleonore säger alltid, att jag förstår det inte. Ibland, då hon är ute, smyger jag mig in till honom, och han blir alltid så glad, då jag kommer. Jag tror inte, att han är så sjuk, som Eleonore påstår.»

»Brukar någon läkare besöka honom?» frågade jag.

»Ja, medan han var sängliggande, var doktorn ofta här, men nu har han inte varit här på mycket länge. Eleonore brukar resa in till staden ibland och tala med honom om pappa.»

»Er syster är säkert mycket klok,» sade jag, »hon har säkert beräknat den ekonomiska förlust, hon gör, om er far skulle dö, och därför vill hon med alla krafter söka förebygga hans bortgång så länge som möjligt.»

Elsbet svarade mig ej, hon såg blott på mig undrande. För henne var nog all beräkning främmande och ett okändt tal.

Jag stod och virade en slinga af en konvolvulusplanta om mitt finger, undrande, huruvida jag skulle vända mig till den gamle och

bikta mitt lidande för honom. Jag hade inte funnit någon slöhet i hans tankegång, men Eleonores beteende vis à vis fadern, gjorde mig tvehågsen.

Jag tog min bok för att gå upp på mitt rum igen.

»Ni får inte vara ledsen på henne, på Eleonore! Hon menar bara väl med pappa.»

Elsbets blå ögon blickade upp till mig bedjande.

»Jag är inte alls ledsen på er syster, Elsbet, inte alls,» svarade jag, »men jag tviflar på att hon någonsin kan komma att tycka om mig. Minns ni, att ni en gång sade, att ni önskade det?»

Det sprang en sådan varm rodnad fram öfver hennes kinder, att hon vände sitt ansikte ifrån mig.

»Å, det var längesedan,» svarade hon litet förlägen.

»Ja, det var längesedan, det var i torsdags. Kanske ni ändrat er och inte önskar det längre?»

»Nu är ni stygg igen. Om ni ville maka er litet, så att jag kunde springa min väg.»

»Ni skall genast få springa, men först måste ni kalla mig vid mitt namn. Jag gläder mig åt att jag får säga ert. Jag har redan i tankarna kallat er vid ert namn.»

»Hon såg icke upp.

»Nå, hvad heter jag?»

Hon teg ett ögonblick, men så vände hon

sitt ansikte emot mig, det var rosigt, och det var leende.

»Du heter Ragnar,» sade hon. »Nu får jag väl springa?»

»Ja, nu får du springa.»

13.

»Jag skulle så gärna vilja tala vid prosten om en sak, och jag undrar, om han är så kry i dag, att det låter sig göra?»

Det var till Eleonore jag framställde min fråga. Vi hade nyss rest oss från middagsbordet.

»Pappa sofver nu,» sade hon långsamt, »senare, efter kaffet kanske han kan höra på er. Jag hoppas det inte är något, som förorsakar någon tankeansträngning.»

»Å, nej, jag tror inte det. Jag tror, att vi i allmänhet underskatta hans kraft, åtminstone hans andliga, jag har inte märkt någon svaghet i fråga om hans själsförmögenheter.»

»Ni har inte känt honom tillräckligt länge för att kunna förstå och bedöma honom rätt, ni har inte varit här mer än en vecka ännu.»

Hennes blick riktades stadigt på mig. Hvad hennes ögon voro vackra! De hade en under-

lig färg af både blått och svart, men blicken var så sorgsen. Jag skulle vilja se de ögonen stråla af glädje och lycka, tänkte jag.

»Ni har rätt,» sade jag, »jag känner inte ännu er far tillräckligt. Om det nu verkligen förhåller sig så, att han är svagare, än han förefaller, och inte har kraft till ett resonnemang i andliga ämnen, så skall jag skjuta upp därmed så länge — för hans egen skull.»

Jag betonade de sista orden, ty jag ville inte, att hon skulle tro, att jag gjorde något medgifvande för hennes skull. Men jag vet inte, om hon gaf akt därpå. Hon svarade mig ej, hon böjde blott på sitt hufvud, lätt, likgiltigt, som det tycktes, och så lämnade hon rummet, stängande dörren ljudlöst efter sig för att begrafva sig därinne hos fadern i sjukrummets dunkel, lämnande en känsla af kyla efter sig.

Jag tog min hatt och gick ut, ut åt fälten och vidderna. Skogen tycktes mig i dag tryckande och trång. Jag ville jaga bort de sönderslitande tankarna, jag ville bort från mig själf. Junidagens sol föll öfver de gröna, svagt böljande rågfälten. Strå bredvid strå, en oändlig här. Hur det grodde, hur det arbetade i den svarta mullen. Hur det kämpade, hvartenda litet strå, för att samla alla möjligheter inom sig och kunna bära sitt korn fram i dagen. Men så hade de ju solen, hade sin lifskraft, hade hela sommaren för sig. Jag tänkte därpå, medan jag vandrade på stigen, som ledde öfver

fältet. Var jag icke själf ett sådant där bräckligt litet strå, ett ibland tusende. Skulle frukten af alla möjligheter inom mig någonsin blifva ett sådant där välsignelsebringande litet korn? Hade jag inte också lifskraft, hade jag inte också himmelens sol, hade jag inte hela lifvet för mig? Å, skillnaden var blott den, att jag sökte frambringa en frukt, hvartill det inte fanns möjligheter inom mig. Det lilla rågaxet kunde ju inte med all den kraft, som bodde inom det, frambringa ett hvetekorn, skulle då jag kunna frambringa det, som inte hade sitt frö inom mig. — Men var jag då ensam därom? Jag tyckte mig se lifvets stora åkerfält med dess millioner arbetare och arbeterskor förgäfves kämpande utanför sin krafts område för att bära fram i dagen ett korn, till hvilket det inte fanns några möjligheter inom dem. — Jag betogs af ett oändligt vemod. De plågsamma tankarna hade blott gjort en liten rond för att återkomma till mig mer dystra och sönderslitande än förut. Jag kunde inte finna mig i denna halfhet längre, det måste hafva ett slut. Skulle jag bryta med min ställning, skulle jag afsäga mig det ämbete jag så nyligen iklädt mig? Och sedan, om jag nu gjorde det, hur skulle det sedan bli? O, så ljust detta sedan syntes mig! Där fanns intet tyngande mörker, jag var ung, jag hade mina kroppskrafter i behåll, världen var stor och vid. Kroppsarbete skulle kunna skänka mig mer lycka och tillfredsställelse än det arbete jag nu

hade iklädt mig. Hade jag inte samma dag på morgonen stått i mitt fönster och afundats mannen, som arbetade nere i trädgården. Jag såg, hur han satte sin fot på spaden och tryckte den ned i jorden och hur hans starka arm sedan lyfte den upp. Hans arbete gick så lätt, det hade sin stora nytta med sig, det var inte ändamålslöst, och det låg sanning däri. Skulle jag inte afundas honom? — Ett ögonblick tänkte jag på att resa till Uppsala och berätta allt för min mormor. Men det vore ju att lägga en ny sorg på hennes sista hopp. Jag skulle ju vara hennes släkts ärlighet och sanning. Arma, gamla mormor! Om du visste, huru hela min människa trånar efter sanning och ärlighet, och hur jag nödgas stå som en bedragare, skulle du gråta med mig, och ditt hår skulle bli snöhvitt af sorg, och jag skulle få reda dig en graf.

När jag kom hem till prostgården, fann jag prostens stol utrullad på verandan och Elsbet läsande högt för den sjuke. Det gladde mig, och jag slog mig ned hos dem. Eleonore satt lutad öfver sin virkning.

»Det är poesi,» sade Elsbet och såg bort till mig. »Tycker du om poesi?»

»Naturligtvis tycker jag om poesi,» svarade jag leende. »Jag hoppas, att min närvaro inte måtte störa stämningen.»

»Men jag vet inte, om jag kan läsa så väl, att du gillar det.»

Hvad hennes naturliga sätt behagade mig.

»Jag vet, att du kan, låt oss nu höra!» bad jag.

Hon började läsa. Hennes stämma var mjuk, det fanns en sådan resonnans i den, att man ej tröttnade att höra på. De skiftande känslorna fingo uttryck i hennes stämma, och jag njöt däraf, mer fästande mig vid hennes stämma än vid det hon läste. Först när hon slutat, fann jag, att det var ett tidningsurklipp.

»Var det inte vackert?» frågade hon, seende på mig.

»Jo,» svarade jag, tänkande på läsningen.

Eleonore lade ned sin virkning och gick in. Så snart hon var borta, böjde Elsbet sig fram och hviskade:

»Eleonore har skrifvit det. Jag hittade verserna i hennes portfölj, och så skref jag af dem och skickade in dem till tidningen, så att inte hon visste af det. Jag berättade det för pappa, och så måste jag läsa upp verserna för honom.»

Prosten log.

»I nästa tidning få vi kanske se verser, som du själf skrifvit,» sade han till henne. »Det finns alltid harmoni mellan unga flickor och poesi.»

»O, pappa, du vet, att jag är alldeles för dum.»

»Jag skulle förr ha trott, att ni, Elsbet, skrifvit dessa verser än er syster,» sade jag. »Jag trodde minsann inte, att Eleonore skref vers.»

»Jag tror, att hon har en hel hop med verser däruppe i sitt skrifbord, hon är alltid så rädd om skrifbordsnyckeln. Låtsa inte om, att ni vet det!» Elsbet sänkte sin röst till en hviskning, ty Eleonore kom i detsamma ut på verandan.

Hon bar en bricka med kaffekoppar, och medan hon ordnade kaffebordet betraktade jag denna egendomliga flicka. Hennes längd var snarare öfver än under medelmåttan, hon var smärt och ändock fyllig, och hennes rörelser voro mjuka och behagfulla. Hennes hår var mörkt och glänsande och hennes panna hvit och hög. Hon var väl klädd. Den hvita kragen stack skarpt af mot det mörka klädningslifvet, och förklädet var behagfullt knutet omkring hennes smärta midja. Hvarför var hennes sätt så afvisande och kallt, hvarför fanns det intet leende i hennes ansikte, ingen solglimt i hennes ögon? Och när skref hon sina verser? Var det måhända, när hon satt lutad öfver sin virkning där inne i faderns kvafva sjukrum, eller då hon om natten vakade utanför hans dörr?

Jag tog det lilla tidningsurklippet, som Elsbet lagt på bordet, och genomläste tyst hennes verser. Det var en dikt om våren, känslig, fin och stämningsfull. När jag slutat läsningen, såg jag bort till henne. Hon satt böjd öfver sin kaffekopp, hennes kinder voro röda som rosor. Jag hade aldrig sett henne rodna förr,

och jag vet inte hvarför, men det gladde mig att se denna den kvinnliga blygsamhetens fagraste yttring också hos henne.

Hon fyllde en kopp med kaffe och räckte mig utan att ge mig en blick.

»Är det något särskildt, som du vill tala med mig om?» frågade prosten, afbrytande mina tysta reflexioner. »Elsbet påstår åtminstone, att det förhåller sig så. Det är förunderligt, hvad hon är väl underrättad om allt. Nu tycks hon ha reda på, hvad du tänker till och med.»

Han log. Det var barnets goda leende i den gamles ansikte.

»Jag önskar verkligen få räsonnera med farbror om en sak, men jag är rädd för att trötta,» svarade jag.

»Visst inte, min vän, jag känner mig inte alls trött för närvarande, jag har sofvit mer än en timme. Om du vill hjälpa mig in i mitt rum, kan du genast få tala med mig,» sade han helt gemytligt.

Jag reste mig upp, men Eleonore hade också rest sig, och innan jag hann fram till prostens stol, var hon där. Hon lade sin hand på faderns vissnade, känslolösa arm.

»Pappa, inte i dag, det skulle trötta dig allt för mycket, du skulle bli sämre däraf. Pastor Törne har sagt mig, att det inte är så angeläget och att han vill spara därmed, tills du blir starkare. Det är mycket vänligt af honom att taga hänsyn till din hälsa, som han alltid gör.»

»Ja, som du vill,» svarade prosten, blickande först på sin dotter och sedan på mig. »När det inte är något angeläget,» tillade han, »kunna vi ju spara därmed.»

Mina kinder brände. Hvad denna flicka hade för en underlig makt att uppröra mitt inre. Var det af glömska eller var det af fri vilja, som hon inte kallade mig vid mitt namn?

»Fröken Eleonore har naturligtvis rätt, vi måste böja oss för henne,» sade jag, lämnande dem, och gick upp på mitt rum.

Mitt inre var upprördt. Jag kände, att jag skulle kunna hata denna prydliga flicka med de poetiska tankarna och de väl valda, sårande orden. Jag vandrade länge fram och åter i mitt rum. Harmen mot fröken Eleonore förde mig helt och hållet bort från mitt grubbel och min sorg.

Då knackade någon på dörren, och en tjänstflicka anmälde, att någon väntade mig i expeditionsrummet. Jag gick ned och fann, att jag hade en prästerlig förrättning att uträtta, jag skulle döpa ett barn. När jag sagt till om dopvatten, återvände jag till mitt rum för att ikläda mig min prästerliga dräkt. Långsamt satte jag den långa, svarta rocken på, knöt prästkragen om min hals och satte prästkappan öfver mina axlar. Jag stod framför spegeln, och jag vämjdes åt min egen bild. — Så gick jag ned.

En kvinna med ett barn på sina armar

trädde emot mig. Hennes hår var slätkammadt, hennes blick var lugn och förtroendeingifvande. En annan kvinna och en man stodo nere vid dörren. Det lilla barnet gret. Det låg där på kvinnans arm så litet, så hjälplöst, så svagt, och jag skulle inviga det till en medlem i Kristi rike. Jag läste. Min stämma var låg, jag förmådde inte höja den. Så lade jag min hand på barnets hufvud, det upphörde att gråta, och dess ostadiga blick försökte få fäste på mig. Den ostadiga, uttryckslösa barnablicken förmådde tränga till djupet af min varelse och kom mig att rysa för mig själf.

När dopet var förrättadt, gick jag ut. In i skogens gömma styrde jag mina steg. Jag satte mig på en sten vid en kullfallen fur. Det var så stilla, solen stod lågt, ty det var afton, och skuggorna voro långa. Jag gömde mitt ansikte i mina händer, min panna var het af tänkande.

Då prasslade det i buskarna, ljudet af steg hördes, och när jag såg upp, stod Elsbet framför mig.

»Du är inte glad, Ragnar, och jag är ledsen för din skull,» sade hon blygt.

»Jag tackar dig för ditt deltagande! Du är en god flicka, Elsbet,» svarade jag.

Hon satte sig på den kullfallna furan, och hennes lilla hand lösryckte den ena barkbiten efter den andra från den grofva stammen.

»Hvad tänkte du på, då jag kom?» frågade hon.

»Jag tänkte på att lifvets olycka ligger i dess halfhet,» svarade jag.

»Hvad menar du?»

»Jag menar, att lifvet skulle vara helt och sant och lyckligt, om hvar och en frambure endast det naturen nedlagt hos honom: skalden sin visa, vetenskapsmannen sin lära, den troende sin tro, lärkan sin drill och rågaxet sitt rågkorn.»

Hon såg på mig undrande, hon förstod mig ej.

Jag steg upp och tog hennes hand i min:

»Kom, Elsbet, och låt oss gå! Skogen är sorgsen i dag, och den kunde störa din glädje.»

14.

Bortom prostgårdens trädgård låg en hage, och nedanför hagen utbredde sig en liten insjö.

Det var sent en afton. Jag satt ensam därnere på stranden, den vackra sommarkvällen hade lockat mig ut.

Medan jag satt där, fördjupad i mina tankar, störtes jag af ljudet af lätta steg, och när jag såg mig om, fick jag se Eleonore komma gående på stigen, som ledde ner till sjön. Min första tanke var att stiga upp och gå, men jag vet ej, hur det kom sig, jag gjorde ej, som jag tänkte, jag blef sittande, där jag satt, och hon gick mig förbi utan att se mig. Hon var klädd i en ljus klädning, och hon lyfte lätt med ena handen på sin kjol, för att inte få den smutsad. På stranden nedanför kullen, där jag satt, stannade hon. Hon stod så stilla, blickande ut åt sjön. Jag såg hennes profil, hon var blek, och

ett drag af sorg präglade hennes ansikte. Jag kände något liknande medlidande för henne, och jag ville gå för att inte störa henne i hennes sorg, men min blick var som fastkedjad vid hennes person. Som blåklockan på sin smidiga stängel syntes hon mig, där hon stod under björkens lätta löfverk. Då såg jag henne lyfta sin arm och slingra den om björkens stam samt trycka sin panna mot dess hvita bark. Hennes kropp skakade i hejdlös gråt. När hon så gråtit en stund, knäppte hon sina händer samman, stödjande dem mot den hvita stammen, samt böjde sitt hufvud bakåt och såg upp mot skyn. »Gode Gud, låt honom dö,» hviskade hon, »dö!»

Det var en sådan klagan i hennes stämma, det var så mycken sorg i hennes blick. Jag vågade inte stiga upp och smyga mig bort, en enda liten rörelse skulle måhända skrämma henne. Hon stod länge med hufvudet tillbakakastadt och händerna hårdt tryckta mot björkens stam. Månne hon bad? Hvarför var hennes blick så tröstlös, då hon hade en Gud att klaga sin sorg för? Å, jag afundades henne denna oerhörda förmån. — Då stämde en trast upp sin sång inne i skogen. Hans visa störde henne, hon såg sig om och lyssnade till hans sång. Jag tordes knappast andas af rädsla för att bli upptäckt. En liten stund ännu, och så vände hon sig om för att gå. Ett par steg blott, och hennes blick hade upptäckt mig. Hon stannade, och hennes kinder blefvo mörka af

rodnad. Jag steg genast upp och skyndade fram till henne.

»Fröken Eleonore, förlåt mig! Jag ville gå, men jag var rädd för att störa er.»

Hon bara såg på mig, det låg ett sådant underligt uttryck i hennes blick, sorg, missräkning, förebråelse, förlägenhet. Hon hade inte ett ord till svar.

»Jag är verkligen ledsen för att jag så här ofrivilligt skulle bli vittne till er sorg,» fortfor jag, »men jag kunde inte hjälpa det. Ni måste tro mig, och ni måste förlåta min försumlighet att inte genast gifva mig tillkänna.»

»Jag vill tro det, och jag förlåter er, men jag är ledsen, att ni skulle bli vittne till min sorg, att ni skulle se mig så här svag.»

Hon nästan hviskade fram de sista orden, och jag tyckte mig höra en djupare betoning på ordet ni.

»Jag förstår det mycket väl, fröken Eleonore, förstår, att till mig skulle ni sist af alla vilja frambära er sorg, att af mig skulle ni inte vilja hafva någon tröst, därför vågade jag mig inte fram till er för att hviska ett enda tröstens ord i ert öra. Men jag önskar, att ni kunde tro mig, då jag säger, att jag bär aktning för er sorg, mer aktning måhända än de flesta. — O, fröken Eleonore, tro mig, det finns stunder, då jag är lika svag, som ni nyss var.»

»Jag trodde, att sorgen var främmande för er.»

Hon höjde sin blick emot mig, det hängde ännu tårar kvar i hennes långa ögonhår. Hon visste inte, huru skön hon syntes mig i sin sorg, i sin svaghet.

»Det har således lyckats mig att gömma min sorg så väl, att inte ens ni märkt den,» svarade jag.

»Inte ens jag? Hvarför just jag?»

»Därför att er blick förefaller mig så forskande, så genomträngande och så skarp.»

»Och det har ni lagt märke till?»

»Ja, jag har lagt märke till det och till den kyla ni inlägger i ert sätt mot mig. Jag trodde nästan, att ert hjärta var förfruset, men i dag har jag märkt, att det är inte så. Har jag på något sätt förbrutit mig mot er?»

»Nej, pastor Törne, ni har inte förbrutit er mot mig.»

»Hvarför är ni då så afvisande, så kall mot mig?»

»Hvad begär ni af mig? Hvad har jag afvisat, som ni haft rätt till, pastor Törne?»

»Fröken Eleonore, ni vet mycket väl, hvad jag menar. Hvarför vill ni till exempel inte kalla mig vid mitt namn, då er far önskar det. Elsbet kallar mig till och med för du. Hvad jag tycker om henne! Hon är så fri, så naturlig och så god.»

Gångstigen, på hvilken vi gingo, var smal. Fröken Eleonore gick före mig. Hon vände

hufvudet helt litet åt sidan, så att jag skulle höra, hvad hon sade.

»Det gläder mig, att ni tycker om Elsbet. Hon är verkligen en sådan liten god varelse. Jag önskar, att lifvet måtte spara henne länge, länge från bekantskapen med sorgen.»

Jag teg. Jag hade inte fått svar på min fråga. Skulle jag tvinga henne att svara, skulle jag tvinga henne att kalla mig vid namn. Nej. Utan att säga något gingo vi uppför trädgårdsgången. Komna in på verandan, räckte hon mig handen till godnatt.

»Säg inte till Elsbet, att — att jag gret!» bad hon sakta.

Jag höll hennes hand. Blyg och rodnande stod hon framför mig. Hvarför var hon inte alltid sådan, hvarför fick jag inte kalla henne vid hennes namn?

»Fröken Eleonore, jag skall inte säga det hvarken till Elsbet eller någon annan.»

»Tack, pastor Törne!»

Jag släppte hennes hand och gick upp på mitt rum. Den kvällen låg jag länge vaken, rufvande icke öfver min egen sorg utan öfver fröken Eleonores. Tankarna korsade sig i mitt inre. »Gode Gud, låt honom dö!» ljöd det om och om igen i mina öron. Hvem önskade hon skulle dö? Icke kunde det vara fadern, som hon med sådan ängslande omsorg vårdade för att, som det såg ut, bevara åt lifvet. Hvem kunde det då vara, och hvilken sorg gömde

hennes hjärta på? Älskar hon min företrädare? Elsbet fruktar ju det, och jag visste, att han själf i konsistorium begärt att få bli förflyttad till annan plats. Var det honom hon bedt om döden för, kunde det vara möjligt?

Hennes sorg intresserade mig, och inom mig kände jag något liknande tillfredsställelse och glädje öfver att denna så starka och otillgängliga flicka dock kunde vara svag, att hon stått blyg och rodnande inför mig.

15.

När jag nästa morgon kom ner till frukosten, fann jag fröken Eleonore ensam i salen. Hon var blek, och hennes ögon voro sorgsna.

»Ni har inte sofvit godt i natt, fröken Eleonore, ni ser så trött ut,» sade jag, sedan jag hälsat.

»Ni misstar er. Jag är inte alls trött, och jag har sofvit tillräckligt.»

Hennes blick var likgiltig, hennes röst afvisande. Det harmade mig. Jag hade väntat mig litet mer vänlighet, jag trodde, att vi kommit till litet mer förståelse, och så möter jag samma iskyla som förut. Jag vände mig bort, att hon inte måtte se harmens rodnad på min panna. Strax därpå kom Elsbet ner, morgonfrisk, strålande och glad. Hon kysste sin syster till morgonhälsning, och så räckte hon mig sin hand.

»Du ser dyster ut i dag, Ragnar; ser du

inte, att solen skiner, behöfs det väl något mer?»

»Solen och glädjen komma med dig Elsbet. Nu är dysterheten borta,» svarade jag henne, högt nog, att hennes syster måtte höra det, höra och förstå, huru jag föredrog Elsbet tusende gånger framför henne.

»När du nu vet, att du är vår sol och vår glädje, hoppas jag, att du aldrig öfverger oss,» sade Eleonore varmt och innerligt och kysste sin syster på pannan.

Var jag då denna fröken Eleonore så gränslöst likgiltig, att jag inte ens för ett ögonblick kunde störa hennes lugn. Jag önskade, att jag kunde reta henne till vrede, att jag kunde få henne ond på mig, såsom jag var på henne. Hennes vrede var helt säkert öfverväldigande, då den en gång bröt fram. Det skulle vara en njutning att se henne vred, att höra henne. Men huru finna hennes ömtåliga punkt? Jag måste försöka få reda på den.

Vi satte oss till frukostbordet.

»Du förtjänar verkligen litet beröm,» sade Eleonore till Elsbet, »du har blifvit så vaken om morgnarna och så punktlig, du riktigt öfverraskar mig.»

Elsbet rodnade och såg bort till mig, vi två kände ju rätta förhållandet angående hennes punktlighet nu och hennes försumlighet förut.

»Du hade kanske några särskilda skäl till att försofva dig förut,» sade jag till henne.

Hon blef förlägen, tydligen rädd för att jag skulle yppa något om hvad hon sagt om pastor Dahl.

»Hvilka skäl skulle det kunna vara?» frågade hon, låtsande sig helt oskyldig.

»Ja, det är nu inte så lätt att veta. Kanske din frånvaro vid frukosten under min företrädares tid gynnade någon — en frukost på tu man hand kan vara mycket treflig — och god som du är, var du genast färdig att uppoffra den varma maten för att lyckliggöra andra.»

Jag blickade förstulet öfver till Eleonore, hennes kinder voro röda — pastor Dahl var tydligen en ömtålig punkt. I första ögonblicket gladde den upptäckten mig — jag skulle veta att begagna mig däraf —, men i nästa åter slog det mig, att han måhända var inblandad i den sorg, som så skakat henne föregående dag. Hade jag då rättighet att skoningslöst vidröra det, som sårade henne? Jag blygdes öfver mig själf.

»Ni fantiserar fritt, pastor Törne, och ni känner inte er företrädare, hör jag. Ni kan inte tro, hvilken försumlig människa han var vis à vis måltiderna.»

Fröken Eleonores blick hvilade stadigt och fast på mig.

»Ja, det var nog endast en fantasi. Ni, fröken Eleonore, vet det nog bäst. Jag vet inte själf, hvarifrån den kom, den måtte ha legat i själfva luften.»

»Jag tror, att ni får söka anledningen endast hos er själf.»

»Eller hos Elsbet.»

»Ja, på sätt och vis. Det var ju hennes sömnaktighet under er företrädares tid, som kom er fantasi att lyfta sin vinge. Måtte hennes vakenhet nu inte komma er fantasi att flyga för långt bort från verkliga förhållandet.»

»Ni håller mig således för en fantast, fröken Eleonore!»

»Ni gaf mig ju själf anledning därtill nyss.»

»Nå, ja, hvarför inte. Behåll gärna den uppfattningen af mig. Det är ju inte så särdeles viktigt, att vi två förstå hvarann.»

Vi stego upp från bordet.

»Får jag gå in till pappa?» frågade Elsbet.

»Ja,» svarade Eleonore, »men du får inte dröja länge därinne. Han har inte sofvit godt i natt, och han får inte störas mycket i dag.»

»Hennes stämma var lugn, men sorg och oro hade åter smugit sig in i hennes ögon. Hon tycktes alldeles ha förgätit vårt samtal nyss. Jag kom mig inte för att gå. Jag slog mig ned i soffan och såg på, hur Eleonore sysslade vid frukostbordet. Elsbet hade stängt dörren efter sig. Eleonore och jag voro ensamma. Jag satt och såg på hur hon lade socker och skorpor på en tallrik och sedan satte in sockerskålen och skorpkorgen i skänken. När det var gjordt, såg hon bort till mig.

»Har ni något särskildt att göra i dag, pastor Törne?» frågade hon.

»Å, ingenting annat än att tänka och grubbla, förmodar jag,» blef mitt svar.

»Då kanske att det kunde roa er att skjutsa Elsbet till stationen. Hon har fått lof att resa dit i ett ärende.»

»Mycket gärna, det skall bli mig ett nöje,» svarade jag.

»Det gläder mig. Jag fruktar, att ni kommer att förgås af längtan här ute hos oss.»

»Skulle det göra er något, om jag förgicks, fröken Eleonore?»

Jag reste mig upp. Hon stod framför mig. Det säkra och afvisande i hennes sätt var försvunnet och med det all min bitterhet. Som en fläkt hade den flytt sin kos.

»Skulle det göra er något, om jag förgicks?» frågade jag ännu en gång.

»Jag skulle känna medlidande med er,» svarade hon sakta, och kinderna öfverdrogos af en varm rodnad, men hennes blick var sänkt.

»Medlidande! Fröken Eleonore, skulle ni verkligen kunna offra så mycket på mig?»

»Men ni kan väl inte begära mera af den, hvars hjärta är förfruset.»

Hon vände sig om och gick utan att våga höja sin blick emot mig. Jag stod kvar och såg efter henne, tills dörren hade skilt oss åt. Så slog jag mig ner i soffan för att invänta Elsbet. Hon lät mig inte vänta länge. Med

ett hastigt grepp gick dörren upp, och hon stod framför mig.

»Följer du mig till stationen?» frågade hon gladt.

»Ja, af egen lust och med fröken Eleonores tillåtelse,» svarade jag.

»Det gläder mig, men jag skall köra.»

»Jaså, min nådiga, vi komma således att slåss om tömmarna, vi två. Det blir följaktligen den starkaste af oss som får hålla dem.»

»Men jag skall köra.»

»Och jag skall hålla tömmarna.»

»Usch, hvad du är dum i dag! Jag måste naturligtvis hålla tömmarna, när jag kör.»

»Och jag måste naturligtvis köra, när jag håller tömmarna.»

»Hvad du är underlig! Nyss var ditt ansikte dystert som en höstdag, och nu strålar det som en sommarsol.»

»Det är utsikten att få köra för dig, som jagat dysterheten på flykten. När skall den stora händelsen gå af stapeln?»

»Nu genast. Kusken håller på att spänna för. Du måste göra dig i ordning.»

»Jag är i ordning, min nådiga, jag skall endast hämta körhandskarna.»

Hon skrattade, hennes skratt smittade mig. Det kändes skönt att få skratta en gång.

Hästen var framme. Vi placerade oss i en gul gigg med höga hjul, och jag satt till höger med piskan och tömmarna i mina händer.

Elsbet bar en hvit hatt med stora, hvita vingar, och solljuset glittrade öfver hennes ljusa hår. Jag klatschade med piskan, och vi foro ut genom prostgårdens allé. Jag kände mig som lyft och buren af någon sällsam, främmande makt. Jag ville sjunga, jag ville le, och så sjöng jag:

»Kristallen den fina
som solen månd' skina,
som stjärnorna blänka i skyn.
Jag känner en flicka i bygden den fina,
en flicka i denna här byn.
Min vän, min vän och älskogsblomma,
o, att vi kunde tillsammans komma,
och du vore vännen min
och jag allra kärestan din,
du ädela ros och förgyllande skrin.»

»Berätta mig något om pastor Dahl!» bad jag, då jag slutat sjunga.

»Om pastor Dahl, hvarför vill du höra talas om honom nu?» frågade Elsbet.

Därför att det skulle roa mig att veta, hurudan han var. Hur såg han till exempel ut?»

»Å, han var rysligt ful! Han hade så här lång näsa och stripigt hår, och han satte ut sina fötter så retsamt fult, då han gick, alldeles åt sidorna, och hans fötter voro så långa som klappträn. Och när han talade, var det precis, som om han predikat, och alltid frös han, frös,

så att det kändes riktigt kallt att sitta bredvid honom. Eleonore har hans porträtt. När vi komma hem, skall du få se det. Men han ser naturligtvis mycket bättre ut på porträtt än i verkligheten.»

»Tyckte Eleonore liksom du, att han var ful?»

»Jag vet inte, men hon blef ond på mig, när jag skämtade om hans utseende.»

»Hvar har Eleonore hans porträtt?»

»På sitt rum förstås.»

»Det står väl på hennes skrifbord, kan jag tro.»

»Ja, bakom pappas porträtt såg jag, att hon ställde det.»

»Hvad har du mer sett? Du har väl sett, att hon kysst det också, eller hur?»

Jag gaf hästen ett rapp af min piska, och han ryckte häftigt till.

»Kysst det? Hu! Nej då, det har jag aldrig sett. Jag hoppas att aldrig i lifvet få se henne göra det.»

»Fick inte du hans porträtt?»

»Jag! O, nej — det var bara Eleonore. Han var alltid ond på mig. Han kunde inte alls tåla mig; hur kan du då tänka, att han skulle vilja gifva mig sitt porträtt.»

»Hvarför var han ond på dig?»

»För att jag var ond på honom, tror jag.»

»Och hvarför var du ond på honom?»

»För att han tyckte om Eleonore. Jag tror, att det var för det.»

»Du var kanske svartsjuk, Elsbet.»

»Fy, nu var du stygg.»

»Men hvarför fick han inte tycka om Eleonore?»

»Därför att hon är alldeles för god åt honom, alldeles för god. — Jag är så ledsen för att du, Ragnar, tycker så illa om henne. Jag kan inte förstå, hvarför ni äro sådana ovänner.»

»Jag visste inte, att vi äro ovänner. Har Eleonore sagt det?»

»Nej, men jag ser det. Eleonore är så underlig mot dig, hon är så ovänlig. Jag har aldrig sett henne sådan mot någon förr.»

»Är jag också ovänlig mot henne?»

»Ja, jag tycker det, men det är nog Eleonores fel. Jag skulle bli så glad, om hon kunde bli litet vänligare mot dig, och jag har bedt henne därom.»

»Hvad svarade hon då?»

»Hon sade som du nyss, att hon visste inte, att ni voro ovänner.»

»Det är nog bara du, Elsbet, som gjort upp det där om ovänskap mellan Eleonore och mig. Tänk, om vi nu vore de bästa vänner, fastän du inte vet af det.»

»Å, jag skulle bli så glad, så glad om så vore, om jag kunde få se Eleonore vänlig mot dig. Men jag känner, att det inte är så, själfva luften känns kväfvande, då ni komma tillsammans. Och alltid säger du fröken Eleonore, men mig kallar du Elsbet.»

»Och hon kallar mig alltid pastor Törne.»

»Ja, det låter så ovänligt och så otrefligt. Lofva mig att säga Eleonore, när du kommer hem, bara Eleonore!»

»Det kan jag inte lofva dig.»

»Men hvarför?»

»Därför att hon måste först säga mitt namn.»

»Det kommer hon säkert aldrig att göra.»

Vi sutto tysta en stund.

»Sjung något!» bad Elsbet.

»Jag kan inte. Jag har ingen visa, och jag har ingen lust.»

»Men nyss hade du både visa och lust.»

»Nyss och nu äro olika tider.»

Vi voro framme vid stationen. Elsbet uträttade sitt ärende, och sedan vi druckit kaffe vid stationens restaurant, återvände vi hem. Jag fick en sådan lust till att åka fort, jag klatschade med min piska, och jag fick hästen att springa.

»Berätta nu något för mig!» sade jag till Elsbet.

»Hvad vill du då, att jag skall berätta för dig? Vill du höra mer om pastor Dahl?»

»Ja, hvarför inte. Berätta hvad du vill!»

»Då skall jag tala om, hvarför han blef så där rysligt ond på mig. Jag ville inte tala om det nyss, ty jag var rädd för att du skulle tycka, att jag var dum.»

»Men nu bryr du dig inte om, hvad jag tycker.»

»Jo, lika mycket som nyss, för mig är det ingen skillnad på nu och nyss, men jag kom att tänka på att om jag berättade alltsammans, så kunde du förstå, hvarför jag gjorde det. — Det var en gång i våras, en kväll i skymningen, som jag kom inspringande i förmaket, och då sutto de i soffan, Eleonore och han, och han hade makat sig alldeles intill henne, så här nära, och Eleonore grät. Jag blef så ond, så förfärligt ond, och jag sprang fram till Eleonore och slog armarna om hennes hals för att skydda henne. 'Du får inte gråta, Eleonore,' sade jag. 'Det är ni, pastor Dahl, som narrat henne att gråta. Jag tycker inte alls om er, inte alls.' Han steg upp från soffan och började gå på golfvet med sina stora fötter, gå så där otrefligt, som endast han kan gå. Eleonore blef ledsen på mig och sade, att de talat om pappas sjukdom, och att det var för hans skull hon grät. Men det trodde jag inte. Pappa var bättre då, och inte hade han behöft sitta så där nära henne, om de talat om pappas sjukdom. Tycker ni inte också det?»

»Det hade han naturligtvis inte behöft,» svarade jag.

»Eleonore skickade bort mig, och vet du, hvad jag gjorde? Du tycker kanske, att det var dumt, Eleonore tyckte också det, och pastor Dahl förlät mig visst aldrig, men, ser du, jag var så ond på honom, Eleonore tvingade mig sedan att bedja honom om ursäkt.»

»Men hvad gjorde du?» frågade jag,

»Jag sprang upp på hans rum, och på läskpapperet, som låg på hans skrifbord, skref jag med så här stora bokstäfver: Emil Dahl är ett stort nöt. Det var nog dumt gjordt af mig, jag medger det, men kan du undra på, att jag gjorde det. Jag tålde inte, att han rörde vid Eleonore. Du skulle ha sett, hur han hälsade på oss. Så här tog han mig i hand — känn — så här förargligt löst, så att hans hand knappast rörde vid min. Men när han hälsade på Eleonore, tog han hennes hand så hårdt och så fast i sin, som om han aldrig velat släppa den. Hennes hand riktigt drunknade i hans. Om jag varit som Eleonore, skulle han aldrig fått röra vid min hand, nej, aldrig.»

»Men du är inte Eleonore, det är den stora skillnaden. Eleonores hand dröjde kanske gärna kvar i pastor Dahls.»

»Ibland trdde jag det, och då grät jag. En gång frågade jag henne, om hon tyckte om pastor Dahl. Då skrattade hon åt mig, men hon vände bort sitt ansikte, så att jag ej kunde se det. I går, då vi talade om honom, gjorde hon nästan narr af honom och skrattade åt hans egendomliga sätt. Tror du, att man kan göra narr af den, som man tycker om?»

»Jag vet inte, men jag tror det inte.»

Vi foro upp för alléen. Solljuset silade sig genom lönnarnas kronor nu som för en stund sedan. Allt var sig likt och dock — huru olikt.

Då ville jag sjunga, då kändes mitt hjärta så varmt. Nu kändes det som frost och kyla i mitt inre, och jag var inte mäktig en sång.

16.

»Fröken Eleonore, jag måste rådgöra med er far om en förrättning, som jag är kallad till. Sofver han nu?»

Jag stod utanför dörren till prostens rum, och Eleonore hade hörsammat min knackning och kommit ut till mig, men genast stängt dörren efter sig.

»Han sofver inte nu,» sade hon, »men han är mycket klen i dag. Jag önskar, att ni kunde lämna honom i ro. Äro edra frågor alldeles nödvändiga?»

»Fröken Eleonore, tror ni, att jag onödigtvis vill träffa eller besvära er far?»

»Jag hoppas, att ni inte vill det. Pastor Dahl skötte allt detta utan dessa frågor, som ni alltid kommer med.»

Harmens rodnad brände åter på min panna.

»Ni glömmer, att han varit präst en längre

tid, det jag inte varit. Ni är orättvis, fröken Eleonore, orättvis. Att jag inte kan vara för er, det pastor Dahl var, torde ni vara god och ursäkta.»

Hur hon såg på mig. Jag tyckte, att hon växte, där hon stod inför mig, och hennes stora, mörka, sorgsna ögon frågade: hvad vet du? Jag ångrade mina häftiga ord, innan jag uttalat dem.

»Gå!»

Hon öppnade dörren för mig. Det låg majestät öfver hela hennes person, hennes rörelser voro värdiga en drottning. Jag gick förbi henne och in i prostens rum. Jag såg mig inte om, men jag hörde, att hon stängde dörren, att hon var med inne i rummet, att hon satte sig vid fönstret, där hennes arbete brukade ligga.

»Det gläder mig, att du kom ihåg, att jag fanns. Jag har inte sett dig på länge,» sade prosten.

Det låg ett drag af munterhet utbredt öfver hans ansikte, jag hade aldrig sett honom så glad. Jag slog mig ned bredvid honom och sade, att det gladde mig att finna honom så kry och så munter.

»Å, jag befinner mig utmärkt i dag,» sade han, »alldeles utmärkt.»

Jag såg bort mot Eleonore, men hon bevärdigade mig ej med en blick. Vi språkade en stund om likgiltiga ting. Han var hågad för samspråk i dag, och han skrattade gång på

gång. Så började jag resonnera med honom i de ämnen jag var rådvill och gjorde mina förfrågningar. Han tycktes vilja slå bort alltsammans med skämt, och jag måste förnya mina frågor, innan jag fick något svar. Han blef tyst en stund, men så började han skämta och skratta som förut. Jag hade velat resonnera litet mer om hvarjehanda, som hörde till min tjänst, men jag märkte, att den gamle var icke böjd därför i dag. Jag åter var icke böjd för skämt; den gamles skratt irriterade mig.

»Kan det inte vara nog nu?»

Frågan kom från Eleonore. Hon hade rest sig upp, och den var tydligen riktad endast till mig. Jag låtsade, som om jag ej hörde henne och fortfor att tala med hennes far.

»Kan det inte vara nog nu?» kom det för andra gången skälfvande, bedjande från den plats, där Eleonore satt.

»Önskar farbror, att jag går?» frågade jag den sjuke. »Känner farbror sig trött nu?»

»Nej, nej, för all del, min vän, stanna du kvar, jag är inte alls trött. — Hvar har du min Elsbet i dag? Jag tror inte, att jag sett henne ännu. Hon är en sådan muntergök, ja, det är hon, en sådan muntergök.» Han skrattade igen. »Du får akta dig för henne, Törne, hör du det, akta dig.»

Eleonore stod bakom mig, hennes hand rörde lätt vid min arm.

»Jag ber er, lämna oss nu!»

Hennes hviskning var så låg, att jag knappast uppfattade orden, och ändå hörde jag, att det låg en kraft däri, en kraft, som jag inte kunde motstå och som dref mig bort.

»Jag skall uppsöka Elsbet,» sade jag, vänd till den sjuke och lämnade rummet.

Men jag uppsökte inte Elsbet, jag gick upp på mitt rum för att samla mina tankar. Det var ett sådant virrvarr i min tankekammare. Hvadan kom sig allt detta? Mitt eget tunga lidande hade fått maka på sig, hade till en del nedtystats för en annans sorg. Jag märkte med undran, att jag härbergerat Eleonores sorg inom mig, och att min egen hade skjutits åt sidan för hennes. Hvarför rufvade jag och grubblade öfver hennes lidande? Hvad hade jag med det att göra? Hvarför stirrade min tankes öga så oafvändt på det tillbakaböjda hufvudet under björkens krona, och de hvita, krampaktigt tryckta händerna mot björkens stam. Var då verkligen hennes sorg så djup, så befogad, eller var den månne öfverdrifven, som hennes oro för fadern? Hade hon inte till exempel helt nyss förklarat honom vara sämre, och så finner jag honom öfver förväntan kry och glad, och själf säger han sig må förträffligt. Å, troligtvis var hennes sorg öfverdrifven. Men hvad hade jag egentligen med det att göra? Hvad angick det mig, om hennes sorg var befogad eller ej. Hvarför sysselsatte hon ständigt mina tankar? Månne inte Elsbet hade rätt, då hon förklarade

oss vara ovänner. Den känsla jag närde för denna flicka måste vara besläktad med hat. Hur kunde hon inte med ett ord, en min få harmens rodnad att glöda i mitt ansikte och uppröra hela mitt inre. Hur kunde inte iskylan i hennes sätt komma mig att frysa ända in i hjärteroten. Hat måste det vara, hat. Och för hennes skull hade mitt eget lidande fått hvila dagar igenom, för hennes skull hade behofvet att få rådgöra med någon om min sorg blifvit nedtystadt. Å, men blott för en tid. Jag kände det. Jag visste, att jag blott behöfde öppna min bibel för att bereda mig på min predikan, och hela mitt lidande skulle storma fram i hela sin kraft, skulle sopa bort allt annat och bereda rum för självföraktets hemska demon. Nej, jag måste återgå till mig själf, jag måste tala med någon, jag måste fatta ett beslut. Till hvem skulle jag gå? Skulle jag vända mig till den sjuke mannen därnere? Kunde kan skänka mig tröst, kunde han gifva mig råd i denna lifssak? Jag kände, att han inte kunde det, att min bikt skulle bli ändamålslös. Och dock, hvad var det, som manade mig att vända mig till honom, som liksom ville drifva mig till det. Med blygsel kände jag, att det var en biafsikt. Jag ville se min vilja tåga segrande förbi Eleonores. — Skulle en sådan lumpenhet få blanda sig in i denna viktiga sak? — Hvad hade hon med detta att göra? Hon måste drifvas ut ur mitt inre och jag blifva mig själf. — Skulle jag

vända mig till min stiftschef, han, som vigt mig till det ämbete jag inte kunde förvalta. Eller skulle jag resa till Uppsala och rådgöra med professor R.?

Himmelen hade mulnat, ett häftigt regn föll, och stormen piskade regnet mot rutorna. Jag kastade regnkappan öfver mina axlar, tryckte hatten djupt ned i min panna och gick ut.

»Säg till fröknarna, att jag ej kommer hem till supén!» sade jag till tjänstflickan, som jag mötte i trappan. — Jag ville inte se Eleonores sorgsna ögon eller höra Elsbets ystra skratt. Jag ville vara ensam.

Tjocka molnmassor drefvo fram öfver mitt hufvud, och i väster stod himmeln svartblå. Jag styrde mina steg åt skogen. Stormen böjde trädens kronor och kom de starka furorna att skälfva. Från träd till träd gick som en klagan, som ett nödrop. Det var en kamp på lif och död, en brottningens kamp, där det gällde, om man fick stå kvar eller ej på den plats, där man blifvit ställd. Liksom furorna kämpade för att få stå kvar, kämpade jag för att komma framåt. Jag spände mina senor, jag samlade min kraft, och framåt dref jag undan de skälfvande träden, djupare och djupare in i skogens snår.

När jag efter mer än en timmes promenad återvände hem, hade regnet upphört, och i väster stod himmeln ljus och klar. Mitt beslut var fattadt. Jag skulle vända mig till min stiftschef.

Jag gick upp på mitt rum och lade af min regnkappa samt torkade mitt ansikte och mina händer. Det var stillhet i mitt inre, och det var lugn. Jag tog en bok och drog gungstolen fram till fönstret. Jag ämnade läsa en stund. Någon gick därute på vinden. Det var lätta steg, jag hörde det, men det var mig likgiltigt, hvem det var. Jag började läsa. Då kom ett rop därutifrån vinden, ett skrik. Jag sprang upp och rusade åt det håll, hvarifrån ropet kom. Jag hann nätt och jämt fram för att fånga Eleonore i mina armar. Hennes ansikte var snöhvitt, och hon sjönk samman mot mitt bröst. Jag tryckte henne intill mig, att hon inte måtte falla, och jag lade min kalla hand på hennes panna. Då såg hon upp, skrämd och förvirrad. Hon ville göra sig fri från mina armar, men det lyckades ej.

»Eleonore, hvad var det?»

Färgen återkom till hennes ansikte. Hon ville gömma det för mig, och det sjönk ned mot mitt bröst.

»Eleonore, jag släpper dig inte, förrän du säger mig, hvad det var.»

»Men då skrattar du åt mig.»

Hur fritt det lilla ordet du halkade öfver hennes läppar. Jag blef djärf, jag lyfte upp hennes hufvud och vände hennes ansikte mot mitt.

»Se på mig, se, om jag skrattar!»

Då kom det, hviskande, skälfvande:

Det var en råtta, en stor råtta. Hon sprang öfver min hand.»

Omedvetet slöt hon sig närmare intill mig, och det gick en darrning genom hennes kropp.

»Ser du, jag visste, att du skulle skratta. Å, hvad du måste tycka, att jag är svag.»

Hon ryckte sig lös från mina armar.

»Eleonore, den kvinnliga svagheten har blifvit en storhet.»

Innan jag uttalat orden, var hon försvunnen.

Jag gick in på mitt rum, och jag kastade mig på min bädd. Jag visste det nu, visste, att jag älskade Eleonore — älskade, älskade älskade henne.

17.

När jag nästa morgon drog upp min rullgardin, strålade solen från klarblå himmel, och inom mig var det också himmel och sol, strålande sol, som kom de svarta skuggorna därinne att fly.

Jag klädde mig i hast och skyndade mig ned. Min blick sökte Eleonore. Jag fann henne i salen, sysslande vid frukostbordet.

»Har du sofvit godt i natt efter den stora händelsen på vinden i går?»

Jag höll hennes hand i min, och jag kände, att min kärlek stod att läsa i min blick. Det ryckte nervöst kring hennes mun.

»Jag hade hoppats, att det inte skulle roa dig att påminna mig därom.»

Hon höll sitt hufvud högt, hennes blick var likgiltig. Det isade i min barm.

»Hvad det måtte roa dig att såra mig, Eleonore,» sade jag. »Jag har också närt på ett

hopp: jag hoppades, att det ändtligen skulle bli sommar och värme mellan oss. Det har varit vinter och kyla länge nog.»

»Vinter och kyla.» Hon eftersade orden långsamt nästan drömmande. »Vänta ingenting annat af mig.»

Hon höjde sin blick emot mig. Det glimmade därinne, strålade, som från en osynlig sol. Så lämnade hon mig och gick ut.

»Vänta ingenting annat från mig,» sjöng det om och om igen i mina öron. Hvarifrån kom då den värmande strålen i hennes öga, och hvem hade tändt den? — Jag strök med handen öfver min panna.

Dåre! Jag hade ju glömt, att pastor Dahls porträtt stod på Eleonores skrifbord.

Den dagen frukosterade Elsbet och jag på tu man hand. Eleonore kunde inte lämna sin far, sades det.

»Säg mig någonting riktigt vänligt i dag, Elsbet, någonting, som värmer mig och gör mig glad. Jag fryser här inne.»

Elsbet lade ned sin gaffel, leendet i hennes ansikte försvann.

»Är du sjuk, Ragnar?»

»Nej, inte i egentlig mening.»

»Hvad är det då?»

»Jag vet inte, men jag är inte glad. Du tycks ha hand om glädjen — gör mig glad!»

»Då vet jag, hvad det är. Eleonore har

varit ovänlig igen, därför kom hon inte in till frukosten. Är det inte så?»

Hon fick intet svar.

»Eleonore menar ingenting styggt,» fortsatte hon, »du får inte vara ledsen på henne, Ragnar. Jag vet, att hon tycker så bra om dig, det har hon själf sagt till mig.»

Jag skrattade. Mitt skratt skorrade i mina öron.

»Det betyder ju föga, hvad hon säger om mig, och hvad hon tycker också, för resten. För att rädda glädjen åt oss, så att den inte alldeles flyr sin kos, måste vi bannlysa Eleonore från vårt samtal. Hvad tänker du göra i dag, Elsbet?»

Medan hon svarade på min fråga, satt jag och rufvade öfver osanningen i mina ord. Där fanns snart hos mig inte en gnista värd aktning. Hur kunde jag då begära ett rent kvinnohjärtas varma hyllning.

Efter frukosten gick jag in på expeditionsrummet i anledning af några skrifgöromål. Då jag suttit där en stund, gled dörren upp till prostens rum, och Eleonore trädde in. Jag vände mig ej om, jag såg henne ej, jag hörde henne knappast, så lätta voro hennes steg, men jag visste, jag kände, att hon stod bakom mig. Jag fortfor att skrifva.

»Stör jag dig, Ragnar?»

Jag kastade pennan på skriftygsmattan och vände mig om. Det var första gången jag hörde

henne säga mitt namn. Hennes stämma var mild, innerlig.

»Du behöfver aldrig framkasta den frågan, Eleonore.»

Jag reste mig upp från stolen, men hon rörde lätt vid min arm till tecken, att jag skulle sitta kvar. Själf stödde hon sig lätt mot skrifbordets kant. Hvad mina sinnen måtte ha varit skärpta. På en sekund fattade jag behaget i hennes ställning, figurens mjuka linier, förklädets osökta fall, hårlocken vid hennes öra, de mörka ögonens dunkel, tummens skära nagel, glittret från ringfingrets ring, violdoften från hennes klädning.

»Jag ville bedja dig om en tjänst. Det är för Elsbets skull. Hon fyller i morgon sexton år, och jag vet, att hon skulle bli så glad, om du på något sätt bidrog till firandet af hennes högtidsdag.»

»Gärna, mycket gärna både för hennes skull och för din, Eleonore. Men jag vet sannerligen inte, hvad jag skulle kunna göra. Jag känner mig så omöjlig och så oskicklig.»

»Å, säg inte så! Jag vet något, som jag tror skulle göra henne mycket glad.»

»Och hvad skulle det vara?»

»Om du skref några verser till henne. Flickor sätta så stort värde därpå; man spar dem genom hela sitt lif.»

»Men jag är inte skald, jag har så sällan

försökt mig på att skrifva vers. Det skulle säkert lyckas mycket bättre för dig.»

Hon rodnade. Jag kände mig så oförmögen gent emot denna flicka, att det gladde mig, att jag förmått framkalla litet rodnad på hennes kinder.

»Men hon skulle inte bry sig så mycket om dem, om de kommo från mig.»

Det föll mig in, att hon möjligtvis önskade och arbetade för, att förhållandet mellan Elsbet och mig måtte mynna ut i kärlek, och det blandade sig undran i denna förmodan: Elsbet var ju ännu så ung.

»Om du tror, att det kan glädja henne, vill jag försöka,» svarade jag. »Jag håller af Elsbet som en syster. Om jag ägt någon, önskar jag, att hon liknat henne. Hennes blotta närvaro värmer hjärtat, hon är så glad och okonstlad, och det gömmer sig så mycket godt på djupet af hennes lilla hjärta.»

»Det är sant allt det där. Det gläder mig, att du förstår henne. Jag hoppas, att du inte glömmer, att hon bara är ett barn ännu.»

Mitt antagande var således ogrundadt.

»Du behöfver aldrig befara, att jag glömmer det.»

Jag såg in i hennes ögon. Kunde hon då inte förstå den kärlek, som jag inte tordes bikta?

»Då får hon kanske dina verser vid frukosten i morgon. Vi bruka alltid kläda frukostbordet, då någon firar sin födelsedag.»

Hon ämnade gå.

»Eleonore,» sade jag, »en enda liten fråga, innan du går.»

»Hvad då?» Hon vände sig om.

»Har du några sådana där verser, som du gömmer på i hela ditt lif?»

Hennes bröst höjde sig, jag tyckte mig märka en kväfd suck.

»Nej, Ragnar, inte en enda rad poesi.»

Dörren gled igen mellan oss. Jag satt kvar och stirrade på den stängda dörren. — O, den, som vore skald! O, den, som kunde i glödande poesi skildra kärlekens sällsamma, outgrundliga makt, alla dess skiftande stämningar i hvardagslifvets obetydligaste småsaker!

Jag gick upp på mitt rum för att försöka skrifva några verser till Elsbet. Jag började. Rad lades till rad fortare än jag tänkt, papperet var snart fullskrifvet. Men när jag genomläste mina verser, fann jag, att det var till Eleonore jag talade, att det var mina känslor för henne jag nedskrifvit. Jag ref papperet i smulor och började på nytt. Jag hade dock inte skrifvit långt, förrän jag märkte, att det fortfarande var Eleonores bild, som stod för mina tankar, att det var känslan för henne, som dikterade mina ord. När middagsklockan ljöd, hade jag inte lyckats få ihop en enda vers åt Elsbet. Jag började tvifla på att det någonsin skulle kunna lyckas mig. Efter middagen började jag ånyo. Jag formerade min penna och grubblade och

grubblade och formerade min penna. Jag skref en rad, men som jag inte fick något rim på den, måste den suddas ut och en annan rad skrifvas ned i den förras ställe. Det var kväll, då mina fattiga verser voro färdiga, de hade kostat mig ett dagsarbete.

Efter supéen blef jag en stund ensam med Eleonore på verandan.

»Jag måste stiga tidigt upp i morgon för att få allt i ordning, innan Elsbet vaknar. Kommer du ner och hjälper mig?» frågade hon.

»Jag skall veta att infinna mig till din tjänst så tidigt som helst.»

»Tack, Ragnar! Har du lyckats få ihop några verser åt henne?»

»Ja,» svarade jag, »men möda har det kostat mig. Det fanns ingen inspiration från det hållet. Jag har i dag fått en aning om, att skaldens storhet måste ligga i hans känslors djup, att det måste vara inspirationen, som alstrar skaldeverken.»

»Har du någonsin skrifvit under inflytande af inspiration?»

»Ja, jag tror mig kunna säga, att jag det har.»

»När du nedskrifver dina predikningar, känner du väl inspirationens heliga makt.»

»Eleonore, jag är aldrig så eländig, aldrig så arm, så oförmögen, som då jag nedskrifver mina predikningar.»

»Så sällsamt! Allt detta stora, härliga, som

du nedskrifver, kommer då som en hviskning från en annan genom dig och har sitt ursprung långt bortom din personlighet.»

Hvad svar skulle jag gifva? Jag såg bort för att slippa möta hennes blick. Jag hade inte lust att smycka mig inför henne i någon härlighet, som inte var min, och inte heller hade jag lust att blotta min nakenhet. Min ömtåligaste punkt var vidrörd.

»Det måste ligga trygghet i den känslan, att det är inte sig själf man frambär utan något högre, något vida mer, än man själf är, att man blott är ett medel för en högre makt.»

»Men förutsätt, att det man lär strider emot ens egen personliga uppfattning.»

»Å, det är något helt annat. Då arbetar man ej under inflytande af någon inspiration. Ty huru kan det finnas påverkning utan harmoni? Då måste man ha kommit in på områden, till hvilka man icke blifvit sänd.»

»Du har rätt, och ändå tror jag, att det finns hela skaror, som arbeta utan inspiration, arbeta utan att där finns harmoni mellan dem och deras arbete. Men säg mig, Eleonore, hvarifrån kommer inspirationen?»

»Från högre makter.»

»Men vi kunna ju inspirera hvarandra?»

»Å, det är nog endast harmoni, som gör, att den enes påverkning kan öfverflyttas på en annan.»

»Eleonore, om du blifvit ställd på en plats,

där du inte hörde hemma, där du måste arbeta utan inspiration, hvad skulle du då göra?»

»Jag skulle fly.»

»Hvart skulle du fly?»

»Till marker, där jag hörde hemma, där harmoni kunde bilda väg för inspiration, så att det arbete jag frambar kunde bli fullödigt. Dugde det inte för andra, fick det saklöst bli obrukadt. Jag vore då ett ogräs på lifvets stora åkerfält. Men hvad mer? Hellre än att söka frambringa ett hvetekorn, då jag inte blifvit ett hveteax, skulle jag i lycka frodas och blomstra som ett ogräs.»

Huru sällsamt! Det var ju mina egna känslor och tankar, som hon uttalade. Mellan oss två måste finnas harmoni. Under inspiration af henne hade skaldens gåfva för ett ögonblick varit min. Allt, som pinat mig af hopplöshet och tvifvel, vek undan, en bärande kraft strömmade genom min person. Hon måste, till hvad pris som helst, blifva min.

18.

Då Eleonore följande morgon drog upp sin rullgardin, fann hon mig vandrande fram och åter på sandgången nedanför hennes fönster. Mer än en timme hade jag vandrat där, väntande på henne. Daggen låg ännu kvar i gräset, solstrålarna glittrade öfver blommor och blad, svalorna sysslade vid sitt bo under takåsen, och ifrån skogen hördes gökens rop.

»God morgon!»

»God morgon, Eleonore!»

I hvit blus och med ett glittrande bälte om sitt lif, stod hon framför mig. Spetsen på hennes hattbrätte kastade en lätt skugga öfver hennes kinder, återgifvande spetsens sirliga mönster.

»Kom, vi ha så mycket att göra!»

Jag följde henne. Till skogen styrde vi våra steg, vid stättan räckte jag henne handen till hjälp. Vi plundrade björkarna på deras grenar

och löf, och så sutto vi midt emot hvarandra och bundo guirlander af de doftande, mjuka kvistarna. Hvad det var morgonfriskt i skogen! Hur det kvittrade och jublade i trädkronorna och ibland buskar och snår, och hur det jublade i min egen barm.

»Eleonore, hjälp mig! Det här duger visst inte.»

Hon log. Hennes hand kom att vidröra min, då hon ordnade kvistarna och hjälpte mig till rätta.

»Se här, nu duger det.»

Vi skrattade. Öfver hvartenda litet ord, hvarenda liten rörelse låg som en glödande morgonrodnad, gömmande bakom sig en strålande sol, färdig att uppgå i klarhet och ljus. Men ännu låg den gömd och dold, denna underbara sol, ännu tordes den inte visa sig i hela sin glans, men bakom de enkla, alldagliga orden glittrade det och lyste och värmde.

En lång kedja af björklöf flätade vi samman. Från början var det två, men Eleonore band dem samman till en. Så fällde jag två unga björkar; de skulle resas vid ingången till verandan, hade vi gjort upp. Hur stark min arm var. Med hvilken kraft jag dref yxan in i den hvita, smärta stammen. En skälfning genom de fina grenarna, och björken låg utsträckt på marken framför oss.

»För Elsbets skull,» sade jag och kastade yxan ifrån mig.

»Ja, för Elsbets skull,» sade Eleonore tankfull. »Det är nästan synd — så ung och så däjelig och så — dö för en annans glädje.»

»Kalla det inte synd, Eleonore, kalla det hellre lycka. Den föll i en lycklig stund, och den föll för gläjde, den föll i den tidiga, ljusa sommarmorgonen, medan solen sken öfver de fina grenarna och löfven voro friska och gröna och stammen ännu var hvit och slät. Lycka var det, Eleonore, lycka. Vi få inte stå sörjande vid björkens bår.»

»Du har rätt. Den föll för glädje, och den föll i en lycklig stund. Det förekommer mig, som om själfva lyckan låg och lurade bakom hvarenda buske, i hvartenda snår i dag, som om det inte funnes någon sorg.»

»Eleonore!»

Hon höjde lätt sin hand. Jag såg, att den skälfde.

»Tyst,» hviskade hon, »tyst! Inte ett ord, då jagar du bort den.»

Hon böjde sig ned och samlade ihop den långa björklöfsrankan. Jag tog yxan och de två björkarna, och så vandrade vi hem. Känslor och tankar tumlade om i min barm, det var, som om där ej funnes rum nog. Vid stättan hjälptes vi åt att föra öfver björkarna. Hvad det var för en liten händelse, knappast någon händelse alls, och dock — bland lifvets stora händelser skall den i mitt minne hafva ett rum till lifvets sista dag. Jag skall minnas henne,

hur hon stod på stättans öfversta pinne omstrålad af morgonsolen och med den gröna björklöfsrankan öfver sina axlar, jag skall minnas, hur hennes blick, bäfvande, rädd, lycksalig ett ögonblick sänkte sig i min, besvarande mina blickars tysta bön.

Därhemma satte vi upp björkarna, och jag fäste den långa guirlanden, medan hon höll upp den åt mig. Så lade vi blommor och blad rundt om frukostbordet, halfva bordet hvar. Vi började vid Elsbets plats, ros bredvid ros, en doftande väg, tills vi möttes. Då och då gled min blick tvärs öfver bordet, då blef det rosor på kinderna, och för de rosorna glömde jag dem, med hvilka jag smyckade Elsbets födelsedagsbord. Blomstervägen rubbades, en och annan föll på golfvet, Eleonore skrattade. Hur hon kunde skratta! Själfullt, innerligt, kvittrande. Och jag, som trott, att leende, att skratt var bannlyst från hennes läppar.

Hon lade Elsbets födelsedagsgåfvor omkring hennes frukostkopp, och jag stack in mina verser bland dem.

»Få se!» Eleonore stack nyfiket fram sitt hufvud.

»Nej, pass. Detta är för Elsbet, detta är inte alls för dig. Där uppe på mitt rum finns en vers skrifven för dig, men den är rifven i tusen bitar.»

Ett bullrande ljud från prostens rum hejdade mig. Glädjen och leendet i Eleonores

ansikte dog bort som en fläkt om våren. Hon strök med handen öfver sin panna.

»Å, jag har glömt en stund, glömt, att lyckan ej finns för mig, glömt det alldeles för länge.» — Hon räckte mig sin hand. »Tack, Ragnar, tack för — för — för din hjälp.»

Innan jag hann hindra det, var hon borta från mig.

När jag en stund senare hörsammade frukostklockan och inställde mig i salen, var familjen samlad där. Prostens stol var inrullad, och Eleonore höll på att ordna hans frukost. Det var den forna Eleonore, hon med den dämpade stämman, med oron i ögat och det tunga allvaret i sitt vackra ansikte. Elsbet kom emot mig, glittrande glad, hon hade mina verser i sin hand, och jag gratulerade henne att ha hunnit till sitt sextonde år. Eleonores allvar måste vika gång på gång för Elsbets glädje, hennes munterhet var smittosam. Endast prosten syntes inte glad. Jag såg honom krossa en tår i sitt öga, och han var så matt, att han inte orkade hålla skeden, då han skulle äta, utan Eleonore måste mata honom. Jag hade aldrig sett honom så klen, och jag sade det, hviskande, till Eleonore, men hon svarade mig helt lugnt: »I dag är det ingen fara.» Det förundrade mig. Då jag fann honom sjuk, ansåg hon honom bättre, då jag fann honom bättre, ansåg hon honom sjuk.

Efter frukosten rullades prostens stol in i

hans rum igen. Jag satt i salen och väntade, att Eleonore skulle komma ut, men jag väntade förgäfves. Då gick jag in i expeditionsrummet och knackade på prostens dörr. Eleonore kom ut.

»Säg mig, Eleonore, hvarför blef du i en hast så sorgsen nyss? Låt mig hjälpa dig bära din sorg!»

»Du kan inte dela den med mig, ty den är ensamt min. Du sade en gång, att du hade aktning för min sorg. Visa det genom att aldrig röra vid den!»

Hon försvann genom dörren, och jag stod åter ensam med mina tankar. Allt syntes mig så lätt, intet var omöjligt nu mer, när jag anade, att min kärlek var besvarad.

19.

Hvilket kaos det var i mitt inre!

Den ena stunden öfversvallande glädje och lycka och den andra förtviflan, nattsvart sorg. Eleonores kärlek var min lycka, hennes oåtkomlighet min förtviflan, min egen skefva ställning min sorg. Det var under nattens långa timmar, som känslornas ebb och flod tog ut sin rätt. Mitt beslut att vända mig till min stiftschef och för honom bikta min sorg och utbedja mig ett råd hade ännu icke utförts af den enkla anledningen, att jag, allt sedan min kärlek till Eleonore blef mig uppenbar, känt mig som fastkedjad, ej haft styrka att för ett par dagar lämna den plats, där hon var. Denna min svaghet pinade mig och kom mig att ännu djupare känna självföraktets hvassa udd. Huru skall jag kunna blifva värdig den kärlek jag eröfrat, värdig den lycka jag drömde om? Jag stod på predikstolen i den lilla landskyrkan och

uttalade ord, bakom hvilka ingen tro, ingen öfvertygelse fanns, och hon, Eleonore, satt därnere i prostgårdens bänk och lyssnade på mig. Hvilka stunder af kval! Hvar fanns väl en usling större än jag? Hon därnere, hon trodde mig, och hon älskade mig. Fly, hade hon sagt. Hon skulle fly, om hon hamnade inom områden, där hon ej hörde hemma. Ja, jag skulle fly, jag skulle bryta med allt, lämna allt. Hon hade visat mig vägen. Men jag flydde ej, jag lämnade ej allt, jag stannade kvar dag efter dag, snärjd i kärlekens garn.

Det var i augusti. Jag hade af en anledning blifvit anmodad att predika en söndag i den stad, där mina föräldrar bott och där min moders stoft hvilade. Jag sökte förhindra det men fann inga skäl därtill, jag måste resa. Med tunga tankar och tunga känslor utförde jag detta uppdrag.

Jag satt på min mors graf i den fagra söndagsmorgonen, tills kyrkklockorna manade mig att gå, att lämna det stoft, som var den enda återstod af henne, som jag älskat så högt.

Efter gudstjänstens slut begaf jag mig till fängelset, ty jag hade blifvit anmodad att predika för fångarna. Där fick jag mig en plats anvisad vid ett bord i kröket af en lång korridor. Dörr bredvid dörr stod på glänt fasthållna med kedjor. Jag såg ingen, jag stod ensam i korridoren och talade — talade, och där innanför dörrarna sutto de, brottslingarna och lyss-

nade på mina ord. Jag tyckte mig i inbillningen se ljudvågorna, på hvilka mina ord rullade fram, glida in genom dörrspringorna och nå dem. Hvad hade jag att säga! Hvad sade jag? Jag kan ej redogöra därför, men jag minns, att mina tankar voro förknippade med mitt hem. Jag minns, att jag talade om, huru åtminstone en människa i vårt lif trott på oss, nämligen vår moder, huru hon hoppats och drömt om att barnets väg skulle löpa fjärran från synd och lögn och skam och vanära. Jag minns, huru tanken på min egen moder lockade fram tårar i mina ögon. Å, de kunde saklöst få falla, det var ingen, som såg det. — När jag slutat, tog jag mina böcker för att gå. Då jag passerade den långa raden af dörrar på sina kedjor, stacks en hand ut ur en af dörrspringorna. Det var en utmärglad manshand, och därofvanför skymtade en kant af den grå fängelsetröjan fram. Den magra handen rörde mig, jag stannade, och våra händer omslöto hvarandra.

»Bed för mig!» ljöd det därinifrån cellen. Det isade genom mitt blod.

»Bed själf till den Gud ni tror på!»

Jag släppte den utmärglade handen och gick. Fånggevaldigern visade sig, kedjorna rasslade, dörrarna stängdes. Jag begaf mig till fängelsedirektören. Han hade inbjudit mig till middag. Vi samtalade om fångarna, och jag berättade om fången, som räckt sin hand genom

dörrspringan åt mig. Jag ville veta, hvem han var och hvad han gjort.

»Det skall jag taga reda på,» sade fängelsedirektören villigt, och efter en stund kunde han lämna mig den upplysningen, att fången ifråga var till börden dansk och hette Jensen, att han stulit och rymt samt blifvit gripen här i Sverige och skulle endera dagen föras till Köpenhamn för rannsakning.

»Men han talade svenska,» inföll jag.

»Ja, jag vet det,» svarade direktören, »och det är inte utan, att jag i denne Jensen igenkänner en svensk, som för en tjugu år sedan lämnade staden för några trakasserier. Han hette Gråde och var tjänsteman i banken. Jag är inte fullkomligt säker på att denne Jensen är identisk med Gråde, och jag har inte nämnt om denna min förmodan till någon ännu. Vi få se, hvad rannsakningen i Köpenhamn leder till.»

Orden susade i mina öron. Jag tyckte, att hjärtat stannat i mitt bröst. Var det min faders hand, som jag hållit i min? Var det för min far jag predikat i fängelsekorridoren i dag? Jag måste stryka öfver min panna för att förvissa mig om, att jag inte drömde, att det var verklighet.

»Ni är trött, ni behöfver hvila,» sade fängelsedirektören. »Det har varit en arbetsdag för er i dag.»

»Ja, jag är trött, men jag skulle ändå vilja

tala litet med den där fången — hvad var det han hette nu igen — Jensen. Det gör mig ondt om honom. Tillåter direktörn, att jag besöker honom i hans cell?»

»Det vill jag inte uppställa något hinder för. Han är förmodligen i behof af ett enskildt samtal, hans beteende i dag utvisar det. Hela dagen i går satt han med händerna för sitt ansikte och grubblade. På alla mina frågor svarade han blott, att han inte var ställd under någon rannsakning här.»

En timme senare befann jag mig återigen i den långa korridoren, fängelsedirektören var med mig, och vi stannade utanför dörren, där jag nyss stått med den utmärglade handen i min. Direktören hade lofvat mig att först ensam besöka fången och säga honom, att jag önskade ett samtal. »Säg dock inte mitt namn,» bad jag, »låt mig endast vara prästen, som träder honom till mötes.»

Kedjan rasslade, dörren öppnades och slöts igen efter fängelsedirektören, och jag stod ensam utanför dörren. Min blick gled ut genom fönstret midt emot, ut i den tomma rymden, sökande ett fäste, sökande någon, till hvilken jag kunde ropa: Låt det icke så vara! Låt det icke så vara!

Dörren gick upp, och fängelsedirektören bad mig stiga in. Ett steg — och jag stod innanför cellens dörr. Direktören sade något, men jag fattade ej, hvad det var. Så stängdes

dörren, vi voro ensamma, fången och jag. Då lät jag min blick hvila på mannen framför mig i den grå fängelsekåpan, och i cellens dunkel såg jag, att fången var min far.

Jag tog ett steg emot honom, jag hade inte kraft att räcka ut min hand.

»Jag har en fråga att ställa till dig, en fråga blott,» sade jag, och min röst skälfde. »Hur kunde du öfverge henne, som skänkte dig sin tro och sitt hjärtas rena, öfversvallande kärlek, hon, som gjorde ditt hem ljust och vänligt och gladt och som offrade allt för dig — hur kunde du? Det är din son, som frågar dig.»

»Ragnar!»

Den magra, utmärglade handen sträcktes darrande emot mig. Jag stod kvar stödd mot cellens vägg.

»Hur kunde du?»

»Jag visste inte, att det var mot dig, Ragnar, jag i dag sträckte min hand, jag visste inte, att du blifvit präst.»

Den forna klangfulla stämman var bruten.

»Jag vill ha svar på min fråga. Hur kunde du?»

De svarta, underbara ögonen, som min mor i så mycken kärlek blickat in uti, hängde liksom fast vid mig.

»Hur vill du, att jag skall kunna svara på en fråga, som jag själf grubblat öfver i tjugu års tid. Då jag, som kunde göra det, inte förstår, hur det var möjligt, hur skulle då du, som

inte kunde göra det, förstå det. Det finns makter, som snärja den ena och gå den andra förbi. Jag var snärjd, anfäktelsen var gruflig, jag föll. Du, som aldrig varit snärjd, du, som aldrig varit anfäktad, du, som aldrig fallit, döm mig.»

»Vet du, att hon dog af sorg?»

»Om jag vet det! Vet du, hur det kändes här innanför i min barm, då jag fick veta det? Men jag har hämnats hennes död. Hon, den andra, hon, som blef min snara, henne sänkte jag i Donaus djup.»

En frossbrytning skakade mig.

»Ser du, synden är aldrig en,» fortfor han, »ur den ena synden går den andra fram liksom länkarna i en kedja. Det löper en sådan lång, tung kätting af synder genom mitt lif, lång nog att kunna sänka mig ned i fördömelsens djup.»

Då öppnades dörren, och fängelsedirektören trädde in. Den tid, han anslagit för mitt samtal med fången, var utlupen.

»Gif mig en halftimme till!» bad jag. »Bikten är ännu inte slut.»

Fängelsedirektören gick, vi voro åter ensamma.

»Hvad vill du, att jag mer skall bikta för dig?»

»Allt, hela din historia, hvarför du befinner dig här och — hur du kunde öfverge oss.»

Det skimrade i de mörka ögonen, det var

en underlig glans. På de magra, utmärglade händerna droppade stora tårar.

»Hon sjöng för oss kväll efter kväll,» började han. »Hon kallade mig sin mörkögde riddare. Det var så kallt här i norden, så rysande kallt, tyckte hon, själfva blodet måste vara fruset här. Blott hos mig fanns det värme, sade hon, hos mig hade hon funnit en glödande gnista, 'för den gnistans skull älskar jag dig', hviskade hon till mig. Du såg inte hennes ögon, hur de bådo mig, du såg inte de mjuka armarna om min hals, du kände inte svallvågorna i mitt mörka blod, du hörde inte hennes smekande stämma, då hon täljde mig om sitt yppiga hem i Donau-staden. Där skulle vi bo, hon och jag, och när hon om kvällarna återvände hem, sedan hon sjungit sina visor, då skulle jag, näktergalen, som hon fångat i norden, sjunga för henne, för henne ensam. — Jag nämnde min hustru, jag nämnde min son. — Å, de hade ju haft mig länge nog, de skulle trösta sig, nu var det hennes tur, hennes; när jag tröttnat på henne och på lifvet i södern, då kunde jag ju återvända till norden och till dem. — Hvad? Inte mod, inte mod att ta emot lifvet och lyckan och kärleken, och hon, som trott, att det bodde mod i norden. — Jag hade bankens mynt i min hand, jag stoppade dem i min ficka, de voro för oss, endast för oss, — och så följde jag henne. — Vårt lif i Donaustaden vill jag ej skildra för dig. En afton då hon sjöng sina

glada visor på varietéen, fann jag på ett kafé en svensk tidning, som berättade för mig om din mors död. — Den kvällen hämtade jag henne ej, den kvällen fann hon mig på gatan utanför vårt hus, då hon kom hem. 'Följ mig,' hviskade jag, 'följ mig! En fara hotar dig.' Hon följde mig rädd, darrande. 'Hvad är det?' frågade hon gång på gång. 'Tyst, följ mig blott!' svarade jag. Vi skyndade genom gatorna, längre och längre bort, ut ur staden. På jordvallen vid floden stannade vi. Månen kastade sitt ljus öfver det sminkade ansiktet, fasa stod att läsa däri. Rysande slöt hon den eleganta, sidenfodrade aftonkappan om sin fagra kropp. — 'Hvad är det?' — 'Ja, nu skall du få veta, hvad det är,' sade jag, 'men kom mig ändå närmare, låt mig hålla min arm om ditt lif, så, just så.' Hon blickade förskräckt upp i mitt ansikte, så böjde jag mig ned och hviskade i hennes öra de tre orden: 'du måste dö,' och i nästa sekund rullade hennes kropp utför jordvallen, och med ett skrik försvann hon i Donaus djup. — Jag återvände till staden, gick direkt till bangården, löste mig en biljett och följde med tåget söderut. Året därpå träffade jag i Italien en ryss, som jag gjort bekantskap med i Donaustaden. Våra ögon hade blixtrat emot hvarandra som svärdsegg i den vackra varietésångerskans salong. Nu berättade han för mig, triumferande, hur hon sedan skrattat åt mig och gjort en lustig historia öfver den tölpaktige svenskens

svartsjuka och att han inte ens haft mod att följa henne till botten.»

»Hon dog således ej, du är således inte en mördare,» utropade jag.

Han såg på mig, undrande.

»Nej, hon dog inte,» sade han. »Men, ser du, mördat henne har jag ändå, jag mördade henne här inne.»

Han tryckte sin magra hand mot sitt bröst.

»Och sedan? Hvad företog du dig sedan?» frågade jag.

»Sedan? Ja, du har rätt, där kom ett sedan i mitt lif. År, långa som lifstider och ängsligt tunga som höstdagarna i norden. Utan hem, utan anhörig, utan fotfäste irrade jag från stad till stad, från land till land. Musiken gaf mig bröd, jag var speleman, ser du, speleman. Medan du växte upp här i norden, satt din far och spelade där nere i södern, lätta, dansande melodier, muntra som bäckarnas sorl en vårdag i norden eller drömmande, veka och klagande som västanvindens sus i våra skogar. Och man klappade i händerna, man gret, man skrattade, man dansade efter mina toner — hvad gjorde det dem, att jag drog min stråke genom blödande hjärtesår. Hvad visste de om spelemannens tankar? Ingen, ingen visste, huru de i trånande kval vandrade mot norden för att sola sig i minnet af en ljushårig liten pilt, som en gång kallat honom far. Då klagade det i strängarna, drömmande, längtansfullt, då

gledo tonerna undrande omkring, spörjande hvarandra: Huru stor månne han nu är, den lille? — Har han vuxit mycket? — Har han den lilla gropen kvar i sin haka? — Är hans hår lika vågigt och mjukt som förr? — Låt oss se, huru gammal är han nu? — Hvad månne han gör nu, just nu? — Ha de lärt honom ännu att förbanna sin far? Då förenade sig alla tonerna i en snyftning. Då var det, som om alla strängar brustit. — Jag höll mig alltjämt i södern, jag tordes inte taga ett steg emot norden, jag var rädd för norden, det var endast mina tankar, som fingo vandra dit. Och ändå drogs jag dit med oemotståndlig makt. Jag spelade i Neapel, i Rom, i Milano, i Genève, i Zürich, i München, i Dresden, i Berlin, i Hamburg, i Köpenhamn. — Å, det blå sundet glittrade emot mig, och där bakom låg Sverige, Sverige. Mitt hår var svart, när jag sist såg de blå böljorna, nu var det hvitt som snö. Då var sonen en liten pilt blott, nu var han vuxen, nu var han en man. Ve mig, om min skugga skulle falla öfver hans väg! Mina fötter skulle aldrig få trampa den välsignade mark, som han kallade sitt fosterland. Det stora djupet skulle alltid komma att skilja oss från hvarandra. Men här vill jag stanna, tänkte jag, här, på andra stranden af det haf, som slår mot Sveriges kust. Under de dagar, som ännu återstå af mitt lif, skall jag stå här och blicka hän mot Sveriges land, såsom fordom Mose stod på top-

pen af Nebo berg och blickade mot sitt Kanaan. Och jag stod på andra sidan sundet och blickade hit öfver i trånande längtan, undrande och drömmande. Undrande öfver huru sonen nu såg ut, hvad han blifvit, hvad han dugde till, drömmande om huru hans väg därborta i hemlandet gick fram i rättfärdighet och lycka och frid. — Som medlem af ett musikkapell hade jag kommit öfver till Danmark. Direktören var en usling. Han gaf oss icke vår lön. Jag var skyldig för det bröd, jag ätit, i mer än en månads tid. En dag förtäljde han för oss, att han blifvit engagerad i Sverige och att vi om en vecka skulle resa dit. Jag sade honom, att jag ej kunde följa honom till Sverige och att jag ovillkorligen fordrade min lön. Han svarade mig med okvädinsord. Jag besökte honom i hans hem en, två, tre gånger utan resultat. Tredje gången lät han mig vänta, jag stod i hans rum, nyckeln satt i hans skrifbord. Jag drog ut lådan, där låg hans plånbok. Jag räknade af den summa, han var skyldig mig, och stoppade den i min ficka. Jag lät skrifbordslådan stå öppen, att han måtte se det, och så gick jag. Vid Gud, jag tog ej ett öre utöfver det han var skyldig mig.»

Han höjde sin magra hand och knöt den krampaktigt. Så föll den maktlös ned. Det kom något drömmande i hans blick, något vemodigt, och han fortsatte:

»Jag betalte min värd det jag var skyldig

och sedan —! Hvem styrde mina steg? En annans vilja måste det ha varit, min var det ej. Jag gick direkt till hamnen, en ångare var färdig att lägga ut. Jag gick ombord, landgången drogs in, och den stora kolossen gled långsamt ut ur hamnen. Jag såg mig om, det talades svenska ombord, båten hette Norden, och för full maskin ångade den hän mot Sverige. Jag stod i fören och såg mot det land, vi närmade oss mer och mer. Mitt hemland låg solbelyst framför mig. — Sakta, liksom dröjande gled båten in i svensk hamn. En lina kastades från vår båt, den fästes på svensk mark och band oss samman med Sverige. Jag var den siste, som vandrade öfver landgången. Hvart skulle jag gå? Jo, jag visste det. Jag skulle uppsöka en graf, där skulle jag böja mina knän och sedan — bort igen. Så kom jag hit. Jag gick omkring på kyrkogården, sökande efter ett namn, som mina läppar ej voro värdiga att uttala. Jag fann det ej. Då föll min blick på en enkel vård med de två orden: Min moder. Längst ner vid stenens fot fann jag ett par årtal, och då visste jag, att där skulle jag böja mina knän. Det var afton, då jag kom dit. När jag gick därifrån, sken solen öfver de två orden, som jag stirrat på natten igenom. De två orden talade om min son, de hälsade mig från honom. — Så greps jag. Min motståndare på andra sidan sundet hade hetsat polisen på mig — och så kom jag hit. De klädde af mig mina kläder

för att undersöka, om jag gömt det stulna i dem, och så satte de den här kåpan på — och i den skulle jag återse min son.»

Hans grå hufvud böjde sig djupt, men jag slog armarna om hans hals, och våra tårar blandades.

»Min far, din son skall befria dig från fängelsekåpan och den trånga cellen. Jag skall tala med fängelsedirektören, jag skall resa till Köpenhamn, jag skall återlämna det där du tog, allt skall bli godt igen.»

»Jag stal ingenting af honom, det var min lön jag tog, — inte ett öre för mycket, — tror du mig?»

»Ja, jag tror dig.»

»Men, min son, det finns dock en stöld, som din far begått, och som du ej kan befria honom ifrån. Nu är rannsakningens timme slagen för mig.»

»Hvilken stöld menar du, min far?»

»Hvilken stöld, frågar du. Vet du då ej, att jag gjorde mig till tjuf för att kunna fly med henne, hon, som bedrog mig. Det var bankens medel jag tog. Nemesis lefver. Jag skulle hit för att gripas, det var här, jag begick mitt lifs största synd.»

»Den skulden är betald.»

»Af hvem?»

Hans läppar skälfde, då han framställde den frågan.

»Min morfar betäckte summan, inte ett öre

blef obetaldt. Vid hans död återgäldade jag med mitt arf, hvad han lagt ut för dig.»

»Gud välsigne dig, min son!»

Han snyftade som ett barn i mina armar.

Jag såg på klockan.

»Om ett par minuter är fängelsedirektören här för att hämta mig. Skall han då finna fången och prästen eller far och son?» frågade jag.

Med hvilken innerlighet min fars blick hvilade på mig.

»Fången och prästen,» svarade han. »Min skugga får inte falla öfver din väg. Men innan du går, säg mig ett ord om henne, din mor! Förbannade hon mig?»

»Nej, min far, hon förbannade dig ej, hon bad mig bedja Gud för dig genom hela mitt lif, och så dog hon.»

»Och du har bedt för mig?»

Kedjan rasslade, dörren gick upp. Prästen tryckte fångens hand och lämnade cellen med fängelsedirektören. Den tunga dörren gled igen mellan dem.

»Nå, har fången gjort sin bikt, har han bekänt?» frågade direktören.

Jag berättade då, hur det kom sig, att han blifvit häktad, och att jag ämnade utverka befrielse för honom.

»Har han förut varit i delo med lagen?»

»Nej.»

Hvad det var skönt att få säga det ordet.

Jag sade farväl till fängelsedirektören, tackande honom.

Hän till min mors graf styrde jag mina steg. På den gröna kulle, där jag på morgonen lagt mina blommor, satte jag mig ned och lutade min heta panna mot grafstenens kalla granit. »Du måste bedja Gud för din far genom hela ditt lif», hade min mor sagt. »Bed för mig», hade min far hviskat utan att veta, hvem han sade det till. Det var något af bönhörelse, som omsväfvade mig — bönhörelse utan bön. Ofrivilligt knäppte jag mina händer samman, och utan att jag visste, hvarifrån det kom eller till hvem jag sade det, hörde jag mina läppar hviska — tack!

20.

Följande dag for jag till Köpenhamn. Jag uppsökte den kapellmästare, som haft min far i sin tjänst. Han var svår att finna, timmar igenom lät han mig vänta på sig. När han ändtligen inställde sig, frågade han vresigt: »Hvad är det fråga om? Min tid är mycket dyrbar.» Han tilltalade mig på tyska.

»Tillåt mig upplysa er om, att det är inte bara er tid, som är dyrbar,» svarade jag.

I den blick han riktade på mig låg något härsklystet, otämdt, något af vilde.

»Till sak! Hvad vill ni?» frågade han barskt.

»Jag vill, att ni genast anmäler hos polismyndigheterna, att ni ej blifvit bestulen och att den man, ni utpekat för polisen som tjuf och som nu sitter häktad för stöld, måtte förklaras för oskyldig och genast försättas på fri fot.»

Barskheten i hans stämma hade smittat också min.

»Jaså, det är således angående Jensen, den tjufven, ni kommit. Hvad har ni med den saken att göra?»

»Mer än ni tror och förmodar,» svarade jag. »Jag skall ta hand om saken och vända den mot er själf, och det skall komma att kosta er mer än de penningar denne Jensen med rätt tog ur er låda.»

En grof svordom afbröt mitt tal. Jag beräknade afståndet mellan oss, ty jag såg, att jag hade framför mig mannen med passionerna och utan behärskningen, mannen, som kunde lyfta sin hand mot hvem som helst.

»Han har således råd att hålla sig med advokat, den uslingen.»

»Ni har att välja: vill ni nedlägga saken, eller jag väcker åtal mot er.»

»Hvad skulle ni ha att anklaga mig för?»

»Det skall ni få veta då. Välj!»

»Nå, låt mig då sätta upp det villkoret, att han återlämnar de penningar han tog från mig.»

»De penningar han tog från er skall han återlämna, men mot det villkor, att ni utbetalar hans lön. Hur stor blir månne er vinst?»

Han mumlade något mellan sina tänder. Jag kunde ej urskilja, hvad det var, förmodligen var det en ed.

»Nå, är då saken uppgjord?» frågade jag.

»Men då måste han återta sin plats och genast träda i tjänstgöring. Genom den uslingens försvinnande uppkom en lucka i orkestern, en lucka, som jag ännu inte fått fylld.»

»Han kommer aldrig att arbeta under er ledning mer,» svarade jag. »Då ni inte lyckats binda edra medarbetare med något kontrakt, får ni stå ert kast.»

Jag hade nämligen före mitt samtal med direktören lyckats få ett samtal med en af musikanterna och af honom fått veta, att ingen i orkestern var bunden af något kontrakt, emedan direktören ej ville gå in på att det kontraktsenligt bestämdes, att aflöningen skulle utbetalas på bestämd dag i månaden.

»Ni följer mig således.»

»Hvart?» frågade han.

»Till polismyndigheterna.»

»Men min tid tillåter det inte nu.»

»Och min tillåter det inte sedan. Kommer ni?»

Han steg upp, kastade en mönstrande blick på sina kläder och tog sin hatt. Utan vidare ordväxling följde han mig till polismyndigheterna, och där fick jag honom att tillstå, att han ej blifvit bestulen, att det var ett misstag, och att den man, han utpekat som tjuf och på telegrafisk order häktats, var oskyldig. Då vi lämnade polismyndigheterna, hade telegram afgått till Sverige om min fars försättande på fri fot.

En börda var lyft från mitt sinne.

Jag telegraferade nu till fängelsedirektören, bedjande honom gifva Jensen min adress i Köpenhamn. Föregående dag hade jag afsändt ett telegram till mormor i Uppsala och bedt henne sända mig penningar. Samma dag hade jag haft ett telefonsamtal med Eleonore. I två dagar hade jag varit skild från henne. De två dagarna föreföllo mig som år. »Din röst låter så ansträngd, har det händt dig något?» frågade hon. Jag tyckte mig höra en viss skälfvande oro i hennes egen stämma. — »Nej, Eleonore, det har inte händt mig något,» svarade jag. Så lofvade jag att ovillkorligen infinna mig till söndagen.

Jag dref omkring på gatorna i det bullersamma Köpenhamn, ömsom bedröfvad, ömsom glad, jag väntade på min far. Dagen efter sedan telegrammet om hans försättande på fri fot afgått, stod jag i middagssolen nere vid hamnen, blickande utåt sjön. En ångare plöjde raskt vågorna och närmade sig strand. Kommen närmare, saktade den farten och gled för half maskin in i hamnen. Lutad mot relingen stod en man, hvars hår liksom han skägg var hvitt som nordens snö. Han var lång och smärt, och det låg en viss elegans i hans hållning, den lätta reskappan var uppknäppt. Det var min far. Det var den man, som min mor skänkt sitt hjärtas hela glödande kärlek, den man, för hvilken hon öfvergifvit far och mor,

hem och vänner och följt till gränslös lycka och gränslöst lidande.

Han såg bort mot den plats, där jag stod. Jag blottade mitt hufvud för honom, och han sträckte ut sin hand emot mig. Nästa minut sprang jag öfver landgången, och han slöt mig i sina armar.

»Tack, min son, tack!» hviskade han gång på gång.

Vi åkte upp till det hotell, där jag bodde. Jag drog fram en länstol till det öppna fönstret, ty det var kväfvande hett. Han slog sig ned, han såg så trött ut, att mitt hjärta rördes däraf.

»Kanske att du vill hvila litet först, i så fall skall jag lämna dig en siund, min far,» sade jag, läggande min hand på hans axel.

»Nej, lämna mig inte nu, inte nu, Ragnar.» Han grep hårdt om min hand. »Låt mig se på dig riktigt, se, hur du ser ut. Du vet inte, hur jag längtat därefter under långa år.»

Hans blick for granskande öfver mig, och medan han såg på mig, talade han sakta för sig själf: »Det är hennes blick, hennes goda, hjärtevarma blick, det är hennes panna, stämplad med renhetens stämpel, de fina näsvingarna äro hennes och hakan med sin lilla grop också. Må Guds änglar aldrig vika från hans sida!»

När han tystnat, började jag tala om mitt samtal med musikdirektören, men han afbröt mig genast.

»Hur kunde du känna igen mig?» frågade

han. »Jag menar inte i dag på båten, utan därborta i — i cellen.»

Jag berättade då, huru fängelsedirektören ledt mig på spåren och huru jag genast på de mörka ögonen, som jag bevarat i så troget minne, igenkänt min far. Han bad mig berätta något om mig själf och min mor, allt, som jag mindes om henne.

»Inte nu,» sade jag, »först måste vi äta middag, en återseendets middag.» Jag log för att muntra upp honom en smula, men jag fick intet leende till svar utan en tår, som långsamt halkade utför hans skrumpna kind.

»Orkar du följa med mig ut?»

Han reste sig upp. Hvad han var lång och ståtlig, hvad hans hållning var imponerande.

»Jag är alls inte sjuk, min käre son, inte alls sjuk. Sorgen öfver mig själf och glädjen öfver dig förlamade mig blott för en stund.»

Han syntes mig som ett praktfullt höstblomster, som i aningsfull väntan på tillintetgörelse, sökte, medan ännu var tid, utveckla allt det lif och all den fägring, som ännu fanns kvar.

Vi följdes åt ut. Han tog min arm, och när vi vandrade under bokarnas skugga, kände jag, att allt var förlåtet, att allt var glömdt och att både hjärta och hand hos mig, såsom i mina barnaår, voro redo till min fars försvar.

När vi återvände till hotellet, hade kvälls-

kylan efterträdt dagens hetta. Jag stängde fönstret, och när min far sjönk ned i den mjuka länstolen lade jag min plaid öfver hans axlar. En glödlampas svala ljus föll öfver oss båda.

»Berätta nu allt för mig, Ragnar, hör du det, allt om henne och dig!»

Så täljde jag mitt lifs historia för min far, sade honom, hur det kom sig, att jag blef präst, skildrade de yttre konturerna af mitt lif, men min inre brist, mitt lidande och mina tvifvel hade jag icke hjärta att då lägga ned för hans trötta fötter. Men där fanns ännu en sak, som jag ej rörde vid, och det var min kärlek till Eleonore, och det kom sig däraf, att jag icke fann ord, min tanke darrade inför uttalandet däraf, och jag kände, att de första orden om min kärlek måste vara riktade till den jag älskade.

Min far hade hela tiden suttit tyst. Han föreföll mig så kraftlös, så svag, så hopsjunken, så förkrossad. Hans magra hand låg utsträckt på stolens karm, den var skälfvande, och jag såg, huru den då och då höjdes för att torka bort en tår. Den magra handen uttryckte så mycken sorg, den rörde mig till medlidande. När den så sträcktes emot mig, och jag hörde min far hviska: »Kan du förlåta mig allt det lidande jag samlat öfver ditt lif?», då grep jag den under tårar och med varm barnakärlek, kännande blodsbandets starka, underbara makt.

»Allt är förlåtet, min far, allt.»

Vi sutto länge tillsammans den kvällen. Vi talade icke blott om det förflutna, vi talade också om det närvarande, och vi gjorde upp planer för framtiden. Jag tog löfte af min far att inte arbeta mer utan hvila den tid, som ännu återstod af hans lif. Han var icke så gammal ännu, men hans kraft var bruten, sorg och längtan hade brutit den. Som min far på inga villkor ville följa mig till Sverige nu — jag förstod hans känsla — kommo vi öfverens om att följande dag för tillfället söka få ett hem åt honom i närheten af Köpenhamn.

»Vid sundet,» sade han, »hör du det, vid sundet. Jag vill stå på stranden och se öfver mot Sverige och tänka på dig.»

Det lyckades för mig. Hos en äldre änkefru på landet, några mil norr om Köpenhamn, fick jag ett hem för min far. Jag följde honom dit. Den vänliga gamla frun förvandlade sin salong till ett bekvämt rum för honom, och från ett af fönstren kunde han se ut öfver det blå, glittrande sundet, bakom hvilket Sverige låg.

»En gång kommer jag för att hämta dig öfver till andra stranden, till Sverige och din son,» sade jag, då vi skildes åt.

21.

Jag for uppför prostgårdens allé.

I mitt inre hade varit ett kaos af tankar, alltsedan jag lämnat min far. Nu gåfvo de alla vika, nu voro de alla undanskjutna för den enda tanken, att jag skulle återse Eleonore.

Hon kom ut på verandan, då jag körde upp på gården. Hon kom inte så där stilla och tyst, som jag var van att se henne komma, utan hastigt, som om hon sprungit, kom hon mig till mötes.

»Rymmare,» sade hon leende.

»Och fasttagare,» svarade jag, gripande hennes hand.

Hon lät mig behålla den och strök sakta med den andra öfver håret, vinden sökte få de mörka hårmassorna i oordning. Hennes ögon strålade.

»Har man saknat mig? Är jag välkommen?»

»Vi ha alla saknat dig, du är välkommen till alla.»

»Tack, Eleonore! Hur är det med din far?»

»Å, han är hvarken bättre eller sämre, han är likadan, som då du for för en vecka sedan.»

»En vecka sedan, ja, det är verkligen bara en vecka, sedan jag sist såg dig, Eleonore. Det förefaller mig, som om det varit år.»

»Då har du inte varit lycklig, då har du inte varit glad.»

Hennes blick höjde sig mot min, forskande, orolig. Jag svarade henne ej. En känsla, misströstande, ångestfull, dök upp i min barm. »Hon är för god för dig, mycket för god,» hviskade den känslan, »du kan aldrig draga din mörka historia inför hennes rena blick.»

»Du ser så trött ut, och du är blek, du måste hvila,» sade Eleonore. »Om du behöfver något, hoppas jag, att du säger till därom.»

Jag tryckte hennes hand till svar och gick upp på mitt rum, tackande henne i mitt sinne för hennes finkänslighet att ej fråga mig om något. Jag hade längtat genom natt och dag efter att återse henne, jag hade känt en jublande känsla af lycka, då jag åter stod vid hennes sida, jag kände ännu trycket af hennes hand i min — och så, i hast denna hopplöshetens mördande tyngd, som ville krossa till döds all min lycka, all min glädje. En blick blott, som förvissade mig om hennes kärlek, ett ord, en min, och hur det stormade i min

barm — självföraktets och hopplöshetens alla frätande kval. Hvar hade de känslorna hållit hus i de dagar, då jag kämpade för att vinna hennes kärlek?

»Med hvilken rätt har du lockat till dig hennes hjärtas rena, varma känsla?» frågade det inom mig, dömande, förebrående. »Är det rätt af dig att binda henne vid ditt skuggfyllda lif? Hvad har du att gifva henne? Kan du blifva henne ett stöd, du, som saknar fäste för din egen fot, du, som vacklar hit och dit utan någon hållpunkt?» Men när alla dessa känslor och tankar stormat ut, gled en enda, strålande, ljus, majestätisk, genom min barm, och den måste höja sig, att där måtte bli rum, mera rum. »Hon älskar dig,» hviskade den tanken, och där blef alldeles stilla, alldeles tyst, allt uppgick i detta enda — hon älskar dig.

Då jag en stund senare gick ner till supéen, var lyckan åter den förhärskande känslan i mitt bröst.

»Vi trodde nästan, att du hade rymt från oss,» sade Elsbet, då vi slagit oss ned vid bordet. »Det lät så misstänkt, att du måste resa så där hastigt och ända till Köpenhamn. Jag var alldeles förvissad om att det var för kärleks skull och att du var bort och förlofvade dig. Eleonore trodde också det, och hon sade att det skulle glädja henne, om du kom hem förlofvad, men det tyckte inte jag, jag är glad öfver, att du inte bär någon ring.»

»Elsbet, du måste lära dig att handskas varsamt med andras tillhörigheter och inte så här skoningslöst röra vid andras känslor och tycken. Förstår du inte, att man kan göra hvarandra illa därmed.»

Det var Eleonore, som talade.

»Göra illa hvarandra,» repeterade Elsbet, »inte kunde jag göra illa Ragnar med att tala om att vi trott, att han var bort och förlofvade sig. Om jag rest bort och förlofvat mig och kommit hem igen, då ville jag, att alla skulle tala därom. Jag skulle inte tycka om att låsa in min lycka så där hemlighetsfullt inom mig själf, jag skulle bära fram den i ljuset, och alla skulle få se den.»

»När du en gång blir kär,» svarade Eleonore, »djupt och verkligt kär, tror jag nog, att du ändrar åsikt. Det är de små sakerna och de små känslorna, som man breder ut i ljuset för hvem som helst att se och hvem som helst att röra vid. Det, som har stort värde, det, som är dyrbart, det lägger man inom lås och bom.»

»Jag tycker ändå inte om det, som är instängdt,» envisades Elsbet, »och jag kommer aldrig att stänga in min lycka.»

»Efter som du vill bära fram allt, kan du väl säga mig, hvarför du inte tycker om, att jag förlofvar mig,» sade jag skrattande.

»Å-ja, jag vet inte riktigt hvarför, men jag tycker mer om, att du är oförlofvad, jag tror, att du är trefligare då.»

»Men dig, Eleonore, dig hade det gladt, var det inte så?» frågade jag, vändande mig till henne.

»Om jag visste, att du vore lycklig, skulle det naturligtvis glädja mig.»

»Och du trodde, att min lycka stod att finna där borta i Köpenhamn?»

Hon såg icke upp från sin tallrik, hon gaf mig ej en enda blick.

»Lyckan står att finna öfverallt.»

Vi stego upp från bordet. Den forna, stela, afvisande Eleonore hade återkommit. Jag önskade, att jag kunnat slita denna isande förklädnad ifrån henne och fråga henne hvarför, hvarför? Men en okänd makt afhöll mig, och denna makt utgick från henne.

Uppkommen på mitt rum, satte jag mig ned och skref till min mormor. Jag förtäljde henne allt om min far, och jag bad henne att skänka honom sin förlåtelse. Jag talade om för henne, huru jag beslutat mig för att afstå nästan hela min lön för att kunna bereda honom ett hem, ett tillfälligt hem där borta på andra sidan sundet. Jag sade henne också, att jag önskade, att jag hade ett eget hem, som jag kunde bjuda honom att dela med mig. Men jag kände mig så oförmögen, jag var så misströstande. Jag var ju man, och jag var ung, borde jag inte ha kraft nog att arbeta för två?

För två? Jag lade bort pennan. Å, där fanns ännu en, som jag ville skänka all min

kraft, som jag ville arbeta för under hela mitt lif, att ingen möda, ingen svårighet, inga bekymmer måtte nå henne. Jag steg upp och började vandra fram och åter i mitt rum. I fantasien timrade jag upp ett hem åt Eleonore och mig, och all världens lycka gömde jag därinne, och min gamle far delade hemmet och lyckan med oss. Det var midnatt, då jag vaknade upp ur mina drömmar och återkom till den öde verkligheten. Jag spände mina muskler och frågade mig själf, om jag då intet annat förmådde än att drömma drömmar. Var jag då blifven så svag? Var då all min kraft, min förmåga så lemlästad, så kringgärdad, så bunden? Nej, det fanns krafter hos mig, jag kände det, fastän kärleken lockat mig in i veka drömmar. Jag ville samla mina krafter, jag ville bryta mig lös från den pinsamma ställning, jag befann mig uti, och bana mig en väg till ett mål, som jag själf utstakat åt mig. Jag ville det, och jag skulle det.

Jag satte mig ner och fullbordade brefvet till min mormor. När det var gjordt, lade jag mig, men inte förrän mörkret började ge vika för en ny dag, somnade jag.

22.

Ett par dagar därefter hade jag bref från mormor. Hon skref:

»Hvarför skulle jag inte förlåta din far, då du själf gjort det? Den sorg, han drog öfver min dotters lif, har nått ett slut, och straffande har den hämnat sig på hans eget. Jag gillar ditt handlingssätt emot honom, och att du ej själf har att gifva honom allt, som ditt hjärta vill gifva, får du ej klaga öfver ännu. Du har ju mig att vädja till, och jag skall bistå dig med den summa, som åtgår för din fars räkning. Den tid kommer nog, då du kan taga din far hem till dig, men du får inte glömma, att du ännu är ung och att det kräfver både arbete och tid att timra åt sig ett eget hem. — Ingen missmodighet, min gosse! Arbeta med hela din kraft i det kall, du blifvit satt, nöj dig med hvad som är, nöj dig med det närvarande och jaga inte efter något i fjärran! —

Det går som en dallrande oro genom ditt bref. Där är något, som du döljer för gamla mormor. Och vet du, hvad hon anar? Hon anar, att kärleken gjort sitt intåg i din inre värld. Jag önskar nästan att så inte vore. Den ställer till så mycken villervalla, den kan vända upp och ned på allting i hjärtekammaren, den för inte alltid lycka med sig. Jag bäfvar för din lycka, min store gosse, bäfvar vid tanken på att en kvinna förr eller senare skall få hand om den. — Men det är rätt, bakom vår lycka står ju Gud. Din gamla mormor skall ej tröttna att bedja Gud för dig.»

Jag kysste brefvet, lade det i min ficka och gick ner på expeditionsrummet. Jag satte mig vid skrifbordet och fördjupade mig i ett arbete. I prostens rum var allt tyst och stilla, jag förmodade, att den gamle sof sin eftermiddagssömn. Jag hade inte besökt honom den dagen. Då jag på förmiddagen knackade på hans dörr, hade Eleonore kommit emot mig och sagt, att fadern var inte stark nog för ett besök. Jag hade då afstått, jag gjorde det numera alltid, och hennes ögon tackade mig därför.

Jag hade inte suttit länge vid mitt arbete, förrän ett underligt ljud nådde mitt öra, det kom från prostens rum. Jag lyssnade, någon talade där inne, det var prosten, och han skrattade, ett hest, lallande skratt. »Han är säkerligen vid godt humör i dag,» tänkte jag, »och befinner sig ganska bra.» — Men hvarför fick

jag ej besöka honom på förmiddagen? Hvarför sade Eleonore mig, att han var sämre? När skulle jag förstå denna flicka? Hvad fruktade hon egentligen för? Inte ett ögonblick hade hon lämnat mig ensam med sin far. Han var alltid glad, alltid vänlig mot mig, och han tackade mig för hvarje stund jag tillbringade hos honom.

Då hördes, som om ett tungt föremål fallit till golfvet, och prosten skrattade alltjämt, högre och högre. Ett rop från Eleonore blandade sig med hans skratt. Jag sprang upp, knackade flyktigt på dörren, och utan att afvakta ett svar steg jag in. Eleonore stod lutad öfver sin far, och på golfvet låg en kullstjälpt stol. Hon kom hastigt emot mig, hennes ögon voro fulla af tårar.

»Inte nu, Ragnar, inte nu. Lämna oss, jag ber dig!»

»Å, är det du,» ropade prosten och sträckte sin friska hand emot mig. »Jag tror, du gömmer dig för mig, är du rädd för gamle prosten — hva'?»

Han skrattade, det var ett själlöst skratt.

»Lämna oss!» bad Eleonore.

Men jag stod som fastvuxen på min plats, jag tog ej ett steg för att aflägsna mig.

»Kom hit, se så, bry dig inte om Eleonore, jag vill veta, hvar du gjort af Elsbet, min Elsbet, du lockar henne bort från mig, ja, det gör du, jag känner dig allt, din djäfvul. Du leker lifvet ur henne till slut — ha, ha, ha.»

»Gå, gå, Ragnar, hör du inte, att jag ber dig? — Gå!»

Eleonores hand grep om min arm.

»Det är skönt att leka, är det inte, hva'? Jag vill också leka. Gå efter Elsbet, ungen min, hon är tusan så god att leka med, hon kan skratta hon. Eleonore, hon bara gråter, se på henne, så skall du få se, att hon gråter. Fy tusan! Nej, leka skall man och skratta — ha, ha, ha.»

Eleonore ställde sig mellan fadern och mig.

»Pappa, du är mycket sjuk i dag, du får inte tala så mycket och inte heller skratta så, du blir sämre däraf. Du måste sofva nu, jag skall gifva dig din medicin.»

Hon öppnade ett skåp och tog fram en flaska med medicin. Det var en mycket liten flaska, och hon droppade några droppar af dess innehåll i en matsked, hennes händer darrade.

»Pappa lilla, tag nu detta, jag ber dig!»

»Å, se så, min flicka, medikamenter, då man är frisk — fy tusan!»

Han stötte till skeden, och dess innehåll rann ut.

»Hur många droppar skall det vara, Eleonore?» frågade jag och tog skeden ur hennes hand.

»Tio,» svarade hon mig.

Jag lät tio droppar af den lilla flaskans innehåll falla i skeden, och så vände jag mig till prosten.

»Nu måste farbror taga detta, i annat fall far jag efter doktorn, och då blir farbror tvungen att taga ännu mer.»

Jag satte skeden till hans mun. Så blåste han ut innehållet, skrattande med full hals.

»Fick du fikon, Zakarias!»

Jag tog flaskan för att ännu en gång göra ett försök att få honom att taga sin medicin, men Eleonore tog den ur min hand.

»Låt mig göra det, Ragnar. — Lämna oss!»

»Nej, Eleonore, jag lämnar dig ej, du får ej vara ensam med honom, det är för mycket för dig.»

Flaskan var återigen i min hand, och jag lät för andra gången tio droppar falla i skeden.

»Tag nu detta, farbror, så blir du stark som en björn och kry som ett vinterny, och jag skall gå efter Elsbet, och vi skola leka tillsammans, du och Elsbet och Eleonore och jag. Det skall bli muntert, eller hur?»

»Hvad har du då för sattyg i skeden — är det konjak?»

»Ja, det är konjak.»

»Nå, så skål då, gamla gosse! Konjak häller man inte på golfvet, nej, för tusan, man det gör, det häller man i själen, ha, ha, ha.»

Han tog dropparna.

»Skall jag gå efter Elsbet?» hviskade jag till Eleonore.

»Nej, för Guds skull, inte ett ord till Elsbet om detta, inte ett ord.»

Prosten fortfor att skratta, men skrattet blef mer och mer dämpadt och afbröts då och då af några osammanhängande ord. Eleonore makade kuddarna till rätta under hans hufvud. Så småningom upphörde han att skratta och blef alldeles stilla. Han slöt sina ögon, som om han somnat. Eleonore och jag stodo tysta på hvar sin sida om hans stol. Jag betraktade den sjuke. Hans ansikte var slappt och uttryckslöst, man skulle ha kunnat taga honom för en död, om inte hans bröst höjt och sänkt sig i djupa andetag.

»Vänta på mig därinne!» hviskade Eleonore, pekande mot förmaksdörren.

Jag lydde hennes vink och gick sakta dit in. Skymningen bredde sitt dunkel öfver rummet, men genom fönstret såg man månens gyllene klot höja sig öfver skogen. Jag stannade vid fönstret, bidande Eleonore. Hon lät mig inte vänta länge, dörren gled snart upp, och när jag vände mig om, stod hon i månstrimman bakom mig.

»Eleonore!» Jag sträckte min hand emot henne.

»Nu vet du det,» sade hon.

Hennes ansikte var spöklikt blekt i månskenet.

»Hvad är det, Eleonore, säg mig det? Yrade han?»

»Förstod du det ej?»

»Nej, hvad är det, Eleonore?»

Hon gömde ansiktet i sina händer, hennes kropp skälfde som aspens löf.

»Eleonore, gråt inte så, säg mig, hvad det är!»

Jag lade min arm stödjande om hennes lif och drog henne sakta intill mig. Då tog hon händerna från sitt ansikte och såg upp.

»Men du såg det ju, såg ju vansinnet i hans blick.»

Hennes stämma var så låg, att jag måste böja mitt hufvud för att höra hennes ord.

»Stackars Eleonore!»

Hon kom i gråt, häftig, skälfvande gråt, så att hon skakade i mina armar. Jag lät henne gråta, ett par gånger strök jag med handen öfver hennes hår. Månne hon tänkte på, att det var vid mitt bröst hon grät ut?

»Och du har ensam burit på denna sorg, ingen mer än du har haft kännedom härom?»

Hon tog näsduken från sitt ansikte och gjorde sig fri från mina armar, som om hon inte förrän nu märkt, hvar hon befann sig.

»Jo, doktorn och pastor Dahl och nu också du — också du.»

»Det får inte bedröfva dig, att jag vet det, Eleonore, jag vill endast bistå dig. Du måste förtro dig åt mig och lita på mig — säg, om du kan det!»

»Ja, jag litar på dig, och jag tackar dig. Du är mycket god.»

Jag böjde mig ned öfver hennes hand och

kysste den till svar. Så förde jag henne till soffan och förmådde henne att sätta sig.

»Har din far länge varit sådan?» frågade jag.

»Ja, allt sedan i vintras, en månad eller så efter sedan han fick sitt slaganfall. Jag trodde först, att han yrade, men af doktorn fick jag veta rätta förhållandet, veta, att det var vansinne, att hans hjärna var omtöcknad.»

»Men det är ju inte alltid så. Jag har funnit hans tankegång redig och klar, jag har aldrig märkt något spår af vansinne förut,» sade jag.

»Nej, det är inte alltid så. Hans vansinne kommer öfver honom periodvis, och det varar sällan mer än en dag eller så. Jag ger honom då af den medicin du gaf honom. Han somnar däraf och sofver mycket tungt. När han sedan vaknar, är hans hjärna redigare. I början var det långt mellan hvarje gång, men nu komma dessa anfall så ofta, så ofta, två gånger redan i den här veckan.»

Tårarna föllo så tunga utför hennes kinder, medan hon talade.

»Men finns det då ingenting, som kan förekomma denna oredighet?» frågade jag.

»Doktorn säger, att det är blott stillhet, som kan förekomma det,» svarade hon. »Aldrig många omkring honom, intet högljudt samtal, ingenting, som på något sätt anstränger hans tanke. — Förstår du nu, hvarför jag så skoningslöst utestängt dig från hans rum så ofta, så ofta.»

»Jag förstår det nu, Eleonore, och jag blygs öfver mig själf. Jag borde ha förstått, att det fanns något tvingande skäl för dig att handla så. Men hvarför bär du ensam denna sorg, hvarför fördöljer du rätta förhållandet?»

»För Elsbets skull.»

»Men förr eller senare måste hon få veta det, och det vore bättre för dig, om du slapp dölja det.»

»Ja, förr eller senare skall hon kanske se det liksom du i dag och pastor Dahl före dig. O, det är förfärligt! Vi ha talat därom, pappa och jag, då han är redig, och då gråter han af sorg. Han vet af sitt vansinne, och minns sedan, då det är öfver, hvad som försiggått därunder. Han har bedt mig dölja det för Elsbet och alla, så länge jag kan, så länge jag förmår. Å, då lider han, då gråter han som ett barn vid mitt bröst, och jag måste vyssja honom till ro för att stilla hans sorg och lugna hans tankar. Det hemskaste af allt under hans vansinniga stunder är hans svärjande, du hörde svordomarna. O, Ragnar, om du visste, huru förbannelserna flöda från hans läppar. Bed Gud med mig, att han måtte få dö, innan vansinnet helt och hållet tar öfverhand. Tänk, tänk, om han skulle dö med en svordom på sina läppar, han, som under ett långt lif predikat emot svärjande.»

Hennes ögon voro riktade i outsäglig ångest på mig.

»Eleonore, den vansinnige är icke tillräknelig för sina gärningar. Oroa dig ej därför!»

»O, ja, men jag kan inte hjälpa det, det är så förskräckligt, det är så hemskt!»

Hon sjönk samman i soffhörnet och gömde ansiktet i sina händer. Månstrimman på golfvet hade blifvit bredare och ljusare, och jag vandrade fram och åter i den. Där ute i salen sjöng Elsbet vid pianot. Jag tänkte på, huru vi två, Elsbet och jag, likt oerfarna barn tanklöst lekt vid sidan af lifvets hemskaste allvar, och huru vi sökt motarbeta och trotsa Eleonore i hennes tysta kamp för fadern. Tonerna därutifrån salen trängde dämpade och vemodiga in till oss. Eleonore hade stigit upp, hon kom fram till mig i den ljusa månstrimman.

»Behöfver jag bedja dig om att ej säga det för henne därute — eller för någon annan?»

»Eleonore, du har ju nyss sagt, att du litar på mig.»

»Ja, jag litar på dig.»

Hon ämnade gå, men jag ställde mig hindrande i hennes väg.

»Stanna, Eleonore, jag ber dig, jag måste tala, jag måste säga dig det.»

Hon stannade och hon såg på mig. I månstrimmans ljus såg jag, huru blekheten i hennes ansikte gaf vika för en varm rodnad.

»Du måste lofva mig att aldrig vara ensam med din far under hans vansinniga stunder, att

alltid tillkalla min hjälp och i denna din sorg låta mig stå skyddande vid din sida.»

»Tack, Ragnar! Du vet, att jag är så svag, det lyckades ej för mig att gömma min svaghet för dig.»

Hon ville återigen gå, men jag fängsladc hennes lilla hand i min, att hon ej kunde komma lös från mig.

»Det är inte allt, Eleonore,» sade jag, »inte allt. Det är något annat också, som jag måste säga dig nu, medan din far sofver därinne och Elsbet sjunger därute och månljuset faller öfver oss. Din hand skälfver i min, är du rädd för mig? Hör, hvad jag har att säga dig: Jag älskar dig, Eleonore, jag älskar dig.»

Hon hade böjt sitt hufvud, jag såg ej hennes blick.

»Hörde du min bekännelse? Är jag ensam om denna stora känsla? Har du ingenting att bekänna för mig?»

Jag väntade på svar, ej ett ord kom öfver hennes läppar. Jag släppte hennes hand.

»Du har således ingenting att bekänna för mig.»

»Ragnar, du vet det.»

Hon gömde sitt ansikte. Jag lyfte upp det lilla hufvudet och vände hennes ögon mot mina.

»Men du måste säga det.»

»Mer än allt annat i hela världen älskar jag dig, Ragnar, hör du nu det, mer än allt

annat. Du har tvingat bekännelsen af mig, ty jag kan aldrig, aldrig, aldrig blifva din.»

»Tack för din kärlek, Eleonore! Det var din kärlek jag ville ha, det är din kärlek jag har fått. Såsom du nu är min, så skall du ock genom alla tider vara min.»

Jag slöt henne varmt och innerligt till mitt bröst. Hvad jag kände mig rik.

»Men, Ragnar, du vet inte allt, jag kan aldrig blifva din, aldrig.»

»Jo, du kan det, och du skall det. Vår kärlek har länkat oss samman, hela världen kan ej skilja oss åt.»

Jag kysste hennes stora, mörka, sorgtunga ögon, i hvars djup hennes kärlek skimrade fram, lyste och strålade som en sol.

»Men...»

»Inga men, Eleonore, du är min.»

Hon log emot mig.

»Hvad du är stark, hvad det måtte bo för en kraft hos dig! Jag ville också vara stark, och jag kämpade för att åtminstone synas vara det, och så skulle du, just du, alltid bli vittne till min svaghet.»

»Det var *då* jag lärde älska dig, Eleonore, då jag såg dig skälfvande, rädd, blyg, svag. Då växte min kärlek fram till en makt inom mig. Men säg mig, Eleonore, hvarför har du kommit mitt hjärta att frysa så mången gång, hvarför har du varit så isande kall emot mig, då du ändå älskade mig?»

»Det var för att gömma min kärlek, som jag omgärdade mig med denna iskyla. Å, du vet inte, huru öfverväldigande där växte en känsla fram i min barm och hvad det kostade mig möda att stänga den inne bakom ismuren. Det var lätt nog, lätt intill den stund, då din blick i värmande kärlek strålade emot mig. Å, då höll det på att bli för trångt härinne, då höllo alla skrankor på att falla, då var jag eländigt svag. Men jag måste vara stark, jag måste samla all min styrka, det gällde inte blott min lycka, det gällde något vida mer, det gällde din. Och jag var stark, var det intill den stund, som nu är; det var din kärlek, som dref min svaghet till sin yttersta gräns, som höll mig kvar, då jag borde ha gått. Ragnar, jag kan aldrig, aldrig bli din.»

Hon tog ett steg ifrån mig, hennes händer voro krampaktigt sammanknäppta, och hennes hufvud var tillbakakastadt. Månen strödde sitt dunkla ljus öfver henne.

»Men du älskar mig, Eleonore.»

»Du vet, att jag älskar dig.»

»Hvarför kan du då inte blifva min? Det behöfs ju inte mer än din kärlek.»

»Fråga mig ej därom, Ragnar, tro mig, då jag säger dig det.»

»Men jag vill inte tro på något hinder, jag kan inte tro därpå, ty du är min, min genom din kärlek.»

Jag slöt henne till mitt bröst, det fick ingen

rycka henne ifrån mig, jag hade ju vunnit henne åt mig.

»Det är bättre att inte bygga några förhoppningar än att se dem krossade i spillror. O, Ragnar, hvad det är svårt att slå i bitar, att tillintetgöra sitt lifs lycka, då man vunnit den åt sig! Det var därpå jag tänkte, när jag förut kom underfund med hvad det var, som arbetade inom min barm. Tänkte på att där fick ingenting byggas upp, tillintetgörelsens stund måste ju komma i hela sin förskräcklighet; och så klädde jag mig i is och kyla, på det ingen enda värmande stråle från mig måtte nå dig.»

»Svara mig, Eleonore, är det pastor Dahl, som står mellan mig och min lycka?»

»Hur kan du fråga så? Han står inte i vägen för oss.»

»Men han älskade dig.»

»Ja, men jag hade ej en gnista kärlek till gengäld.»

»Är du bunden af ett löfte, Eleonore?»

»Ja.»

»Är det löftet gifvet åt en man?»

»Ja.»

»Älskar du den mannen?»

»Ja.»

Det var, som om mina armar förlorat all sin kraft, de föllo slappt ned efter sidorna. Jag gick bort till fönstret och tryckte min panna mot den hårda fönsterposten. Då kände jag hennes hand på min arm.

»Ragnar, tvifla ej på min kärlek! Det finns ingen, ingen, som jag älskar så, som jag älskar dig. Mannen, som fått mitt löfte, är min far.»

Då vände jag mig om och grep den lilla handen, som hvilade på min arm, och jag öfverhöljde den med kyssar.

»Blott du älskar mig, Eleonore, är det nog, alldeles nog, då är du min, och då blir du min, allt annat måste då vika.»

Hennes barm höjde och sänkte sig i en djup suck. Så slog hon armarna om min hals och lade sitt hufvud mot mitt bröst.

»Låt mig få hvila så ett ögonblick till, blott ett ögonblick — just så. Stryk med din hand öfver min panna en gång till, så där, och hviska än en gång i mitt öra det där, att du älskar mig! Nu är mitt lifs skönaste stund.»

Så gled min hand sakta, sakta öfver hennes hvita panna, då hviskade jag om och om igen, hur kär hon var mig, och månens bleka ljus föll smekande öfver oss båda.

»Jeg skal løfte dig varligt paa Haand
og lukke dig ind i mit Hjerte,
der kan du lege dit hele Liv
den gladeste Leg, du lærte.»

»Leg!» Hon lyfte upp sitt hufvud. »Ragnar, lifvet är ingen lek, det är en fasansfull verklighet.»

»Men denna fasansfulla verklighet måste du dela med mig.»

»Med dig, ja, då, då vore lifvet en lek. En liten, liten stund har jag fått leka denna lek. Tack, Ragnar, därför, tack och farväl!»

Hon räckte mig munnen till en kyss.

Där ute i salen hade sången tystnat. Dörren rycktes häftigt upp, och Elsbet stod på tröskeln. Hela hennes ansikte uttryckte förvåning. Hon kom fram till oss, grep med sina båda händer om Eleonores hufvud och vände hennes ansikte mot fönstret.

»Du har gråtit, Eleonore, gråtit. — Och så ditt hår ser ut.»

»Ja, älskling, jag har gråtit,» svarade Eleonore. »Ser du, pappa har varit mycket sjuk, men vi ha gifvit honom hans medicin, och nu sofver han. Jag hoppas, att han är bättre, när han vaknar. Du får inte tala så där högt, ty då väcker du honom.»

Hon kysste Elsbet på pannan och gick sedan med tysta steg in till fadern.

»Men det måste vara något annat också,» sade Elsbet och såg på mig undrande. »Ha ni grälat nu igen?»

»Ja, Elsbet, Eleonore och jag ha grälat en liten, liten stund.»

»Hvad grälade ni om?»

»Å, om allt möjligt. Men du får inte tala så där högt, din far är så sjuk, och Eleonore har rätt, han behöfver just den vård hon ger honom. Vi måste alltid göra, som hon säger.»

»Men hon stod så nära intill dig, då jag kom, så här nära. Grälade ni då?»

»Nej, då tror jag nästan, att vi voro ens.»

»Om hvad?»

»Om att lifvet är ingen lek.»

»Asch, om sådant. Men, Ragnar, säg mig, tycker du inte bättre om Eleonore nu, än när du först kom?»

»Jo, jag tror, att jag tycker bättre om henne nu.»

»Tycker du mycket bättre om henne?»

»Ja, låt oss säga mycket bättre.»

Hon såg upp mot månen, som seglade så majestätiskt bland skyarna. Hennes rosiga lilla ansikte begöts af det klara månskenet.

»Jag skulle så gärna vilja veta, hur mycket du tycker om henne.»

»Önskar du veta det i längdmått eller ytmått eller rymdmått, eller kanske du vill veta det i vikt.»

»Skall det vara kvickt det där?»

»Naturligtvis var det kvickt, förstod du inte det?»

»Nej, naturligtvis inte, naturligtvis är jag för dum, alldeles för dum.»

»Hör du, Elsbet, om vi två skulle gräla litet. Vi ha visst aldrig gjort det förr. Du tycks ha lust därför i afton.»

»Hvad skulle vi då gräla om?»

»Om det där du tänker på, medan du stirrar på månen.»

»Tror du verkligen, att jag kan tänka?»

»Ja, det har jag alltid trott, men hvad jag däremot aldrig trott är, att vi två skulle kunna gräla öfver ingenting.»

»Men vi gräla ju inte. Har jag sagt något styggt?»

»Nej, inte just något styggt, men det förekommer mig, som om du när som helst kunde göra det. Du är dig inte lik, Elsbet.»

»Ja, du har rätt. Jag känner, att jag inte är mig lik, men jag vet inte, hvad det är, jag tror nästan, att jag är ond.»

»På mig?

»N-e-j. Men nog kunde du säga, hur mycket du tycker om Eleonore.»

»Men jag har ju intet mått på mitt tycke.»

»Jo, bevars, hvad du hade, om du bara ville.»

Hon tryckte sin lilla näsa mot fönsterrutan, så den blef alldeles platt. Jag ämnade gå, men när jag kom till dörren, vände hon sig om.

»Ragnar, du är väl inte ond på mig?»

»Nej, jag är inte alls ond.»

»Är det riktigt säkert?»

»Fullkomligt. Men hur är det med dig själf, Elsbet, är du inte en liten smula ond på mig?»

»Nej, inte det allra minsta, du måste tro mig. Det är borta nu. Jag tror, för resten, att jag var ond på Eleonore.»

»Och du är inte ond på henne längre?»

»Nej.»

»Vi äro således vänner nu.»

»Ja.»

»Låt oss tumma på det!»

»Gärna. — Tänker du gå nu?»

»Ja.»

»Men, hör du, en sak till, svåger är det inte alldeles detsamma som bror?»

»Jo, det är alldeles detsamma.»

»Jag kunde just tro det. Då är det bättre, att man får en svåger, som man tycker om, än att man får en, som man inte alls tycker om.»

»Det är logiskt rätt, Elsbet. Du måste se till, att du får en svåger, som du tycker om.»

Jag tog hennes långa, ljusa fläta och lade den rundt om hennes hals. Så lämnade jag henne.

23.

Jag stod utanför dörren till min biskops residens och ringde på tamburklockan. En tjänstflicka öppnade, och då jag af henne fått veta, att biskopen tog emot, bad jag henne anmäla mig. Under tiden stod jag i tamburen och väntade.

Skulle han, där inne, förstå mig? Skulle jag kunna säga mina känslor och tankar, mina tvifvel och strider så, att han förstod, att han kunde fatta det. Var det väl möjligt för tron att fatta tviflet, då tviflet ej kunde fatta tron? Med de tankarna trädde jag in i min biskops rum, och tjänstflickan stängde dörren efter mig.

Det var ett stort rum, hållet i mörk, tung stil, och hopsjunken i en stor länstol, satt min stiftschef framför sitt skrifbord. Vid mitt inträde steg han upp, tog mig vänligt i hand och bad mig taga plats. Han framkastade några frågor om prostens hälsotillstånd och om de

prästerliga förrättningarna i församlingen, och jag svarade därpå.

»Nå,» sade han därpå, vändande sig direkt till mig, »hvad anledning har detta besök? Jag hoppas, det inte är några klagomål.»

»Jo, herr biskop, klagomål är den rätta anledningen till mitt besök,» svarade jag.

»Jaså, på hvad då?»

»På mig själf.»

De allvarliga, tankedigra dragen lystes upp af ett godmodigt leende.

»Det hör minsann till undantagen, att man kommer med klagomål på sig själf,» sade han. »Det hedrar er, och det visar, att ni ställer fordringarna på er själf högt. Hvad klagomål har då pastorn att anföra mot sig själf?»

»Jag är inte värd det ämbete biskopen vigt mig till.»

»Hvarigenom har ni gjort er ovärdig ert ämbete?»

»Genom tvifvel. Jag kan inte tro på den lära jag måste förkunna.»

Biskopen lutade sig tillbaka i stolen, hans grå, genomträngande ögon fixerade mig.

»Och när begynte dessa tvifvel att inställa sig?»

»När de inställde sig, kan jag ej svara på, men vid tiden strax före min prästvigning blef det klart för mig, att jag hade ingen tro att bygga på.»

»Och ändå gick ni att ikläda er detta ämbete, gick utan att vara sänd.»

»Ja, jag gick, ty jag var sänd, men det var ingen Gud, som sände mig, utan min mor.»

»Er mor, säger ni?»

»Ja. Jag var endast åtta år, då min mor dog, och innan hon dog, tog hon löfte af mig, att jag skulle bli präst. Det löftet blef mig en helig plikt att fylla, det blef det mål jag styrde kurs på utan att se till höger eller vänster, och när jag hunnit dit, då först märkte jag med fasa, att jag var på villospår, då skulle jag ha velat gifva hela mitt lif för en gnista tro.»

»Och ni tog ändå ut steget, ni gaf ändå löftet?»

»Ja, jag tog ut steget — för min mors skull.»

»Men er mor är ju död?»

»Ja, hon är död.»

»Anser ni henne död för alla tider, tviflar ni på hennes tillvaro i en annan värld?»

»Jag såg henne dö, jag vet, att hon dog, min tro hinner ej till för ett lif, som skulle börja med död.»

»Men huru kan då ett löfte, riktadt på områden, på hvilka ni ej tror, hafva någon helgd för er?»

»Af det skäl, att det gafs åt min moder,» svarade jag.

»Men huru kan känslan för denna mor vara så mäktig, att den kunde komma er att

svika er själf, och huru kan den fortlefva genom tider, som inte äro hennes, då hon blott var en smula materia, bunden inom jordens och tidens trånga horisont, och det lif, hon skänkte er, blott hade döden till sitt mål?»

»Känslan för min mor är en verklighet, inför hvilken jag böjer mig. Dess underbara, fortlefvande makt måste härröra från den stora samhörigheten mellan oss båda.»

»Och det lif, hon gaf er, var ett alster af hennes egen förmåga, de former, i hvilka hon klädde ert lif, voro bestämda af henne?»

»Jag vill inte påstå, att hon var den stora, verkande orsaken, hon var medlet; här stöta vi på makter, som äro större än vi och okända.»

»Ni har rätt, pastor, här stöta vi på makter, som äro större än vi, vi stöta på lifvets ursprung, vi stöta på Gud.» Det bredde sig ett leende öfver hans ansikte, och det kom en värmande blick i hans skarpa ögon. »Min vän, ni tror blott, att ni inte tror.»

»Å, att så vore! Men jag kan icke se den Gud, jag måste predika, jag kan inte känna honom. Hvad lifvet måtte vara härligt, då man har en Gud!»

Det låg medlidande i den blick, hvarmed han såg på mig.

»Ord kunna inte gifva er tro, ord kunna inte jaga bort edra tvifvel,» sade han. »Jag skulle vilja råda er, pastor, att taga blicken och tanken ifrån er själf och se er omkring i

den värld, i hvilken ni befinner er, inte likgiltigt utan forskande, inte dömande och afgörande utan spörjande, — se er omkring, och universum skall visa er, att det finns en makt, som är större än människans, och när ni sett den, böj er då för er Gud.»

»Men till dess, herr biskop, till dess? Befria mig från det ämbete, som jag inte kan bekläda utan självförakt och endast som en lögnare.»

Biskopen satt tankfull en stund utan att svara.

»Och hvad skulle ni sedan taga er till?» frågade han slutligen.

»Det har jag ännu inte bestämt. Världen är öppen, jag tänker välja ett område, där jag kan nedlägga ett ärligt arbete, något af mig själf, det må nu blifva mina kroppskrafter eller min tankes kraft. Förmodligen kommer jag att fortsätta mina studier.»

»Nå, lämna då inte ert ämbete ännu! Jag vill gifva er tid till mera eftertanke, att ni inte måtte förhasta er. Ni skall få tjänstledighet, låt oss säga på ett halft år.»

»Jag tackar herr biskopen därför, det skall bli mig som en befrielse,» svarade jag.

»Men det kan inte bli förrän den första oktober, ni måste tjänstgöra till dess, det är ännu fjorton dagar kvar af september.»

»Det är ju en jämförelsevis kort tid, men den

är lång nog, då man måste bära självföraktets börda,» svarade jag.

Jag steg upp från min plats, biskopen steg också upp, han kom fram till mig och räckte mig sin hand.

»Pastor,» sade han med låg, allvarlig stämma, »ni är inte den enda, som anfäktats af tvifvel. Glöm inte, att tron ej kan framträda stark och orubblig som klippan, förrän den härdats i anfäktelsernas och tviflens glödugn.»

Jag såg in i de grå ögonens dunkla, underbara djup. De täljde mig om tysta, utkämpade strider, hvars behållning blifvit en trosmakt, stark som klippan, och kring hvilken mina stackars tvifvel irrade likt vilsna fåglar.

24.

Fjorton dagar ännu såsom präst, fjorton dagar ännu i ångest för hvarenda prästerlig förrättning, två gånger ännu från predikstolen förkunna om en Gud, som jag ej fått syn på! — Fjorton dagar ännu tillsammans med Eleonore och så — skiljas från henne — å, endast fjorton dagar!

Eleonore hade inte sport mig något om anledningen till min resa till stiftsstaden, men hennes blick sänkte sig i min, undrande och orolig, då jag nämnde därom. Nu var jag återkommen, nu satt jag åter i den lilla familjekretsen omkring kaffebordet i salen, aktgifvande på Eleonores alla rörelser och väntande på att hennes blick skulle höja sig mot min. Elsbet hade tusende saker att berätta för mig, allt, som händt, medan jag varit borta, och medan jag lyssnade till hennes förtäljningar, tänkte jag på huru det skulle kunna bli mig möjligt

att få råka Eleonore ensam. Hon dröjde länge vid kaffebordet i dag, hon satt i soffhörnet och lutade sig mot dess mjuka karm, och jag hade makat min stol nära intill. Hon talade ej mycket, men jag kände, hur hennes tankar kretsade omkring mig. Skymningen var långt framskriden, då hon steg upp och gick in till sin far. Strax därpå lämnade också jag salen och begaf mig till expeditionsrummet samt knackade på dörren till prostens rum. Den gick upp, och Eleonore kom ut. Det var så mörkt i rummet, att jag ej kunde se hennes anletsdrag, och jag förde henne fram till fönstret, att dagens sista ljusstrimma måtte visa mig dem.

»Eleonore, vi måste skiljas. Fjorton dagar ännu — och så måste jag lämna dig.»

»Jag vet det, Ragnar.»

Hennes röst var skälfvande, och hennes ansikte syntes mig i det bortdöende dagsljuset hvitt som drifvans snö.

»Hur vet du det?» sporde jag förundrad.

»Å, jag kände det här, härinne, kände, att det, som blifvit mitt lif, skulle ryckas ifrån mig, att min lycka måste dö.»

»Men jag kommer åter, jag kommer en gång för att hämta dig som min brud. Jag går nu bort för att arbeta på ett hem för dig och mig. Har du mod, har du kraft att vänta på mig, tills jag kommer?»

»Ragnar, fråga hellre, om jag har mod, om jag har kraft att lefva mitt lif utan denna väntan

på dig. Jag har varit svag, gränslöst svag, jag kunde inte motstå, jag gaf mig åt lyckan, och du vet, att den är inte min.»

»Jag vet det inte, och jag jag vill inte heller veta det. Jag vet blott, att om jag vunnit en kvinnas kärlek, så är hon min, min, om också hela världen reste sig upp emellan oss. Eleonore, säg mig hindret, som står emellan dig och mig, och jag skall krossa det i stycken.»

»Hvad du är modig, hvad du är stark, och hvad jag älskar dig för din styrkas skull,» sade hon långsamt, drömmande, utan att gifva akt på min fråga. »Jag märkte det genast jag lärde känna dig, kände, att inför dig skulle all min styrka falla samman och blifva till intet, kände, att du var min herre. Och jag omgärdade mig med isande kyla, jag var hård mot dig, jag var bitter, jag var afvisande, jag tordes inte ens nämna ditt namn. Å, hvad tjänade all denna strid till? Då kvinnan står inför den man, hon älskar, blir all hennes styrka svaghet. Jag, som skulle motstå dig, kastade mig i dina armar och bekände all min stormande kärlek.»

»Och här måste du stanna för alla tider, här i mina armar har du ditt hem. Jag känner mig så stark inför dig, så bärande stark, liksom du känner dig svag inför mig. Eleonore, älskling, hvad är det, som skiljer oss åt? Jag skall nedgöra det.»

»Men du förmår inte, all din kraft hinner inte till.»

»Jag vill veta det, Eleonore! Svara mig! Hvem står emellan oss och vår lycka?»

»Gud.»

Det svartnade för mina ögon. Om det på djupet af mitt hjärta under alla tvifvel gömde sig en gnista tro, måtte den för ett ögonblick ha flammat upp. Jag kände för en sekund, att det fanns en högre bestämmande makt än min, att såsom min moder ryckts bort ifrån mig utan min vilja, så skulle också Eleonore kunna ryckas ifrån mig, och med alla mina krafter skulle jag inte kunna kvarhålla henne hos mig. Jag kände mig i en hast så liten, så svag, så oförmögen, så tillintetgjord. Jag kände, att jag inte hann till, att jag behöfde hjälp. Jag kysste Eleonores mun, hennes kinder, hennes ögon, hennes panna. Jag hade inte ett ord till svar. Också hon var tyst, men jag kände, att hennes tårar runno. Om en stund hviskade hon med kväfd stämma:

»Ragnar, vet du, hvad som fattas oss?»

Jag lade min kind emot hennes för att kunna höra hennes röst.

»Nej, Eleonore, jag vet det ej,» hviskade jag till svar.

»Guds välsignelse.»

Vi stodo tysta, slutna i hvarandras armar, kännande, att det fanns en makt, som kunde skilja oss åt, att vi af egna krafter ej kunde bygga upp vår lyckas helgedom.

»Har du mod att höra allt?» frågade slutligen Eleonore.

»Allt,» svarade jag.

»Men det är blott om synd och skam och förbannelse jag har att tälja dig,» sade hon dröjande.

»Säg det ändå!»

Men jag fick vänta. En lång stund låg hennes hufvud mot mitt bröst, skälfvande af gråt. Så torkade hon sina tårar och såg bort från mig.

»Det var inte i går, det begynte, Ragnar, inte i går,» sade hon långsamt. »Min farfars far var en drinkare, och han var präst, och han slutade sitt lif på ett dårhus. Sonen, min farfar, följde hans fotspår, han var också drinkare, han blef också vansinnig före sin död. Och min far har täljt mig, hur han själf kämpat genom ett långt lif under samma begär, och hur han segrat däröfver, tills han vid slutet af sitt lif, omtöcknad af vansinne, i djäfvulens namn ropar efter sprit. Det är förbannelsen intill tredje led. Jag har lofvat min far att aldrig gifta mig — förbannelsen skall ej föras vidare till ett nytt släkte.»

»Men Elsbet då?» frågade jag.

»Ja, Elsbet, arma liten! 'Spar henne, spar henne! Göm det för henne, så länge du kan,' hviskar min far till mig i sina rediga stunder. Och jag har sparat henne, jag har gömt det för henne, hon är ju endast sexton år ännu, och

jag skall gömma det, tills den dag kommer, då jag måste säga henne allt. Hon har varit solskenet i vår familj i alla sina dagar, jag har inte haft hjärta att rubba hennes glädje genom att peka på den förbannelse, som hvilar öfver oss.»

»Eleonore, vid den Gud, du tror på, denna förbannelse skall inte följa hvarken dig eller Elsbet. Ingen förbannelse får skilja oss åt,» sade jag,

»Tror du det?»

Hon smög sig intill mig, bäfvande af ångest, bäfvande af hopp.

»Ja, Eleonore, jag tror det.»

»Men om — om.»

Jag tillslöt hennes mun med en kyss.

»Om du har en Gud, måste du tro honom om godt. Förbannelse kan ej följa den oskyldige. Får jag tala med din far härom?»

»Men, Ragnar, han vet inte af vår kärlek, och jag har gifvit honom mitt löfte, det skulle bli ett nytt lidande för honom.»

»Och ett mindre för dig. Jag måste tala med honom för din skull och för min. Har hans tanke varit redig i dag?»

»Ja, i dag har allt varit lugnt, men i går, då du var borta, då kom vansinnet igen. Å, Ragnar, han var ryslig att skåda! Jag fick honom att taga sin medicin endast därigenom, att jag narrade honom att det var sprit.»

»Stackars min skrämda dufva, och du var ensam med honom. — Gå upp på ditt rum och

stäng dörren till och bed din Gud för Honom och dig och mig! Jag går nu till din far.»

En ångestfull suck häfde hennes barm, och hennes armar voro krampaktigt slutna om min hals.

»Du vet inte, hur gränslöst han lider.»

»Jag tog hennes armar från min hals varsamt och ömt, och så förde jag henne ut i förstugan. Hennes hand släppte min, och hon gick upp på sitt rum. Jag stod kvar och såg efter henne, tills mörkret gömde henne för mitt öga, då jag vände om och gick in till den sjuke.

Utsträckt i sin rullstol med den ena armen hängande död vid sin sida, låg Eleonores far, och en ensam lampa kastade sitt dunkla sken öfver hans grå hufvud. Jag tog den stol, Eleonore brukade sitta på, och makade den intill den sjukes. Då såg han upp, han hade legat som i en slummer.

»Jag trodde, att det var Eleonore,» sade han, »hvar är hon, jag ser henne ej.»

Han räckte mig sin friska hand till hälsning.

»Eleonore har gått upp på sitt rum,» svarade jag. »Om farbror behöfver henne, skall jag genast bedja henne komma ner. Hon vet, att jag är här.»

»Jaså, hon vet det.»

»Ja, hon vet, att jag önskar tala med farbror; orkar farbror höra på mig?»

Han räckte mig åter sin hand, hans blick var öfverfull af sorg.

»Du känner min sjukdom, Eleonore har sagt mig det, och jag minns, att du var inne, jag minns det. Hvad har du att tala med den vansinnige om?»

»Men, farbror, din tanke är ju för det mesta redig, det är ju endast små stunder den är omtöcknad,» svarade jag.

»De stunderna äro nog, fasansfullt nog, de äro det stora, afgörande nederlaget efter en lifslång strid.»

»Jag känner ditt lidande, farbror, Eleonore har sagt mig allt och löftet hon gifvit dig.»

»Har hon sagt dig allt?» frågade han.

»Ja, hon har sagt mig allt.»

Han såg på mig med undran i sin blick.

»Ja, hon har lofvat mig, att detta elände ej skall fortplanta sig på ett nytt släkte. Hon är ädel, hon är god, hon är uppoffrande, hon är stark. Skall min stackars lilla Elsbet kunna bära det, såsom hon gör? Jag försyndade mig genom mitt giftermål, jag var inte stark nog för att kunna uppoffra min kärlek. Jag visste, att jag borde det, jag resonnerade med mig själf, jag gjorde föresatser, som sedan upplöstes likt dimman för solen vid blotta åsynen af henne, som jag hade kär. Min kärlek öfverröstade alla andra röster i min barm, och så gifte jag mig, gifte mig med min fars och min farsfars historia för mina ögon och med samma

begär, som ödelagt dem, brinnande i mitt blod. — Vet du, hvad det vill säga att strida emot sig själf, att strida mot den natur, som blifvit ens jag? Jag predikade nykterhet, jag fördömde spriten, under det min tanke liksom fråssade af blotta talet om sprit. Min kamp var oerhörd, men min kärlek uppehöll mig. När jag var nedgjord, när jag var färdig att falla, vyssjade hon mig till ro, och det blef bättre med mig. — Jag fick söner, blomstrande, käcka, lefnadsfriska. Då kämpade lyckan med sorgen om högsätet i min själ. Hvad jag bäfvade för deras lif, bäfvade för det arf, jag gifvit dem! Gud tog dem bort från mig. Aldrig, aldrig gick mitt tack varmare hem till Gud, än då jag i namnlös saknad böjde knä vid mina söners bår. — Och nu, nu vid lifvets slut, efter en lifslång strid, ligger jag nedgjord, bruten, fallen, och jag lämnar barn efter mig, barn, som kunna bära detta dolda arf öfver till kommande släkten. Eleonore är stark, hon äger den styrka, som fattades mig, då jag lät kärleken ta öfverhand, men Elsbet, mitt lilla glädjeblomster, skall hon kunna bära det?»

Hans hufvud föll tillbaka, utmattadt mot kudden. Jag makade den tillrätta, såsom jag sett Eleonore göra.

»Har detta arf också öfvergått på den kvinnliga linien i er släkt?» frågade jag.

»Nej,» svarade han.

»Men, farbror, hvarför fruktar du då så för dina döttrar?»

»Jag fruktar inte för dem, men jag fruktar för de nya telningar, som kunna utgå från dem. Det hemska arfvet skulle bäras från släkte till släkte, det skulle fortlefva till oändligt lidande. Du förstår, att jag önskar, att det måtte dö med mig.»

»Det kommer också att dö med dig, farbror, var viss därom! Dina döttrar komma inte att föra ditt lidande öfver till andra släkten. Tag inga löften af dem!»

Han lyfte upp hufvudet från kudden, och han stirrade på mig.

»Förstår jag dig rätt, eller misstar jag mig? Är det Elsbet du ber för?»

Då grep jag om hans trötta, skälfvande hand.

»Farbror, det är för Eleonore. Hon älskar mig, såsom du en gång i ditt lif älskade. Då hon gaf dig det löftet, visste hon ännu inte, hvad kärlek är.»

Han stirrade på mig oafvändt, endast stirrade. Så började han skratta, hemskt, själlöst.

»Har du fyllt henne. din djäfvul? Har du gjort henne drucken? Tvi dig — tvi — tvi!» Han spottade i mitt ansikte.

Jag såg mig om efter den lilla medikamentsflaskan, som hade förmåga att stilla honom, men jag fann henne ej. Då skyndade jag ut

efter Eleonore. Hon hörde mina steg i trappan, och hon kom emot mig.

»Hjälp oss, Eleonore, han är sjuk, sjuk. Kom och hjälp oss!» bad jag.

Hon svarade mig ej, hon gled förbi mig, ned för trappan och in till fadern. Jag följde henne, skrämd, orolig, förtviflad.

»Du är inte Eleonore, tvi dig — du — du — du!» hörde jag den vansinnige ropa.

Eleonore räckte mig den lilla flaskan och en sked, jag droppade tio droppar däri och gaf den åt henne. Hon bad honom taga medicinen, och hon försökte gifva honom den, men han stötte skeden ur hennes hand med en svordom. Jag tog upp den, fyllde den ånyo och gick fram till honom.

»Se här, farbror,» sade jag, »några droppar sprit skall stärka dig.»

Hans ögon lyste till, som om eld brunnit därinne, han öppnade sin mun och tog medicinen.

»Var det sprit, din djäfvul, — sp-r-i-t?» hväste han fram.

Eleonore makade kuddarna tillrätta under hans hufvud, och om en stund låg han försänkt i slummer.

Vi stodo tysta hand i hand vid hans sida, vakande öfver den vansinniges ro. Lifvets fasansfulla verklighet drog förbi mitt öga. Släktens efter släktens brott, lidanden och förbannelser syntes mig som ett nattsvart mörker om-

gifva jorden. Men i detta mörker lyste en ljus, strålande stjärna fram — det var kärleken. Hvarifrån kom dess underbara ljus? Hvar hade den sitt ursprung? Hvarifrån kom välsignelsen eller förbannelsen smygande i släktenas spår?

25.

Klockan var fyra på morgonen, då det knackade på min dörr.

»Ragnar, om du kan, så kom ned till oss!» hörde jag Eleonore hviska. Inte många minuter därefter befann jag mig i prostens rum.

Han låg i sin bädd, hans ansikte var som förvandladt. På mattan framför hans säng böjde Eleonore sina knän. Hon såg upp, då jag kom in, och vinkade åt mig att komma närmare. Då böjde jag mina knän bredvid Eleonore.

»Bed med mig!» hviskade hon.

Det gick ett underligt skimmer öfver den sjukes ansikte. Han lyfte långsamt och skälfvande sin friska hand och lade den på Eleonores hufvud. Så vinkade han åt mig, jag makade mig litet närmare, och så tog han sin hand från Eleonores hufvud och lade den på mitt. Han försökte tala, men han var stum.

Han hade sagt sitt sista ord, och hans sista ord var — sprit.

Han såg på mig länge, jag försökte läsa, hvad som stod skrifvet i hans ögon, och det enda jag tyckte mig finna var frid. Han såg bort från mig till Eleonore och så åter på mig, och hans hand hvilade alltjämt på mitt hufvud.

»Det är hans sista stund,» hviskade jag till Eleonore, — »låt Elsbet komma!»

Då smög Eleonore sig ut, och när hon återkom, hade hon Elsbet med sig. När han fick se henne glimmade det till i hans ögon, och han tog handen från mitt hufvud och sträckte den emot henne. Jag steg upp, och Elsbet föll i hejdlös gråt ned vid hans säng. Den skälfvande handen föll tung öfver det ljuslockiga hufvudet, en djup suck — och lifvet var släckt.

Eleonore och Elsbet lågo på knä vid faderns stoft, jag stod ensam nere vid fötterna, och jag försökte läsa välsignelsen, men jag förmådde knappast framsäga orden.

Då steg Eleonore upp.

»Hans lidande är slut. Gud välsigne hans ingång i en annan värld!»

Med hvilken trosstyrka hon framsade de enkla orden! Huru stor hon syntes mig i sin tro, i sin visshet!

Hon lade sin faders ögon samman, den brustna blicken gömdes för alltid, och så böjde hon sig ned öfver sin gråtande syster.

»Elsbet, det är till ett bättre lif, pappa har gått; du får inte gråta så!»

Men Elsbet var tröstlös i sin sorg. Jag lyfte upp henne och förde henne bort från den döde, ut i ett annat rum. Jag försökte trösta henne, men mina ord voro själfva så tröstlösa, så tomma, så fattiga. Hon sjönk ned i soffan, snyftande af gråt, och jag lade en schal öfver hennes axlar, ty hon skälfde som af köld. Så gick jag in till den döde, där Eleonore ännu dröjde. Hon stod vid sängen, med blicken dröjande vid fadern, och hennes händer voro sammanknäppta. Jag ställde mig vid hennes sida. Hon såg upp till mig, tunga tårar dallrade i de långa ögonhåren.

»Såg du, hur det andra lifvets ljus lyste öfver honom, innan han ännu hunnit helt öfver gränsen?» frågade hon.

Jag svarade henne ej. Vi stodo tysta en stund

»Eleonore, din far välsignade oss, innan han gick bort. Kände du hans välsignelse?»

Då smög hon sin hand i min.

»Jag kände det.»

Jag kysste bort de dallrande tårarna i hennes ögonhår.

»Kom, Eleonore, låt oss gå härifrån!»

»Ja, låt oss gå,» hviskade hon. »Pappa behöfver mig ej mer.»

Vi gingo in till Elsbet, och Eleonore och jag sökte trösta henne i hennes hejdlösa sorg.

Hon blef småningom lugnare, och vi sutto alla tre tillsammans i den tidiga höstmorgonen, talande om den döde. Nattens dunkel gaf småningom vika för en ny dag, och östern stod röd, bidande solen. Majestätiskt höjde den sig slutligen öfver horisonten, och morgonrodnaden uppgick i ljus. Öfver höjd och dal, öfver afmejade fält, öfver höstblommor och vissnade löf kastade den sitt ljus. En bred strimma gled genom fönstret in i den dödes rum och glittrade och lyste och strålade öfver det kallnade stoftet.

Fyra dagar därefter lade vi detta stoft, som en gång varit en människa, ned i jorden, och jag vigde det vid dess moder. Eleonore hade bedt mig göra det.

På kvällen den dagen, då jag en stund blef ensam med henne, kom hon fram till mig och sade:

»Ragnar, låt mig veta, hvad du sade till min far, då du var ensam med honom den sista aftonen i hans lif.»

»Jag sade, att du älskade mig.»

»Tror du, att det blef hans död?»

»Nej, Eleonore,» svarade jag med öfvertygelse, »det kunde inte blifva hans död, ett människolif kan inte hänga på en så bräcklig tråd — hans tid var all.»

»Ja, jag vill tro det, tro, att hans stund var bestämd, och att intet förvållande från vår sida bestämde den.

»Icke af dig, Eleonore, och icke af mig mättes hans lifstråd ut.»

Jag lyssnade till mina egna ord, som om en annan uttalat dem och icke jag själf.

26.

Jag hade varit till posten med ett bref till min far. Hvarje vecka erhöll jag ett bref från honom, och på bestämd dag i hvarje vecka erhöll han ett från mig. Han hade själf bestämt det så. »Jag vill veta, då ditt bref kommer,» hade han sagt, »jag vill själf gå och hämta det, och jag vill räkna min tid efter de stunder, då jag erhåller bref från dig.» — Jag hade berättat för honom om min kärlek till Eleonore och min dröm om ett eget hem för honom och henne och mig. Jag hade också sagt honom, att jag ämnade fortsätta mina studier och att jag fått tjänstledighet på ett halft år, men hvarför hade jag inte hjärta att säga honom ännu. Då jag en gång fått fast mark under mina fötter, skulle han få veta, öfver hvilken gungfly han son vandrat. — Nu hade jag själf ledsagat mitt bref en bit på dess färd, det gladde mig att få göra det, och det hade

blifvit mig ett behof. Trädkronorna i alléen voro nästan nakna, och hopar af gulnade löf samlade sig under mina fötter. Höstens hela vemod höll på att snärja mitt sinne, då jag upptäckte, att Elsbet kom emot mig. Hon tycktes ha brådtom, hon hade hvarken kappa eller hatt endast en schal öfver sina axlar, och hennes ljusa hår stod som en gloria omkring hennes hufvud. Jag trodde, att något hade händt, jag fruktade för Eleonore, och jag påskyndade mina steg.

»Ragnar,» sade hon, då vi upphunnit hvarandra, »är det sant? Eleonore säger, att du skall resa om en vecka. Jag tror det inte, förrän du själf sagt det.»

»Jo, det är sant. Jag skall resa om en vecka, och jag kommer inte tillbaka, en annan kommer hit i mitt ställe.»

»En annan, alltid en annan, så säger Eleonore också. En annan gång, då jag vill, att något skall ske nu, en annan sak, då det är någonting, som jag vill ha — alltid en annan. Och nu kommer också du och talar om en annan i ditt ställe. Hvarför skall det alltid, alltid vara något annat?»

Jag måste le åt henne, hennes öppenhjärtighet behagade mig.

»Därför att ingenting är bestående,» sade jag. »Något annat och ändå detsamma är växlingarnas lag. — Gör det dig då så mycket, att det kommer en annan adjunkt i mitt ställe?»

»Ja, jag har tyckt så bra om dig.»

»Det gläder mig, Elsbet, jag har också tyckt om dig, som jag tänker mig, att en bror tycker om sin syster. Hur pass bra har du tyckt om mig?»

»Å, det är min hemlighet.»

»Den måste du anförtro mig, eller hur?«

Hon rodnade och såg bort. Så vände hon sig hastigt till mig:

»Jag tror, att det är för Eleonores skull du reser.»

»Nej, Elsbet, det är för min egen skull.»

»Jaså, jag trodde nästan, att du var kär i henne. Jag har frågat Eleonore, men då skrattade hon bara.»

»Och om jag nu vore kär i henne, skulle du bli glad däröfver eller ledsen?» frågade jag.

»Det hör också till min hemlighet,» svarade hon.

»Den där hemligheten är jag förfärligt nyfiken på. Om jag ber dig mycket vackert, får jag nog veta den. Du kan lita på mig, ingen i hela, vida världen skulle få veta det.»

»Men jag tror inte, att det är passande, att jag talar om det, och du skulle kanske skratta åt mig.»

»Jag skall inte alls skratta åt dig, det kan du lita på. Ser du, jag har också en hemlighet, en förfärligt stor hemlighet till och med. Om du nu berättar din hemlighet för mig, så skall jag sedan berätta min för dig.»

Hon tycktes öfverlägga med sig själf.

»Jag vet, att det är inte passande, ingen annan flicka skulle göra det, men jag ville så gärna veta din hemlighet, och du lofvar ju, att inte tala om det för Eleonore.»

»Jag lofvar det. Men du fryser, du måste hafva en kappa och en hatt, innan du får berätta din hemlighet. Låt mig hämta det åt dig!» bad jag.

Men hon sprang själf, jag kunde ju inte veta, hvar hennes kappa och hatt höllo hus, sade hon. Innan hon sprang sin väg, tog hon löfte af mig att vänta på henne i alléen. Det dröjde ej länge, förrän hon återkom, och vi fortsatte vår promenad.

»Nå, Elsbet, din hemlighet,» sade jag, verkligen en smula nyfiken, emedan jag hade klart för mig, att hennes hemlighet på något sätt stod i samband med Eleonore.

»Det är inte så lätt att säga det, må du tro, jag känner mig nästan litet blyg.»

»Kanske vi då skola gömma våra hemligheter, du din och jag min.»

Hon såg på mig en smula besviken.

»Det gör nog inte så mycket, att jag säger det, eftersom det är slut nu, och eftersom du inte talar om det för Eleonore. Ser du, jag trodde en gång, att jag var kär i dig eller att jag höll på att bli kär i dig, ja, jag tror nästan, att jag var det, en liten, liten smula förstår du, men det är öfver nu. Det var den där kvällen, då månen sken, och jag satt i salen och sjöng,

och du och Eleonore voro ensamma i förmaket, fast jag inte visste det. Då fick jag se, när jag kom in till er, att du höll din arm om hennes lif, jag tyckte åtminstone så, och då förstod jag, att du måste vara kär i henne. Jag grät hela natten, tänk dig, hela natten, men så var det öfver. Sedan gladde jag mig åt, att du var kär i Eleonore: du skulle bli en sådan trefflig svåger, mycket, mycket bättre än pastor Dahl, och ni skulle förlofva er någon dag, då pappa var riktigt bra, och det skulle bli förlofningskalas — jag har aldrig varit med om någon förlofning förr. Men så blef det inte så. Så dog pappa, och Eleonore vill inte tala om för mig, om hon är kär i dig, och nu skall du resa till på köpet. Ingenting är trefligt nu mer. Tycker du, att det var opassande, att jag talade om det här för dig? Men ser du, jag är inte alldeles säker på att jag var kär i dig, riktigt kär.»

»Nej, jag tror inte heller, att du var det,» svarade jag. »Ser du, Elsbet, riktig kärlek gråter man inte bort med en natts tårar. Du är ett barn ännu. När du blifvit kvinna och känt den verkliga kärlekens öfverväldigande makt, då skall du skratta åt detta lilla, låt mig kalla det, svärmeri, som föddes och dog under samma sommars sol.»

»Men jag tror inte, att jag kommer att skratta åt det. Det var någonting så underligt lyckligt, jag kan inte förklara, hur det var. Och

sedan, då det måste dö, blef det med ens så öde och tomt och så frysande kallt, alldeles som blommorna måste känna det, då de fröjdats i solen en hel dag, och så natten kommer med sin frost.»

Hon gick litet framåtlutad, hon såg så allvarsam ut, just lik blomman en tidig höstmorgon, litet frusen och litet böjd. Hennes ord träffade mig som en förebråelse. Hade jag på något sätt handskats obetänksamt och ovarsamt med detta fina, ömtåliga blomster.

»Stackars små blommor,» sade jag, »solen var deras lif, frosten blef deras död. Säg mig, Elsbet, hur kunde jag bli både sol och frost för dig?»

»Å, du var så vänlig emot mig, alltid så vänlig, och jag tyckte så synd om dig, därför att Eleonore var så stygg emot dig och så — och så —.»

»Så behöfdes det inte mer. En enda liten solstråle utifrån och en gnista medlidande inifrån — och den lilla lågan är tänd. Underbara eld, vilseledande irbloss!»

Hon såg på mig undrande, nästan rädd.

»Men, Ragnar, det är borta nu, det finns inte mer.»

»Men det har varit. Ser du, allt, som varit, lämnar ett spår efter sig.»

»Om så är, då måste det här spåret bli flyktigt och lätt. Det var så många dagar i sol och en enda natt i frost.»

»Och ändå känner jag det, som om jag vore i skuld till dig, Elsbet. Du gaf något af dig själf, du lät dina finaste, skäraste känslor förbrukas för min skull och ändamålslöst.»

»O, Ragnar, skulle du vara i skuld till mig? Jag förstår dig inte, du gör mig riktigt ledsen. Jag skulle aldrig ha sagt det till dig, det var dumt gjordt af mig.»

»Jag trodde en gång, att vi två aldrig skulle bereda hvarandra något annat än glädje,» sade jag, då vi vid alléens början vände om och gingo hem igen.

»Har jag gjort dig ledsen?» frågade hon. »Ja, jag ser, att du är ledsen. O, hvad allt har blifvit tråkigt i en hast! Och jag, som gjort upp sådana trefliga planer: Eleonore och du skulle förlofva er, och du skulle vara kvar hos oss.»

»Ville du verkligen det?»

»O, visst vill jag det.»

»Gå inte så fort, Elsbet! Om jag nu skulle berätta min hemlighet för dig.»

Hon stannade tvärt.

»O, ja, din hemlighet! Jag är förfärligt nyfiken.»

Hennes skiftande stämningar kom mig att le.

»Min hemlighet är så kort, att jag kan säga den med tre ord, och ändå är den så oerhördt stor för mig, att den fyller hela min värld. — Jag älskar Eleonore.»

Det var som om hennes ögon bytt färg

ifrån ljust och till mörkt och ifrån mörkt och till ljust.

»Älskar du henne så där stort, öfverväldigande, som du sade?»

»Ja, Elsbet, stort, öfverväldigande.»

»Men då måste ni väl förlofva er? Och hur kan du då resa bort från henne?»

»Jag måste bort, om hon skall kunna bli min. Men du frågar inte, om Eleonore älskar mig.»

»Det *måste* hon göra, om du älskar henne så där stort. Det var således sant, det jag trodde. Men hur kunde du älska henne, då hon var så ovänlig mot dig?»

»Det vet jag inte själf, det är kärlekens stora hemlighet. Säg mig nu, Elsbet, är du ledsen eller glad åt vår kärlek?»

»Naturligtvis är jag glad.»

Hennes ögon strålade emot mig, men skimret därinne var fuktigt.

»Du blir min svåger nu.»

»Det beror på Eleonore. Är du nöjd med mig?»

Hon vände bort sitt ansikte, att jag ej skulle se det. Jag lät den långa, ljusa flätan glida genom min hand.

»Däruppe sitter Eleonore, spring upp till henne och tala om, att jag älskar henne öfverväldigande stort, och fråga, om jag får bli din svåger!»

Hon böjde sitt hufvud åt sidan och tog

flätan ur min hand. Det låg bestämdhet i hennes rörelse och allvar i hennes blick. Hon lämnade mig och gick uppför gården med hastiga steg, hon sprang ej, som hon eljes brukade göra, utan hon gick. Det hade kommit något vuxet öfver henne, något af kvinna. Dröjande följde jag hennes steg. Jag tänkte på huru där födts i hennes barm ett litet känslolif, huru det bott och vuxit därinne och huru det sedan dött och blifvit begrafvet, och nu skulle hon föra den lilla grafven med sig genom hela sitt lif. Andra känslor skulle gå fram däröfver och lämna spår efter sig och söka trampa ned den lilla grafven, men den skulle ändå alltid finnas där. Rådde jag för, att så var?

Jag gick in i salen och satte mig vid pianot. Veka, drömmande melodier lockade jag fram ur instrumentet. Jag visste, att Elsbet var däruppe hos Eleonore. Skulle de inte komma snart?

Jo, dörren gick upp, det var Eleonore, som kom. Hon kom fram till mig och lade sin arm om min hals. Den svarta sorgdräkten smög sig mjukt kring hennes smärta lif.

»Du ler, Ragnar, och instrumentet gråter,» sade hon.

»Men jag kan ju inte gråta, då du är hos mig. Har du råkat Elsbet?»

»Ja.»

»Och hvad sade hon dig?»

»Hon sade, att du älskar mig.»

»Ingenting annat?»

»Nej.»

»Var hon glad däröfver?»

»Jag tror det. Hon höll nästan på att kväfva mig med sin omfamning. Hon var blott rädd för att vi skulle glömma bort henne för vår lycka. Och så brast hon i gråt. Jag måste trösta henne, och nu håller hon på att tvätta sitt ansikte, så att inte du skall se, att hon gråtit.»

»Stackars litet blomster, så ungt, så fagert, så känsligt, så vekt! Lifvet har så mycket frost och så litet sol.»

Jag slog an några toner, en klagande melodi letade sig fram.

»Men du gråter ju, Ragnar, jag hör dina snyftningar.»

»Se på mig, Eleonore, ändå närmare! Ser du en tår i mina ögon? Hur skulle jag också kunna gråta, då din arm ligger om min hals.»

»Din inre människa gråter.»

Jag steg upp.

»Kom, Eleonore, min inre människa vill bikta för dig sitt lidandes historia. Du känner ännu inte den man, som du gifvit ditt hjärtas kärlek.»

Jag förde henne in i förmaket, och jag stängde dörren till om oss.

»Har du mod att höra mig, har du kraft därtill? Skall din kärlek fortlefva, om jag också måste stiga ner från den piedestal du rest åt mig?» frågade jag.

»Att tvifla på mitt mod och att tvifla på min kraft har du rätt till,» svarade hon, »men min kärlek får du ej tvifla på, för den finns intet slut, för den finns ingen död.»

Då lät jag mitt hjärta tala, då biktade jag mitt lifs historia, då visade jag henne, hurudan jag var. Hon satt tyst, medan jag talade, ingen fråga, inte ett ord afbröt mig. Men när jag kom till den tid i mitt lifs historia, då jag lät prästviga mig, då jag gick för att tjäna en Gud, på hvilken jag ej trodde, då drog hon sin hand sakta ur min och gömde ansiktet i sina händer. Jag talade om min far, som satt där borta på andra sidan sundet och väntade på sin son. Jag talade om hur jag måste bryta mig en ny väg, där jag med aktning för mig själf kunde vandra fram, hur jag måste samla alla mina krafter, och hur jag skulle bygga henne ett litet hem, där min kärlek skulle hålla vakt öfver hennes lycka och hennes ro. Hon tog inte sina händer från sitt ansikte, hon satt alltjämt tyst. Jag väntade på ett enda litet ord från hennes läppar. Hvad tänkte hon på?

»Eleonore, tala till mig!» bad jag. »Säg, om du, oaktadt allt, har kraft nog och kärlek nog till att följa mig genom mitt lif?»

Då tog hon händerna från sitt ansikte och såg på mig. Hon var blek. Det var, som om år härjande dragit fram öfver det ungdomliga ansiktet.

»Mot olika poler styra vi våra steg: jag

går mot lif och du går mot död. Hur kunna vi då följas åt?»

Hennes ord slogo mig med fasa, jag grep hårdt om hennes hand.

»Vår kärlek har sammanbundit oss, om också vår tro skiljer oss åt. Eleonore, du får inte öfvergifva mig!»

»Men med all min kärlek och din är jag inte hos dig, Ragnar, om inte min tro uppgår i din.»

»Gif mig af din tro! Lär mig att tro! Öfvergif mig blott ej!» bad jag. »Jag är tillspillogifven, jag är förlorad, om du öfverger mig. Min kärlek till dig är det enda stora, härliga, hållbara i mitt lif.»

»Förlorad? För hvad vore du förlorad?» frågade hon.

»För lifvet, för lyckan, för mig själf.»

»Det vore ju ändå något litet, en ringa förlust.»

»Men det vore allt.»

»Allt är intet, då lifvet och lyckan och du själf skall tillintetgöras af döden.»

»Eleonore, hur kan du tala så? Du är grym mot mig.»

Hon hade stigit upp. Jag sträckte mina händer emot henne bedjande. Hon stod stilla och såg på mig. Så böjde hon sig litet, lade sin varma, hvita hand på mitt hufvud och såg in i mina ögon.

»Stackars min Ragnar! En gång skall du

komma att förstå och känna, att döden är inte allt, att lifvet är starkare än döden och att den är uppsvulgen af lifvet. Då skall du finna tron som en äkta pärla på djupet af din själ. Och när du funnit den, då kommer du till mig, jag skall vänta på dig, vänta, vänta, om det också vore genom hela mitt lif, om du också inte skulle komma förrän i ett annat lif. — Där borta på andra sidan döden.»

Hon böjde sitt hufvud djupare, och så kysste hon mig, kysste mig såsom den vuxne kysser ett barn. Men jag drog henne ned i min famn och lät min kärleks glödande kyss bränna hennes läppar.

»Eleonore, betyder då vår kärlek intet?»

»Då du kommer åter skall du få veta, om den betydde något.»

Hon gjorde sig fri från mina armar och lämnade rummet.

Jag sjönk ned i soffans hörn. Jag tyckte mig krympa samman till intet, till en skugga, till en atom, en dallrande klockton, som ringde in en tid utan hopp, utan lycka, utan sol. Den öde heden låg åter framför mig. Ensam skulle jag gå där fram, trött och med tunga steg skulle jag närma mig målet — den svarta döden.

Därute höll dagen på att dö. Skymningen drog sin dunkla slöja öfver allt, som nyss varit solbelyst och ljust. Den smög sig in i rummet, där jag satt, gömde sig i alla vinklar och vrår,

svepte sig om det ena föremålet efter det andra, grodde samman och tätnade mer och mer, tills den slutligen helt och hållet begrof mig i sitt mörker. Där fanns ingen ljuspunkt mer. Jag började frysa, men kylan, som skakade mig, kom inifrån. Där fanns inte heller något värmande ljus, där härskade ett mörker, som var svartare än nattens.

Timmar hade skridit förbi, utan att jag visste därom. Matklockan ljöd. Dörren till salen slogs upp, och ljus strömmade in, uppslukande mörkret. Midt på salsgolfvet, omstrålad af ljuset, stod Elsbet. Den långa, ljusa flätan var uppfäst och bildade en sirlig knut i hennes nacke.

»Å, du har ju blifvit stor,» sade Eleonore och kysste henne på kinden, »jag kände knappast igen dig. Jag har undrat, hvarför du inte förr satt upp din fläta.»

Men Elsbet såg bort till mig, jag visste ju, hvarför den inte kommit upp förr. Hon log stilla. Det hade kommit något dämpadt, outtaladt, drömmande i hennes sätt. Hon hade hejdats i sin barnalek af att lifvet gripit henne fatt.

27.

Det var den sista söndagen.

Jag knöt prästkragen om min hals och satte kappan, den långa, svarta kappan, öfver mina axlar. Så tog jag handboken för att begifva mig till kyrkan. På verandan stod Eleonore. Hon hade samlat några höstblomster, och hon höll på att ordna dem i en vas. Jag hade inte råkat henne ensam sedan den dag jag hade biktat mig för henne. Det hade varit främmande i prostgården, släktingar, som kommit för att ordna affärerna, och Eleonore hade haft lätt att gömma sig bakom dem. Jag stannade bredvid henne i hopp om att hon skulle säga något, men hon ordnade sina blommor, lade kvist vid kvist utan att säga ett ord.

»Eleonore!»

Jag förmådde icke säga mer.

»Det gör mig ondt om dig, Ragnar, mycket ondt,» sade hon utan att se upp.

»Är det allt, allt?»

»Nej.» Hon makade sig närmare mig, och i boken, som jag höll i min hand, lade hon in två kvistar luktärter. — De två kvistarna ligga än i dag, vissnade och grå, på den plats i boken, där hon lade dem. — »Jag skall bedja Gud, att du måtte komma snart, snart igen.»

»Tack, Eleonore! Måtte din Gud vara mäktig nog och god nog att kunna höra din bön!»

Kyrkklockorna började ringa. Jag måste gå. — Jag kände, att hennes blick följde mig, där jag vandrade bland höstens gulnade löf hän emot kyrkan. Aldrig i mitt lif kände jag mig mer ovärdig mitt kall än då.

Jag hade fruktat, att Eleonore skulle gå upp i kyrkan min sista söndag, och jag hade inte haft mod att fråga henne därom. Nu förstod jag, att hon inte skulle komma, och jag tackade henne i mitt hjärta därför. Inte ens Elsbet syntes till. Jag förmodade, att Eleonore bedt henne att stanna hemma, men när jag kom in i kyrkan, fann jag, att så inte var. I prostgårdens bänk, insvept i sin svarta sorgslöja, satt Elsbet.

Kyrkan var fylld af människor. Hvad ville de? Hvarför hade de samlats där? Hade de kommit af nyfikenhet, eller hade deras tro drifvit dem dit för att hämta näring och kraft för det lif, som gömde sig inom dem? Hvad hade jag att gifva dem, den fattigaste bland de fattiga? Jag talade om lyckan af att äga tro, och

huru härligt, huru rikt lifvet måtte var, då man kände ett samband mellan sig själf och en Gud, ett samband, som inte ens döden kunde bryta af. Känslan af att det var sista gången jag som präst talade till dessa människor uppehöll mig och gaf mig den kraft jag för stunden behöfde. — När gudstjänsten var slut, gick jag ensam hem, Elsbet hade hunnit före mig. Jag hade drömt om lätta steg och känsla af befrielse, då min sista gudstjänst var gjord, men stegen kändes tunga, och vemodets böljegång var stark i mitt sinne.

Dagen därpå lämnade jag prostgården.

»Glöm inte, att jag väntar på dig,» sade Eleonore, då jag sade henne farväl.

»Och när får jag komma?» frågade jag.

»När du förstår mig.»

Elsbet fäste en ros i knapphålet på min rock. Det var en af hennes skyddslingar, hon hade länge ansat och vårdat den. Nu bröt hon den utan tvekan och fäste den i min rock.

Jag hade slagit rot hos dem under den korta tid, jag vistats där, nu skulle jag ryckas upp med rötterna. — Skilsmässan var påkostande. — — —

Efter fyra månaders bortovaro satt jag åter hos min mormor i Uppsala. Hvad hon blifvit gammal! Hennes hår var alldeles hvitt, och hennes händer ville skälfva.

På pallen vid hennes fötter berättade jag för henne, hvarför jag kommit tillbaka. Hela

mitt hjärta öppnade jag för henne, allt, som fanns därinne, lade jag fram för hennes blick.

Stackars gamla mormor! Hvad din blick var sorgsen, då den hvilade på mig, barnbarnet, som inte hann till, inte kunde vara allt det du drömt, att det skulle bli.

»Och nu väntar en kvinna på dig,» sade hon sakta, »väntar, att du skall komma till den trosvisshet, som hon själf kommit till, väntar, att du skall bli hennes stöd, hennes kraft, hennes skydd och värna henne inom den fristad, som kallas ett hem. Och på andra sidan sundet sitter en gammal man och har hela sitt hopp riktadt på dig. Ragnar, inte vill du väl komma deras hopp på skam? Du måste resa ditt hufvud upp och skaka bort allt ditt grubbel. Du måste såsom människa och man verksamt gripa in i det lif du blifvit försatt uti. Nu är du nedgjord, men vi vänta af dig, att du skall resa dig upp.»

»Mormor, jag gick vilse. Du vet, hvem som pekade ut målet åt mig.»

»Jag vet det. Inte ens en mor vet, hvad i barnet är och kan mäta upp dess kraft. — Nu gäller det för dig att själf staka ut ett mål åt dig och spänna alla dina krafter för att hinna det. Hvart vill du gå? Hvart leder din håg?»

»Min håg! Kan du tro mig, då jag säger, att jag är så eländig, så fattig, att jag inte ens äger håg för något särskildt. Jag vill arbeta, arbeta för Eleonore, arbeta för min far, men

jag vill inte köpslå med mina åsikter, mina principer, mina tankar för ett stycke bröd. Man blir så lätt falskmyntare mot sig själf. Jag vördar kroppsarbetets ärlighet. Tänk, att spänna sina muskler, att samla sina krafter och gifva dem för ett nyttigt arbete och för bröd åt henne, som man har kär. Vet du väl något härligare?»

Hon såg på mig förundrad.

»Men det måste också vara härligt att spänna själens och tankens alla krafter för ett nyttigt arbete och för henne, som man har kär.»

»Ja, om man får gifva sin tankes kraft, sådan den är, bära fram ett ärligt arbete, gifva sig själf, såsom man gifver sig i kroppsarbetet. Men går inte min tankekraft i samma riktning som mängdens, brukar jag den inte, såsom mängden brukar den, får jag lida hugg och slag.»

»Och nu tänker du bli kroppsarbetare?»

»Det är för sent, och jag har brådtom. Jag måste draga någon nytta af den väg jag hunnit. Jag ämnar fortsätta mina studier och beträda lärarebanan. I morgon skall jag börja mitt arbete, och du skall bistå mig och hjälpa mig in på rätt väg. Säg, vill du inte det?»

»Jag vill bedja Gud för dig, Ragnar, det är allt din gamla mormor kan göra för dig.»

Men nästa dag låg jag sjuk. Jag hade inte kraft nog att lämna min bädd, och febern brände i mina ådror.

»Det är bättre i morgon,» sade jag till mormor, som i oro dröjde vid min säng. »I morgon skall jag börja mitt arbete.»

Men den nya dagen gäckade mina förhoppningar. Den gaf mig inga krafter, och febern gaf inte vika. Och dag gick efter dag, och efter en vecka konstaterade läkaren, att min sjukdom var nervfeber.

Dagar, veckor, månader bunden vid sängen.

Feberfantasierna förde mig samman med Eleonore. Det var hon, som stod vid min säng och lade kudden tillrätta under mitt värkande hufvud, då mormors hand giorde det; det var hon, som räckte mig medicinen, då sjuksköterskan gjorde det; allt tog gestalt af henne, mina ögon sågo ingen annan. Det var de lyckligaste stunderna under min sjukdom. Andra stunder gåfvo mig sans, och med dem kommo tankarna. Hade jag tid att ligga där overksam, då Eleonore och min far väntade på mig. Jag, som hade så brådt, jag, som måste kämpa mig fram, till bröd och till — tro. Hvad tid var det? Å, låg det snö där ute, var det redan vinter! Jag hörde bjällrornas klang från gatan, där det verksamma lifvet drog förbi. Ingenting hade jag uträttat ännu, ingenting. Skulle jag månne aldrig mer komma att uträtta något? Stod jag kanske redan vid målet? Skulle jag dö nu? Var vägen öfver den öde heden redan tillryggalagd? Och den hade en gång synts mig så lång. Skulle Eleonore få sitta och vänta

på mig genom hela sitt lif, utan att jag kom? Och min gamle far, skulle han förgäfves få vänta på sin son? Hvad döden ändå var grym! Den hade ju ingen tanke i sig, den hade ju intet ändamål. Och man kunde inte undgå den. Den skulle sluka allt, allt, mig, Eleonore, min far, mormor, hela människosläktet, hela världen.

Så kommo feberfantasierna och befriade mig från mina tankars tyngd.

Lifvet och döden kämpade om mig. Veckorna blefvo månader, och vintern med sin köld och sitt mörker höll på att ge vika för sol och vår, då lifvet framgick segrande öfver döden och jag steg upp från min sjukbädd.

28.

Det var sol, det var fågelsång, det var lif, arbetande, växande lif öfverallt. Vi hade dragit till fjälls, min mormor och jag, den rena, friska fjäll-luften skulle skänka mig krafter till det nya lif jag gick att börja.

Jag hade packat min koffert med böcker, jag ville börja mitt arbete däruppe bland fjällen. Men när jag vid min framkomst öppnade den, fanns inte en enda bok med, mormor hade plockat ur dem allesammans. När jag i min ifver sporde efter dem, log hon blott och sade: »Stora, oförståndiga barn, böckernas tid är inte inne ännu.»

Upp till fjälls!

Jag klättrade uppför höjderna, fjällets topp var mitt mål. Mödosam var vandringen och tung, och stigen ofta förlorad, men jag hade ju blott att gå uppåt, endast uppåt för att nå målet för min färd.

Jag stod på höjden, på fjällets topp. Solen kastade strömmar af ljus öfver höjd, bakom höjd, men nere i dälderna gömde sig skuggorna. Längst bort på en fjärran höjd gnistrade det och glimmade i underbart färgspel, framtrolladt af solens kyss på isbranten, och nedanför stod skogen i häpnadsfull undran och såg på. I dalen under mina fötter gick älfven fram sin tysta väg, och på dess stränder hade människorna timrat sina boningar. Smått som lekverk tedde det sig alltsammans, rest som för en dag blott. Intet ljud, ingen ton af dallrande ord. Den stora tystnaden slöt sig omkring mig som en mantel, och ändå var det, som om själfva tystnaden varit sammanväfd af röster.

Långsamt styrde jag mina steg ned mot dalen igen, timmar igenom hade jag dröjt däruppe på fjällets topp. Då fick jag syn på den lilla fjällbäcken, som dansade ned för branterna, sorlade och sjöng, skvalpade och lekte och som ryckte med sig allt, som den kunde få loss. Jag stannade. Alla tunga tankar flydde sin kos, det var som om ett stängdt, bundet, nedtystadt jubel kommit loss i min barm, och fyllde hela min själ, och så kastade jag mig ned vid fjällbäckens sida och sjöng med den en munter sång. Fjällbäcken berättade mig sin historia, och jag lyssnade i andlös spänning därpå. Så sporde den mig om mitt lif, sporde om mitt ursprung, om hvarifrån jag kom och hvart jag ämnade mig, om det stora, underbara

lugnvatten, mot hvilket min lifsström hastade och där den skulle mynna ut i klarhet, i ostörd hvila och ro. Jag smög mig närmare den lilla fjällbäckens rand och timmar igenom lyssnade jag till dess brus — och så förstod jag mitt eget lif. Jag sträckte ut min hand och grep om en liten tufva, beständt af bäckens yrande skum. Den gaf vika för min hand och en liten fjällört klängde sig fast om mina fingrar. Jag såg på den. Längst ned hängde en liten lök, svartnad och död, men ur den döda löken sköt en ljus stängel fram, bärande blommor och blad. Och djupt ned i tufvan, under den lilla grafven, där löken hvilat, krälade en massa insekter, utan aning om det lif, som utgått ur döden och som på andra sidan grafven slog ut i blom.

Jag böjde mina knän vid fjällbäckens kant, och mina skälfvande läppar hviskade: »Tack, du store Gud!»

Solen sjönk ned bakom fjället, då jag nådde dalen. I det öppna fönstret såg jag mormors hvita hufvud nicka mot mig. Jag svängde min hatt till en jublande hälsning, och så ilade jag uppför trapporna till hennes rum.

»Nå, Ragnar, hvad såg du på fjället?»

Då sjönk jag ned på mattan vid mormors fötter, och jag knäppte mina händer samman i hennes knä.

»Det största man kan få syn på,» svarade jag. »Jag har sett Gud.»

29.

Jag kom från älfven, där jag fiskat laxöring. En hel knippa svängde jag i min hand.

»Olydiga barn,» ropade mormor emot mig, »du skulle ju vara hemma klockan fem, och nu är klockan redan half sex. Vi ha varit mycket otåliga af väntan på dig.»

»Vi? Hvem mer än du har väntat?»

»Jag och kaffepannan, förstår du. Skynda dig nu och tvätta dina händer och kom sedan upp på mitt rum. Jag har dukat kaffebordet där i dag.»

Jag kastade in laxöringarna på köksbordet genom fönstret, och så gick jag in på mitt rum för att göra toalett till kaffet. I en vas på mitt skrifbord stod en bukett af mörka rosor. Jag böjde mitt ansikte öfver dem och insöp deras ljufva doft, undrande, hvarifrån de kommit. Den mörkaste i den lilla flocken, den praktfullaste fäste jag i knapphålet på min rock och skyn-

dade så uppför trappan till min mormors rum. — Dörren stod öppen. Jag hörde lätta steg därinne, jag såg skymten af en ljus blus, och Eleonore slog armarna om min hals. — Såg jag rätt? Var det hon? Ja, det var hon, det var Eleonore, det var hennes vackra hufvud, som hvilade mot mitt bröst.

»Och du kom, utan att jag bad dig därom?» hviskade jag.

»Din mormor bad mig komma,» svarade hon. »Nu, just nu bör du vara här, skref hon till mig.»

»Du vet det då, Eleonore?»

»Jag vet det, Ragnar, och jag har tackat din och min Gud. Nu kunna vi följas åt.»

»Tack, Eleonore!»

Hennes ögon strålade emot mig, och hon vände mitt ansikte mot fönstret och betraktade mig.

»Jag trodde, jag skulle finna dig blek och svag och lidande, och så finner jag dig så kraftig, så frisk, så lycklig, så glad.»

»Ja, finner du honom inte förändrad?» sade mormor, som kom uppför trappan med den blanka kaffepannan i sin hand. »Nu kan du vara stolt öfver honom, liksom jag själf är.»

»Kom, Eleonore,» sade jag, »låt oss båda slå armarna om mormor och nedkalla Guds välsignelse öfver hennes rika hand!»

Mormors ögon voro öfverfulla af tårar, och hennes hand skälfde i min.

»Men hvarifrån komma rosenbladen? Jag tror, det snöat rosor öfver er,» sade hon leende.

Då såg jag mig omkring: öfver mattan på golfvet, öfver Eleonores hvita blus, öfver min egen rock lågo mörka rosenblad strödda. Rosen vid mitt bröst hade offrat alla sina blad åt vår lycka.

I den ljusa sommarkvällen sutto vi sedan länge tillsammans, mormor, Eleonore och jag.

»Men du har inte sagt mig något om Elsbet ännu,» sade jag till Eleonore. »Sände hon ingen hälsning till mig?»

»Hon vet inte af, att jag är hos dig,» svarade Eleonore. »Tidigt i våras följde hon en skolkamrat till en pension i Schweiz, och för närvarande befinner hon sig i Italien. I sitt sista bref talar hon om en svartögd italienare, som hon hvarje dag lär fem svenska ord, det första hade varit ordet kärlek. Han hade hört det en dag och funnit det så vackert.»

»Det är också ett vackert ord,» skyndade jag mig att svara. »Det är ju ett uttryck för den rikaste känsla hjärtat kan alstra, det varmaste, det finaste, som utgår därifrån. Det är också uttryck för det enda stora kraf Gud ställer på sitt folk, allt annat innefattas ju däri.»

»Ragnar,» sade mormor och lät sin varma blick spörjande hvila på mig, »när tänker du återgå till ditt ämbete?»

»Aldrig, mormor, aldrig. Det ämbetet, det kallet är för stort för mig. Jag är icke sänd.»

Jag böjde mig ned öfver Eleonore. »Är det dig en missräkning?» sporde jag.

Hennes blick sänkte sig i min.

»Det var icke prästen hos dig, jag lärde älska, det var människan,» svarade hon mig.

»Jag visste det, men visste du också, huru eländig, huru kraftlös, huru vinddrifven den människa var, som du gaf din kärlek?»

»Jag visste ingen, som var mer värd den,» svarade hon.

»Och som skall bli det,» sade mormor, »nu när han återfunnit sig själf.»

Det var redan natt, när vi sade hvarandra god natt, och ändå, en minut eller två efter sedan jag stängt dörren till mitt rum, knackade någon därpå, och mormor steg in.

»Jag har något att säga dig,» sade hon på sitt lugna, förtroendeingifvande sätt. »Men låt mig få sätta mig hos dig. När man blir gammal, ser du, blir man så lätt trött.»

Jag makade soffkudden tillrätta bakom hennes rygg och satte en pall under hennes fötter.

»Är det om Eleonore?» frågade jag. »Du måste säga, att du håller af henne. Jag skulle bli så ledsen, om du ej gjorde det.»

»Alltid din kärlek, alltid Eleonore först af allt. Du kan vara lugn, gossen min, jag såg genast, att du ej misstagit dig. Eleonore hör till de kvinnor, som gifva mer än de lofva. Men det är egentligen om dig, jag vill tala.

När tänker du begära afsked från ditt prästämbete?»

»I morgon, i öfvermorgon eller dagen därpå, hvilken dag som helst innan den tjänstledighet, jag sist erhållit, löper ut,» svarade jag.

»I morgon således.»

»Ja, i morgon, om du så vill. Mormor, du får inte klandra mig.»

»Ingen får klandra dig, det var ej ditt kall,» sade hon och strök med handen öfver min panna. »Och när tänker du gifta dig?» tillade hon strax därpå.

»Å, mormor, jag har ju ännu inte ett hem att bjuda Eleonore. Du vet ju, att jag gaf alla mina penningar till de fattiga.»

»Det man gifver de fattiga kommer alltid igen till en själf, välsignadt, fördubbladt. Min brors vackra landtgård vid Vättern, den jag ärfde för ett halft år sedan, är från och med i dag din.»

»Mormor, jag är inte värd allt detta!» utropade jag, »det är för mycket för mig — lifvet, Eleonores kärlek och nu din rikedom!»

»Och du vet nu, gossen min, hvem som länkat det samman så, att det kunde bli ditt.»

»Å, mormor, jag blygs öfver att jag ett ögonblick kunnat tvifla på Gud.»

— — — — — — — — — — — — — — —

En fågel hade väckt mig med sin sång, en annan hade väckt Eleonore, — det var tidigt en morgon. Jag hade skurit hennes namn i en

alpstaf, och nu räckte jag henne den, och så började vi vår färd uppför fjället. Jag gick före på den smala stigen, och hon följde tätt efter mig, och gång på gång måste jag räcka henne handen för att hjälpa henne öfver svårigheterna. Hvad de svårigheterna voro små, hvad det var lekande lätt att komma dem förbi!

Vi stego högre och högre, fjällets topp var ändtligen nådd. Ensamma i den stora tystnaden stodo vi däruppe hand i hand. Oändliga vidder utbredde sig för vår syn, och längst borta i fjärran sänkte sig himmelen mot jorden. Solljuset glittrade från klarblå himmel, och dagrar och skuggor drogo breda linier öfver dunkelgröna dalar och blånande fjälltoppar. Tankarna fingo ej ord, den stora tystnaden bemäktigade sig oss. Men däruppe på fjällets topp satte jag en ring af guld på Eleonores hand, och hon satte en annan på min, och solljuset föll signande öfver oss båda.

»Såg du, huru små vi voro?» sade Eleonore, då vi stego ned för fjället.

»Ja, jag såg det, men vår blick gick längre, än vi själfva kunde sträcka oss, och tanken sträckte sig längre, än blicken kunde nå.»

Nere i dalen hade mormor lagat till gästabud, medan vi varit borta: gästerna voro Eleonore och jag.

»Men här är ju fyra kuvert,» sade jag med en blick på middagsbordet, »hvem väntar du

mer? Du lofvade oss ju, mormor, att vi skulle få vara ensamma på vår förlofningsdag.»

»Själfviska barn, unnar du då inte gamla mormor litet sällskap. I hafven ju blott ögon för hvarandra. Den, som skall ha platsen här vid min sida, har kommit långt bortifrån, och han är hedersgästen vid vårt bord i dag.»

Hon slog upp dörren till nästa rum, och på tröskeln stod en man i silfverhvitt hår. Nästa minut låg jag vid min fars bröst.

»Gud välsigne dig, min son! Gud välsigne dig!»

På mitt hufvud hvilade min faders hand.

»Kom, Eleonore!» sade jag. »Det är min far, du ser. Jag vet, att du vill bli honom en god dotter.»

Min far sträckte sin hand mot Eleonore, han böjde sig en smula, och de mörka, skiftande, tårfyllda ögonen blickade länge forskande in i hennes.

»Får jag kyssa dig?» frågade han nästan ödmjukt.

Då slog Eleonore sina armar om hans hals och räckte honom sin mun till en kyss.

»Kom nu, min son, och för din gamla mor till bordet! De unga ta hand om sig själfva.»

Det var mormor, som talade, och min far böjde sig djupt ned öfver hennes hand och kysste den. Så förde han mormor till bordet, och Eleonore och jag följde dem, och lyckan och glädjen togo plats bland oss.

Min far log, men det dallrade en tår i hans ögonvrå, och när den ändtligen föll, och jag hoppades få se hans blick klar och ej tårskymd, steg en annan upp i den fallnas ställe.

Vi gjorde upp planer för framtiden. Det var egentligen mormor, som stakade ut, och vi andra, som godkände. Vi skulle gifta oss, Eleonore och jag, om en månad eller så, och sedan skulle vi göra en färd söderut, dit vi helst ville resa, och medan vi dröjde borta, skulle mormor och min far ordna ett hem åt oss.

Lyckans horisont vidgade sig, jag kunde icke se dess gräns.

Men i nordens ljusa, varma sommarkväll stämde min far sin fiol, och från strängarna gledo toner skälfvande af lycka och vemod.

30.

År af lycka ha gått fram.

På den gård, som är min, faller solljuset rikt och varmt, men under björk, bok och lind ligger skugga. Bakom de lummiga trädkronorna skimrar det och glittrar i blått och i guld, det är sjön, som nyfiket smugit sig ända fram till vår trädgård och med sitt drömmande skvalp tänder lust och längtan i min segelbåt, så att den sliter och rycker i sitt tåg. — »Jag kommer,» säger jag till den, medan jag ordnar min fiskredskap, »du vet, att jag kommer, ty det är skönt därute, det är friskt, det är härligt. Men först måste jag hjälpa mor, hon väntar på mig. Af oss två är jag den starkaste, och det får jag aldrig glömma.»

»Hallå, Eleonore, här är jag, hvad vill du mig? Jaså, blommor, plantor, en lång rad. Å, jag förstår, det måste vara färdigt, innan mormor kommer för att fira midsommar med barn, barnbarn och barnbarnsbarn.»

Jag sätter spaden i jorden, min fot trycker den djupt ned, och min starka arm lyfter den upp igen. Eleonore ordnar plantorna. På listen, som jag gräft, planterar hon dem, en vid en till en stor krans, och när den är färdig, ser hon därpå och säger:

»Till lust blott.»

»Men där är ännu en liten planta, får den inte vara med?» frågar jag.

»Å, jo, gif hit! Till vår lust är ännu inte en enda planta för mycket planterad,» svarar hon mig.

Då stämmer farfar sin fiol, där han sitter i lönnarnas skugga, och vår förstfödde, som nyss ridit ranka på hans knä, får knäppa på strängarna, och han lyssnar, undrande, till allt det sällsamma fiolen har att tälja.

»Är din fiol glad i dag, farfar?» frågar han.

»Ja, han är alltid glad nu mer,» svarar farfar. »Han kan inte gråta längre, ty han har inga tårar kvar.»

»Men när du dör, då gråter han väl?»

»Nej, liten man, då gråter ej min fiol, då blir han tyst blott, ty han vet, att jag då på bättre strängar kan tolka lifvets skiftande, underbara känslor.»

På ***Albert Bonniers*** förlag hafva förut utkommit af

MARGARETA:

Med eller mot sin natur.

En berättelse tillägnad Sveriges kvinnor. 3 kronor.

»En god bok och en väl skrifven bok, som efterlämnar ett angenämt minne.»
(Barometern.)

»En icke mindre underhållande än verkligen sund familjeläsning.» (Nya Verml. tidn.)

»Ett grepp ur lefvande lifvet. — Tonen och andan är varmt religiös.»
(Hufvudstadsbladet.)

"Hvad furan förtäljde."

Berättelser. 2: 25.

»En god och sund läsning. — Ett varmt hjärta, en ädel uppfattning af lifvet, och en fin, angenäm berättarton.» (Posttidn.)

»En god bok, en sund bok. Modern skall ge den åt sina döttrar, fadern skall läsa den högt för de sina.» (Jämtlands Tidn.)

»Anbefalles som lämplig läsning i synnerhet för unga kvinnor.» (Sv. Lärartidning.)

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND
15000 401092137